

צילה ליס: VIA

מוזיאון בית אורי ורמי נחושתי
אשדות יעקב מאוחד

צילה ליס: VIA
פתיחה: 10 בינואר 2015

תערוכה
אוצרת: רות שדמון

קטלוג
עיצוב והפקה: מגן חלוץ
טקסט: דנה גילרמן
עריכת טקסט: אורנה יהודיוף
תרגום לאנגלית: דניאל זילברברג
צילום: טל בדרק, טל מנדה (עמ' 76-81)
גרפיקה: עלזה חלוץ

על העטיפה: בועות ודגלים 12 (פרט), 2011, ר' עמ' 33

כל המידות בס"מ, עומק x רוחב x גובה

© 2015, מוזיאון בית אורי ורמי נחושתן

התערוכה והקטלוג באדיבות:
קיבוץ אשדות יעקב מאוחד
מועצה אזורית עמק הירדן
משרד התרבות והספורט
משפחת ליס

מוזיאון בית אורי ורמי נחושתן
אשדות יעקב מאוחד

חברי הוועד המנהל:
רואה חשבון מרק לינטון – יו"ר
ישראל ביטנר
סמדר ינאי
עדנה סולודר
עו"ד אבנר צור
מוקי צור
אריאל שגיא
תמר שניפר
ועדת ביקורת:
אבי סתיו
רחל אפרת
אוצרת: רות שדמון
מנהלת וגזברית: אורית כהן
מנהלת חשבונות: אריאלה ישראלי
רשמת: אורלי לנצט יוסף
עיצוב ותחזוקה: ולדימיר אזבל
מדריכה: עמית לונדנר

תוכן העניינים

7
תוך כדי תנועה
דנה גילרמן

10
עבודות

114
ציונים ביוגרפיים

תוך כדי תנועה

דנה גילרמן

שורשיה של צילה ליס נטועים עמוק בקיבוץ עין שמר, מקום הולדתה. מעולם לא עזבה את הקיבוץ, למעט שליחות בת שלוש שנים לבלגיה. אולי זו הסיבה שכל עבודותיה בתערוכה "VIA" עוסקות בתנועה, במסע, בעזיבה, בניתוק, בהגירה. היציאה של ליס למסע מתממשת דרך היצירה. התשוקה לצאת לדרך תלויה בעשייה האמנותית, והעשייה האמנותית תקפה בזכות התשוקה. וכך הן מממשות זו את זו ויוצרות קשר שאין להתירו, קשר המאפשר לליס להמשיך ולנדוד מבלי ללכת לשום מקום.

הסטודיו של ליס נמצא במבנה, ששימש בעבר מטבח של בית הילדים בקיבוץ ויותר מאוחר ספרייה של בית הספר היסודי. רק בשנת 2000 הפך לסטודיו. כמעט בכל הקיבוצים (למעט מקרים נדירים), הסטודיות של האמנים היו במקור גני ילדים, לולים, מבני מגורים של מתנדבים וכדומה. הם לא נוצרו ככוונה תחילה כמקום עבודה לאמנים, אלא עברו הסבה במקביל להכרה של הקיבוץ בחשיבות היצירה ובמעמדו של האמן. גם ליס, כמו מרבית אמני הקיבוצים, עברה מסלול של עשייה בסתר, אחר כך קבלת לגיטימציה לעבוד בסטודיו כמה ימים בשבוע, ובסופו של דבר האפשרות להיות אמנית במשרה מלאה. בשנים האחרונות היא נמצאת בסטודיו יום-יום, שוקדת על עבודותיה שמצריכות סבלנות רבה. העמלנות הידנית, האובססיביות של מלאכת היד, ניכרת ברישומים, בציורים ובאובייקטים שהיא יוצרת, שנאספים בסטודיו לקראת התערוכה.

לצד עבודותיה שוכנים בסטודיו אובייקטים שימושיים מילדותה, שמצטרפים למסע שלה ומופיעים ביצירתה. אלו הם חפצים ישנים של הקיבוץ – קומקום חלב, קערה, אגרטל, סיר, פינג'אן, שולחן וכיסא – שזוכים לתחייה מחודשת בציורי השמן הגדולים שלה, המונוכרומטיים. בסדרות "חפצים" (2014), "שולחן" (2014), "כיסא" (2014) הם מופיעים במרכז הבד ונראים כדיוקן של מקום, כמסמנים של זמן שאיננו עוד, כמעט מצבות. הדימוי המצויר מופרד מהרקע בקו מתאר מקווקו, והסדרה כולה מצוירת בגוונים משתנים של אפור. מצד אחד יש בעבודות האלה תחושה של מרחב מאוורר, ומצד אחר – משיחות המכחול הממלאות את המשטח באובססיביות יוצרות תחושה של דחיסות ומחנק.

הסדרה "אנשים לבנים" (2013) כוללת ציורים שבמרכזם שתיים או שלוש דמויות. הגוף ניצב חזיתית, הפנים מביטות לאותו כיוון. גם בעבודות אלו הדמות מופרדת מהרקע בקו מתאר מקווקו וגם הן מצוירות בגוונים של אפור הממלאים את הבד כולו. הדמויות סכמתיות, נטולות הבעה או רוח חיים, ממש כמו הכלים. נדמה שלבני האדם, כמו לחפצים, יש כאן מעמד דומה: אין בהם עוד צורך, הם איבדו מתועלתם ונותרו רק כמסמנים לתקופה שחלפה. שם הסדרה מתייחס לצבען של הדמויות המצוירות, אך הוא מעלה באסוציאציה

את המושג "אנשים שקופים", אותן דמויות אנונימיות בשולי החברה שאינן זוכות להכרה; ובהקשר הקיבוצי, זוהי השקיפות של היחיד כשאינו חלק מקבוצה.

החפצים והדמויות מופיעים באופן זה או אחר בכל העבודות. לעתים החפצים נערמים בערימה בתוך עגלה שגוררת הדמות, כמו בסדרת עבודות על נייר, בגוונים חומים, שמתארת דמויות עסוקות בתנועה ובנשיאה של חפצים. החפצים המגובבים נראים כמו ערימה של פסולת, אבל גם כמיטלטלין שנלקחים למסע של מהגרים. כלומר, אלו הם חפצים הכרחיים לקיומו של האדם הבודד, שלא ניתן להשאיר אותם מאחור. ויותר מכך, הסולידריות נמצאת דווקא ביחסים שבין האדם לחפץ ולא ביחסים שבין איש לרעהו.

אף שהחפצים עצמם אינם בתנועה, יש משהו באופן הנחתם זה על זה ובמראה שלהם, שמזכיר את החפצים המואנשים של יוסל ברגנר, שגם הם יוצאים למסע של נדודים. יש בהם נימה של געוע, נוסטלגיה לתקופה שאיננה עוד, כמו גם תחושה של מילוט מסכנה והכרח של מנוסה. לעתים הדמות עצמה נראית כאילו היא פועלת מתוך כפייה, כמו במחנה עבודה: גוררת עגלה, נושאת מסע על גבה, נעה בתנועות מכניות, שחוזרות על עצמן שוב ושוב ללא הפסקה. הפעולה של הדמויות מעוררת אסוציאציה של פס ייצור, שכל משמעותו להמשיך וליצור. נדמה שהפסקת התנועה משמעה מוות והמשכה פירושו חיים – גם אם חיי סבל ועבודות (כמו סזיפוס).

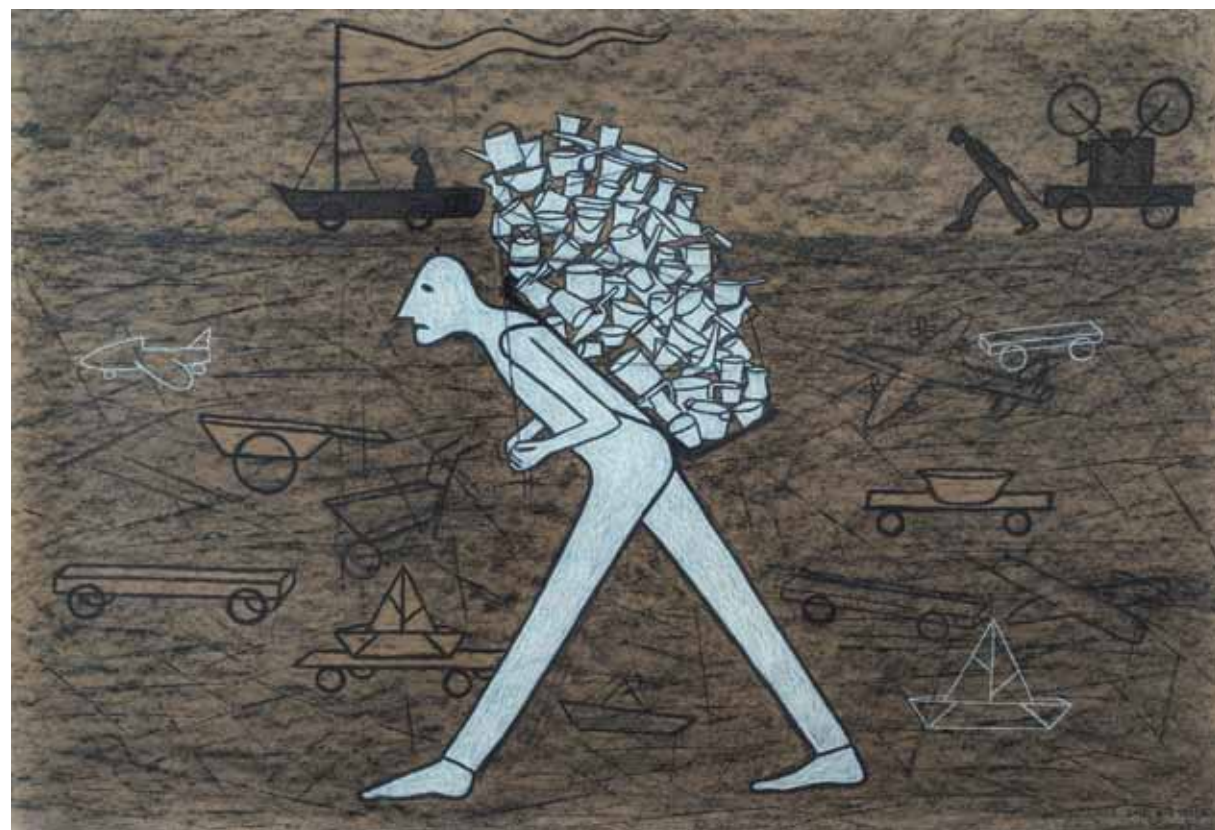
הדמויות במסע נראות כקורבנות: הגוף הנרפה, המיטלטלין, הגוונים המונוכרומטיים, האובייקטיביזציה של הדמות האנושית, הטרגדיה של הקיום. לא חסרים סימנים המעידים על מצוקה. יותר נכון, אין סימן שאינו משרד מצוקה וקריאה לעזרה. זו נוכחת בהתגלמותה הישירה ביותר בסדרת עבודות על נייר, "בועות ודגלים" (2011), שמופיעים בה ראשים נטולי גוף (שוב של אותה דמות סכמתית), סירות, ידיים קטועות, וביניהם חוזרת שוב ושוב המילה HELP. האיברים המקוטעים אינם נראים כגופות מבותרים, אלא כחלקים מתוך מערכת ייצור מכנית, לא אנושית. הדמויות נטולות איפיון מגדרי, אך באחד הציורים הן בוקעות מתוך צדפות, המזכירות במראן גינה.

אחד משיאי התערוכה הוא המיצב מסע בזמן שבור (2002), שהוצג בעבר בווריאציות שונות, ונראה כהחייאה של הסצנות המורבידיות שבציורים. הוא כולל עשרות דמויות לבנות סכמתיות עשויות עיסת נייר. העגלה, שמופיעה בציורים כמעין עגלת מתים הנושאת את גופות האנשים הלבנים ויציקות של ראשים וחפצים, הופכת במיצב לאובייקט הירואי, נכסף. מעין אנדרטה יפהפייה שמזכירה בנוכחותה את עגלת המוות מהמיצב יותם (1999) של גדעון גכטמן, שהוצג במוזיאון הרצליה לזכר בנו. עוד במיצב לוח כתובות (מ־2001), שנראה כמו לוח מודעות בקיבוץ. על כל אחד מלוחות האלומיניום שלו מופיע ביטוי שלילי שקשור לדרך – "דרך משובשת", "דרך חתחתים". שוב עולה כאן היחס האמביוולנטי למסע: מצד אחד, הרצון הנואש לצאת לדרך, ומצד אחר – הפחד מהמסע וממה שהוא מזמן ליוצאים, וגם לנשאים.

בשני העשורים האחרונים היה הקיבוץ אחד הנושאים המרכזיים בשדה האמנות הישראלית. תערוכות רבות עסקו בלינה המשותפת, ביחסים שבין היחיד לקבוצה, ובאידיאולוגיה שקרסה. גם אצל ליס ניכר העיסוק בנושאים אלו, בין אם בדמויות הסכמתיות שנראות כאילו יצאו מפס

ייצור, ובין אם בחפצים המזוהים עם הקיבוץ ובעבודה האינסופית שהיא המקור והלגיטימציה לחיים בקיבוץ. אפשר לראות ביצירתה גם מאפיינים המזכירים את העיסוק בשואה (ליס עצמה שוללת כיוון פרשני זה), שגם הוא הפך לאחד הנושאים הבולטים ביצירתם של אמנים בני הדור השני ואמנים עכשוויים. אבל בנוסף לכך מופיעים ביצירתה של ליס סימנים רבים הקשורים דווקא לנצרות. שוב ושוב חוזר בעבודתה דימוי הצלב, בין אם בעקיפין – צורת צלב שנוצרת מדימוי של ציפור או אווירון – ובין אם ישירות: למשל, בעבודת הנייר שמופיע בה בית קברות עם צלבים, או בציור הקערה, שהיא מכנה אותה "קערת הקורבן". גם את המילה AVE, המופיעה באחד הציורים, בין צלבים של בית קברות, היא מקשרת לקפלת הרוזר שתכנן אנרי מאטיס בוואנס שבצרפת. שם, על אחד הקירות, ראתה קרמיקה לבנה ובה תיאור של עשר התחנות של ישו בוויא דולורוזה. אחד הציורים מתאר את מריה מחזיקה את ישו והמילה AVE (המילה הפותחת את תפילת מריה) מופיעה ליד ראשם.

נדמה שהחיבור לנצרות נועד בעיקר ליצור ריחוק מהפרשנות המקומית. הקורבן יכול להיות בן קיבוץ, כמו גם מהגר יהודי ניצול שואה. אבל ליס רוצה לדבר על האמן עצמו כקורבן; על מי שנגזר עליו לעסוק באמנות; ועל הדרך שהיא דרך החתחתים של היצירה עצמה. האמנות אמנם משחררת ומאפשרת לצאת לדרך, אך היא גם גזירת גורל, כמו היציאה מהמערה של אפלטון, שאין ממנה דרך חזרה.

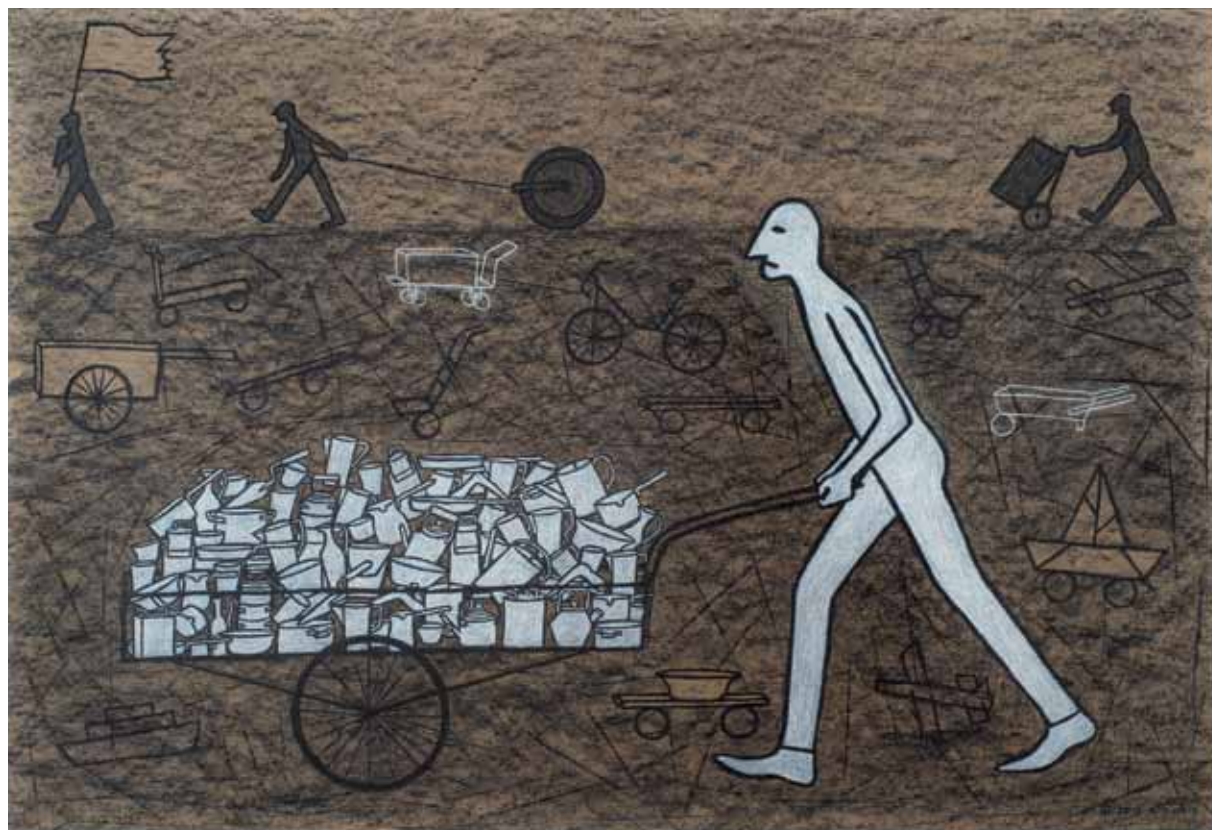

מסיעי העגלות 1, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
 Wagon Drivers 1, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

עבודות

Works

<<

מסיעי העגלות 3, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 3, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

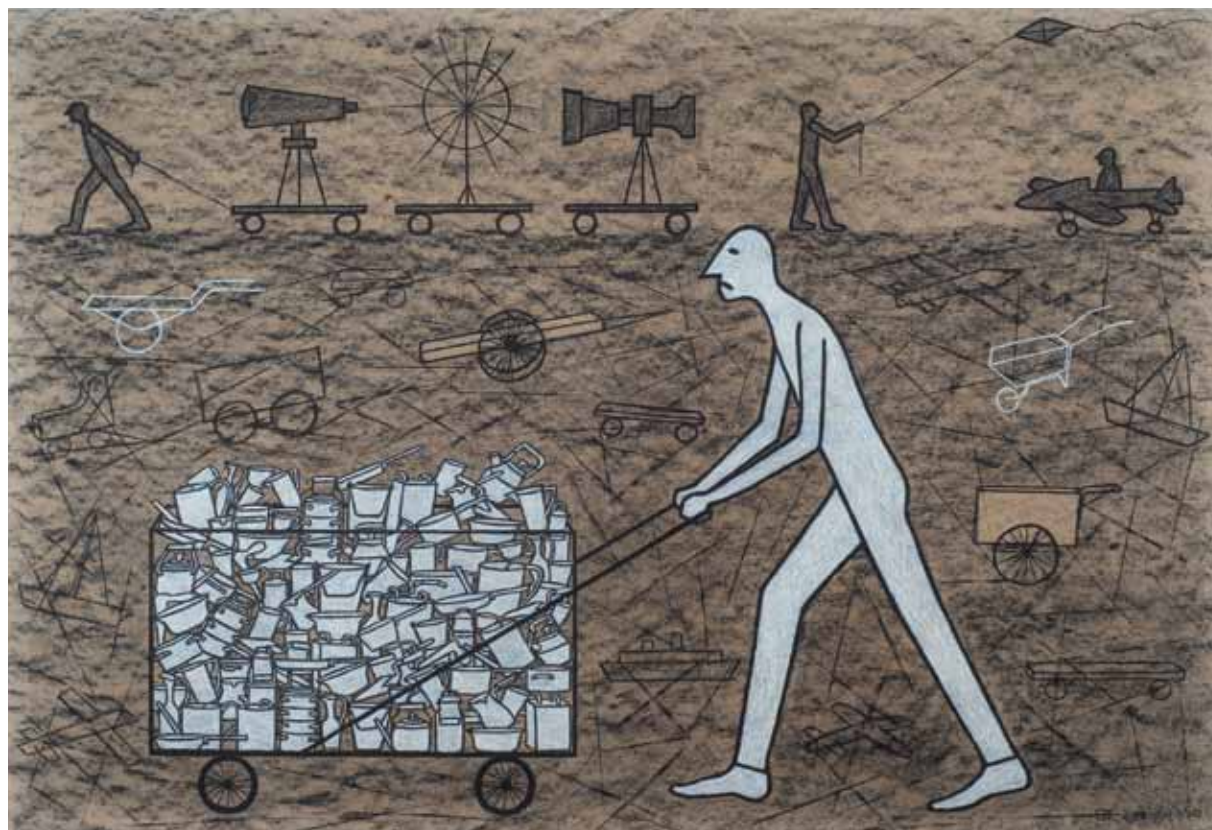
מסיעי העגלות 2, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 2, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

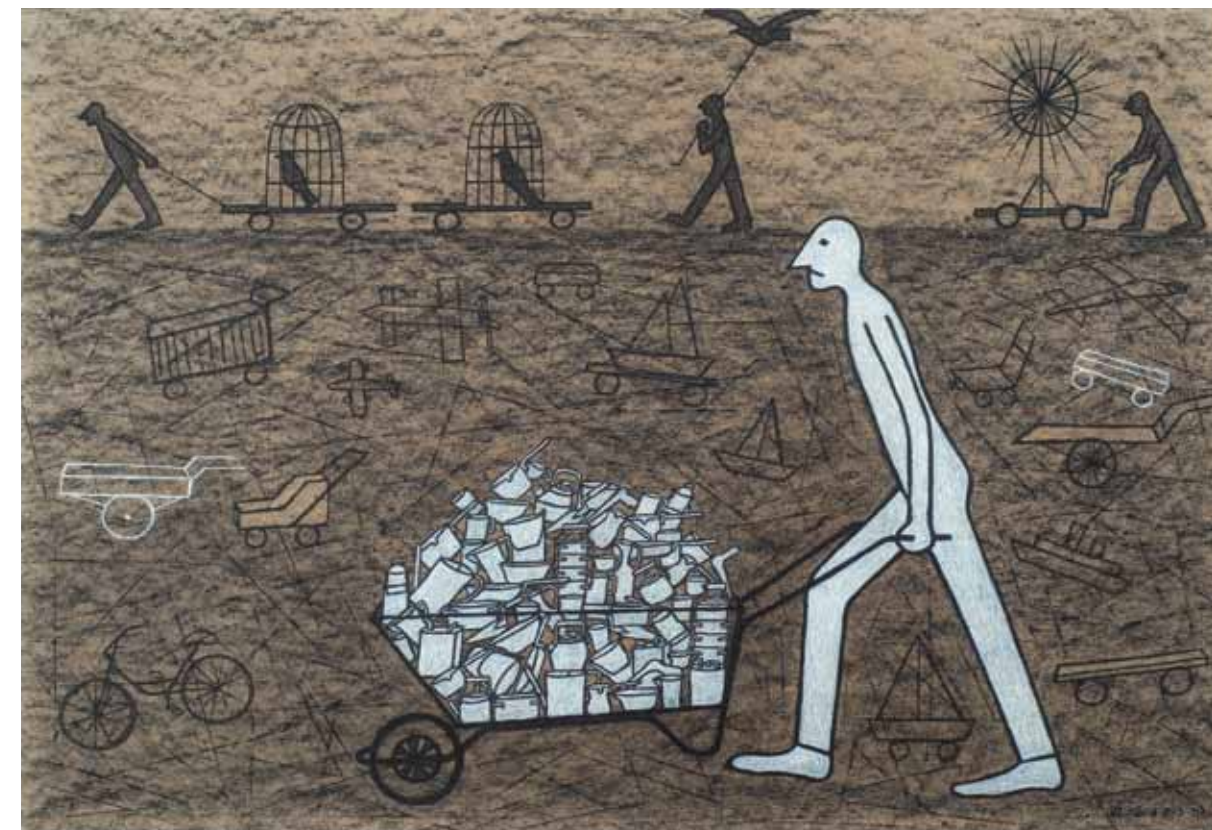
מסיעי העגלות 5, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 5, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

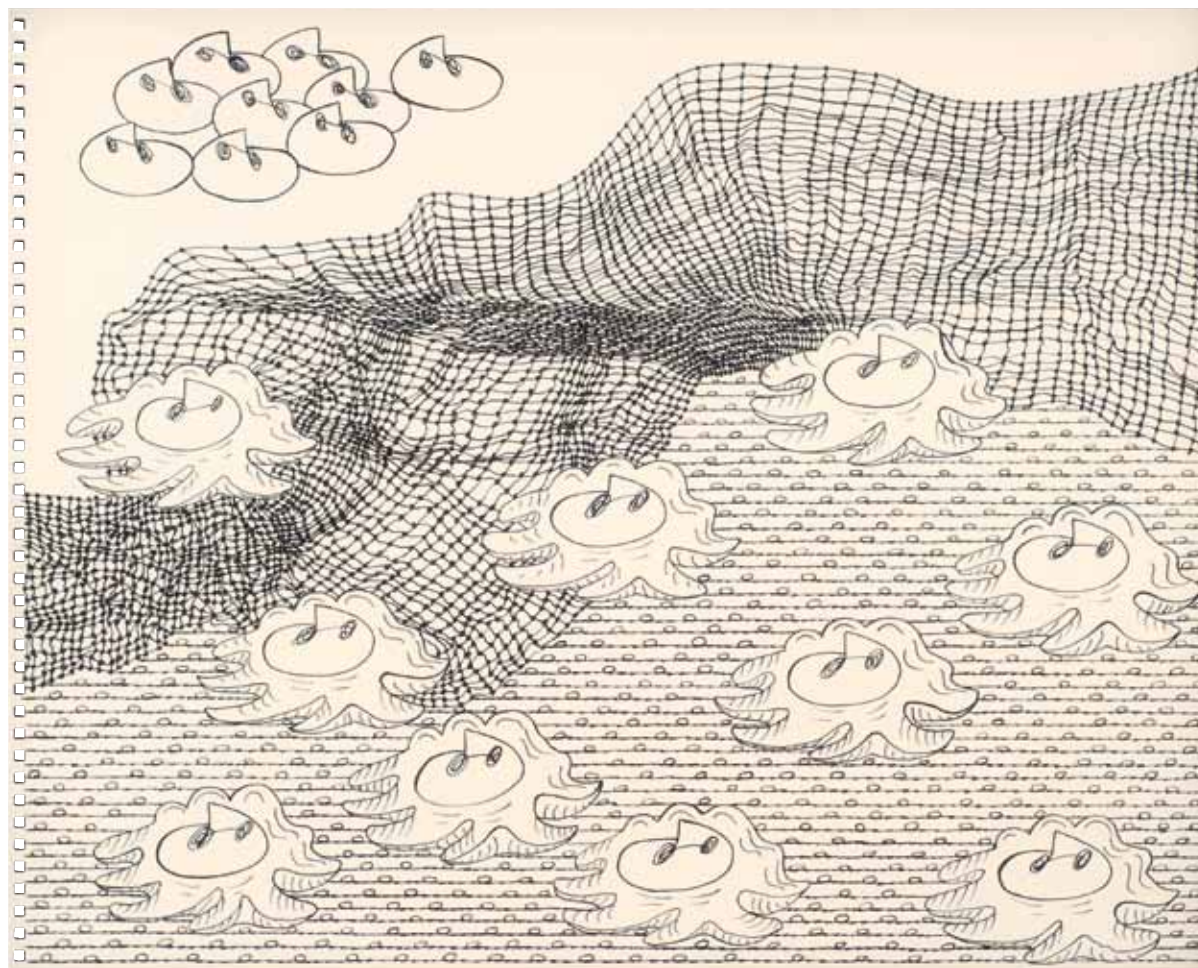
מסיעי העגלות 4, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 4, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

מסיעי העגלות 7, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 7, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

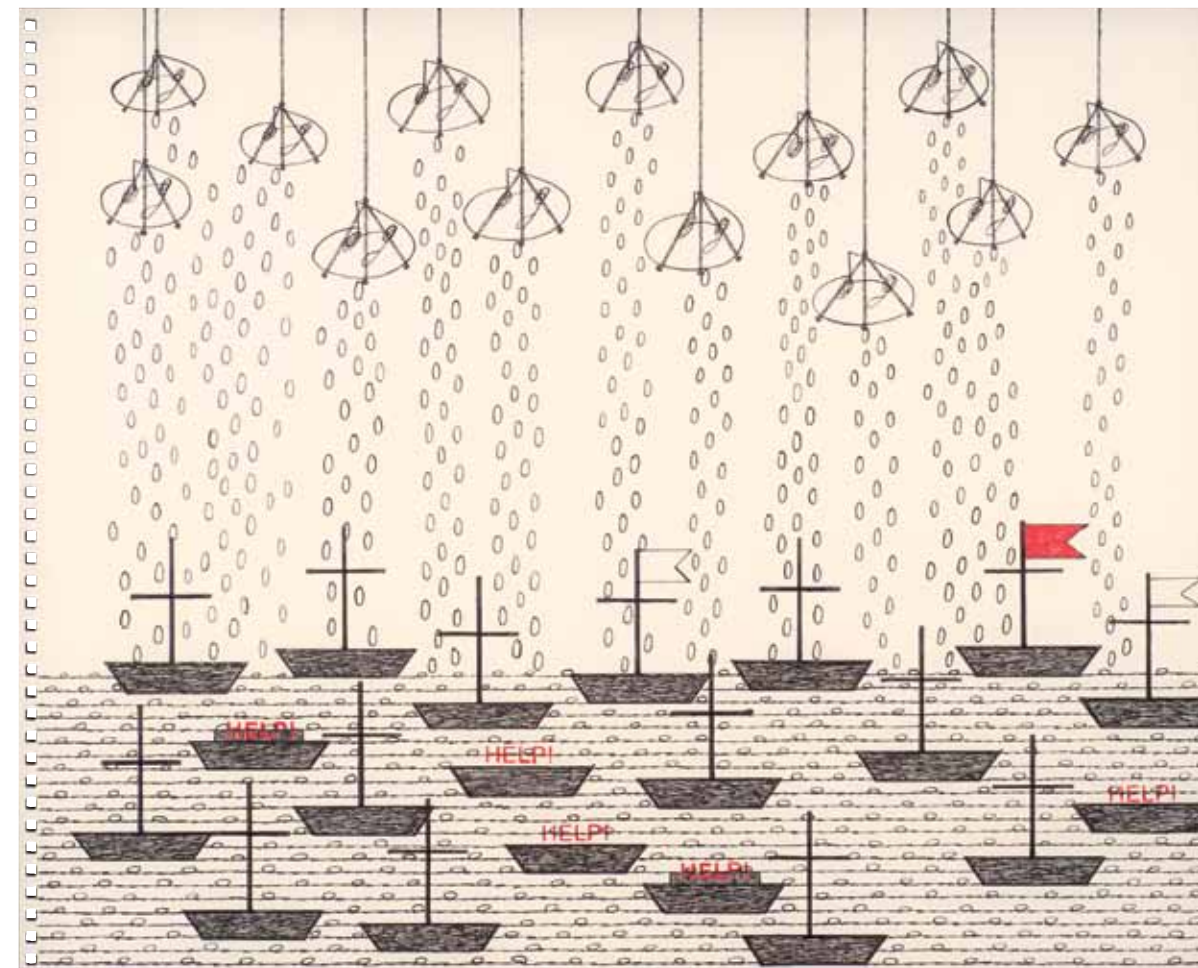

מסיעי העגלות 6, 2012, כחם ופסטל על נייר, 75x110
Wagon Drivers 6, 2012, charcoal and pastel on paper, 75x110

הרשת 2, 2009, דיו על נייר, 37x46

Fish Netting 2, 2009, indian ink on paper, 37x46

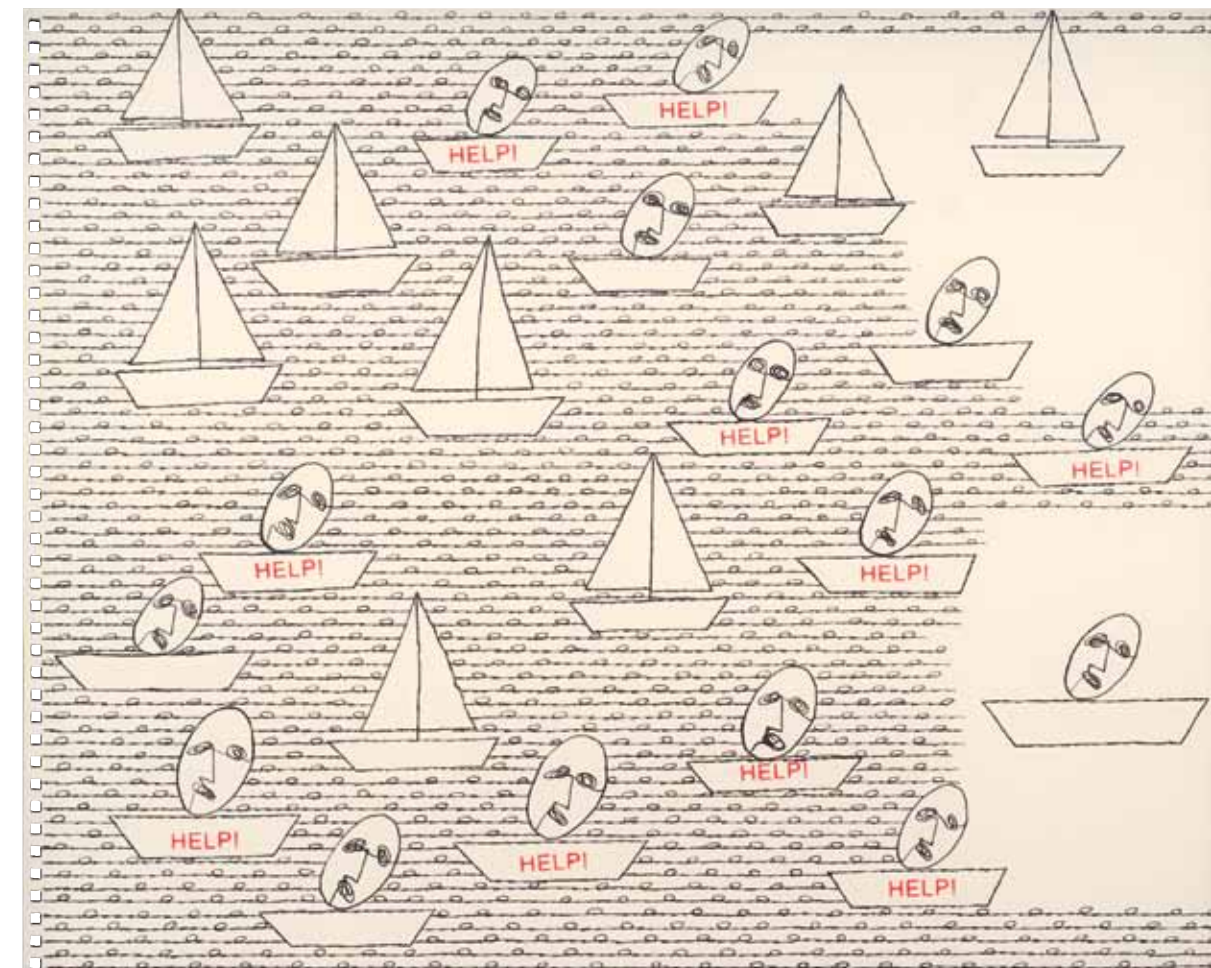

הרשת 1, 2009, דיו על נייר, 37x46

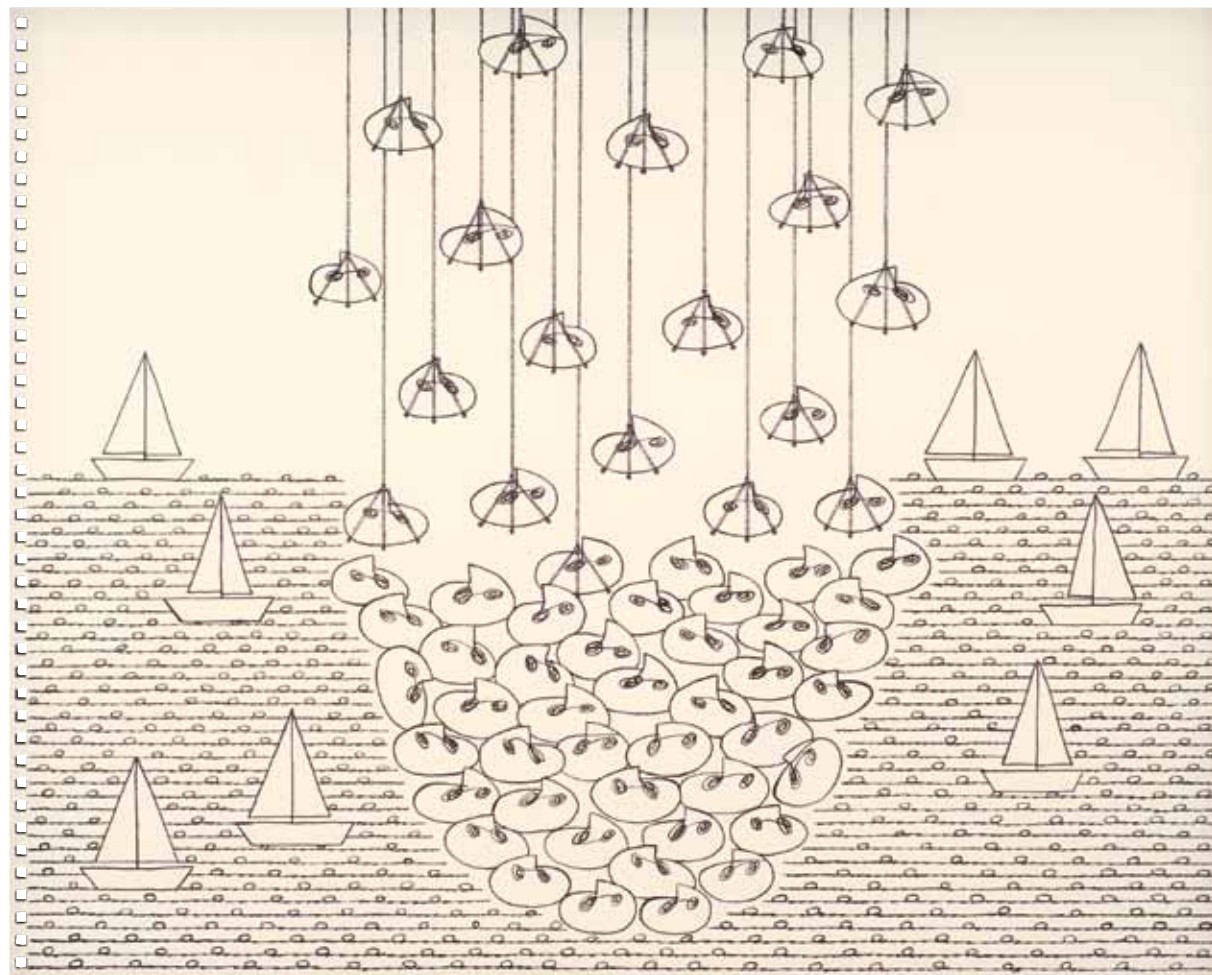
Fish Netting 1, 2009, indian ink on paper, 37x46

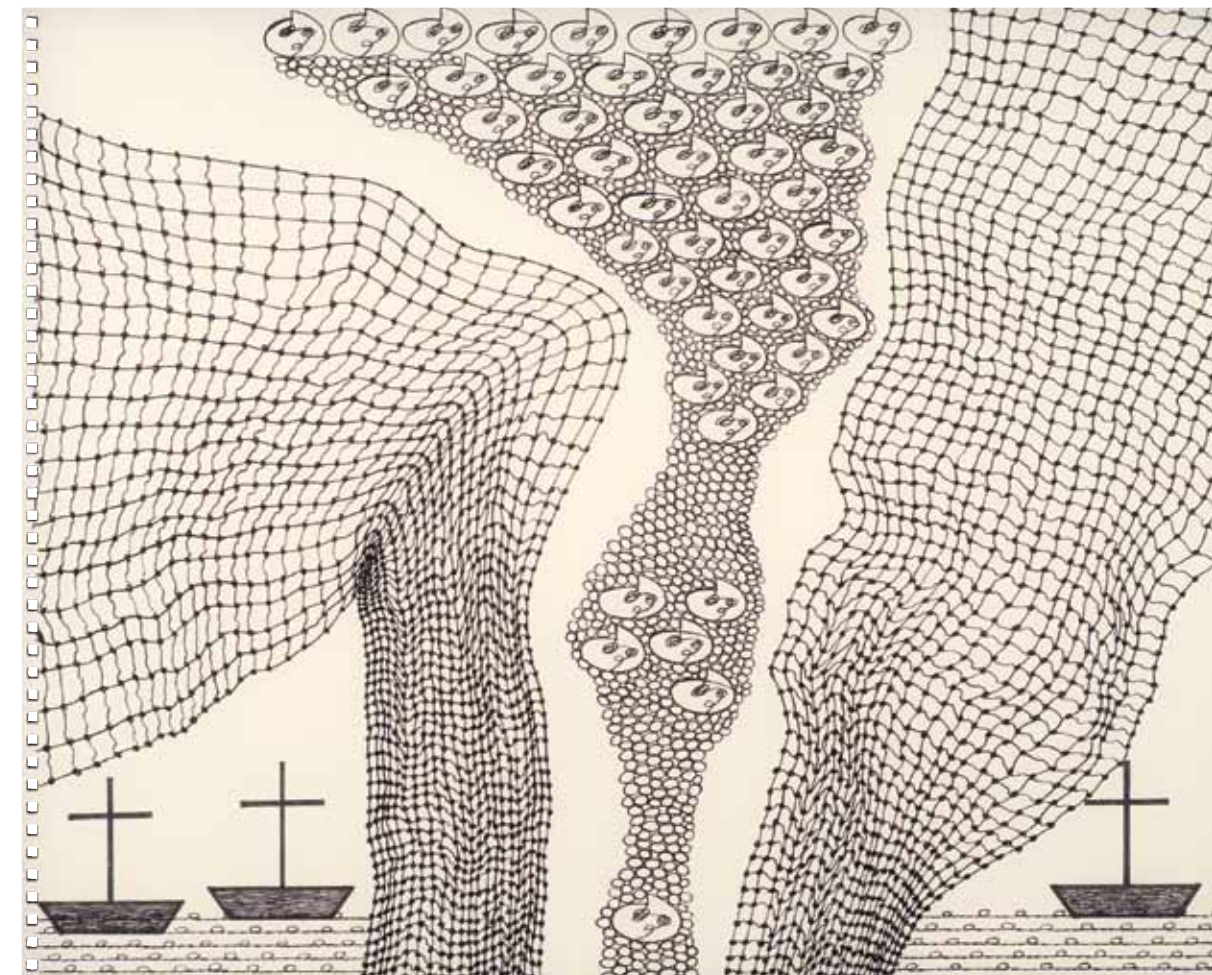
הרשת 4, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 4, 2009, indian ink on paper, 37x46

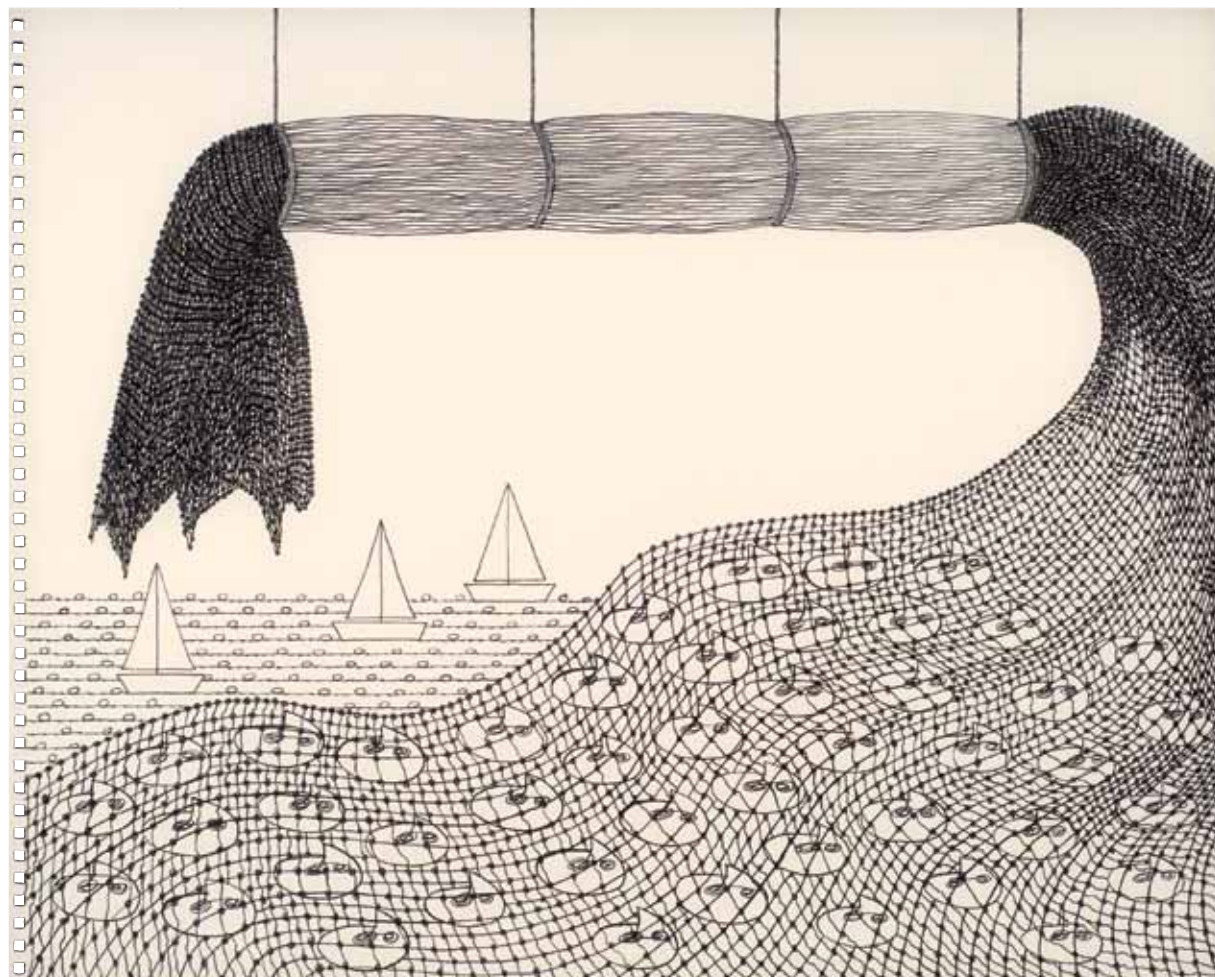
הרשת 3, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 3, 2009, indian ink on paper, 37x46

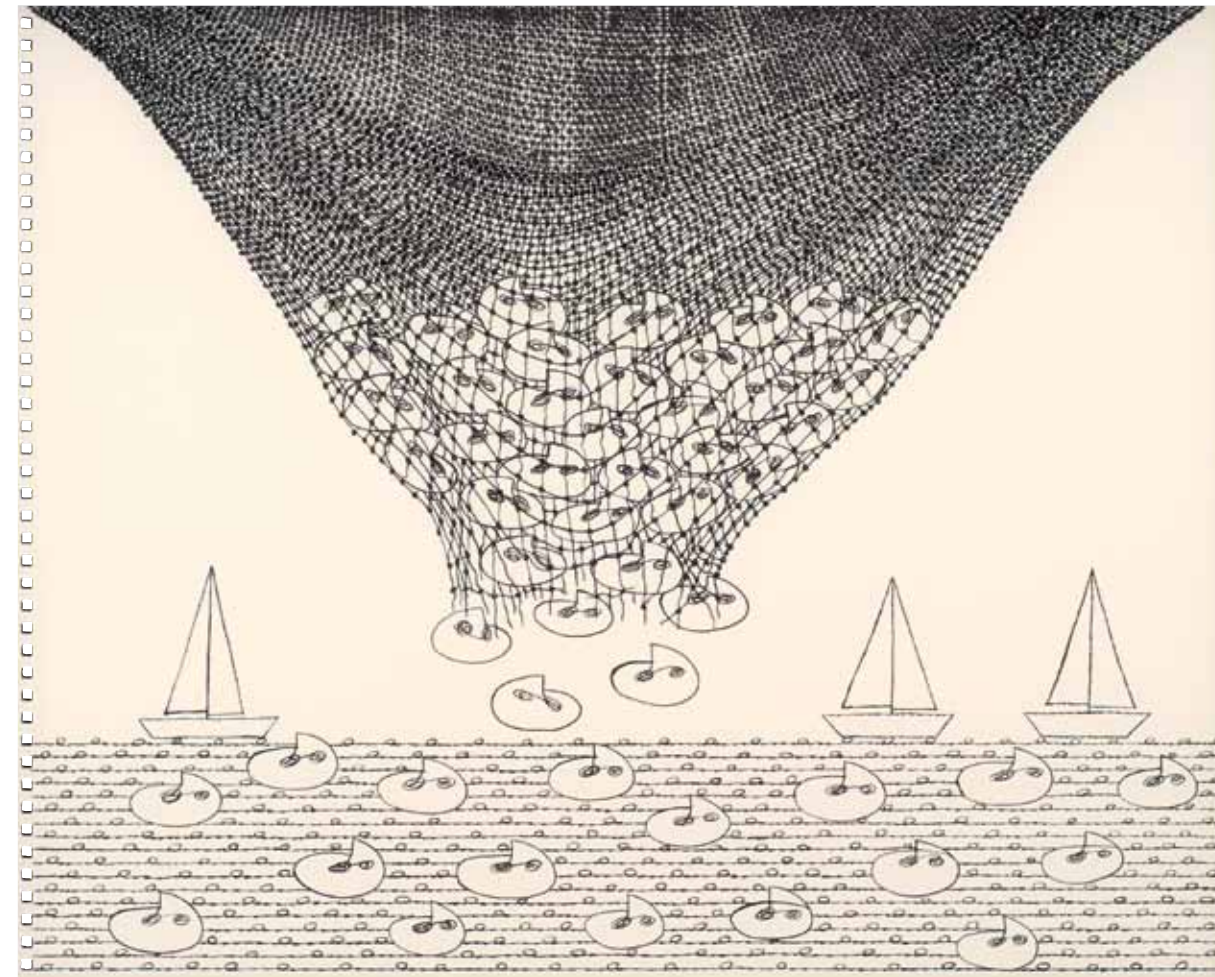
הרשת 6, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 6, 2009, indian ink on paper, 37x46

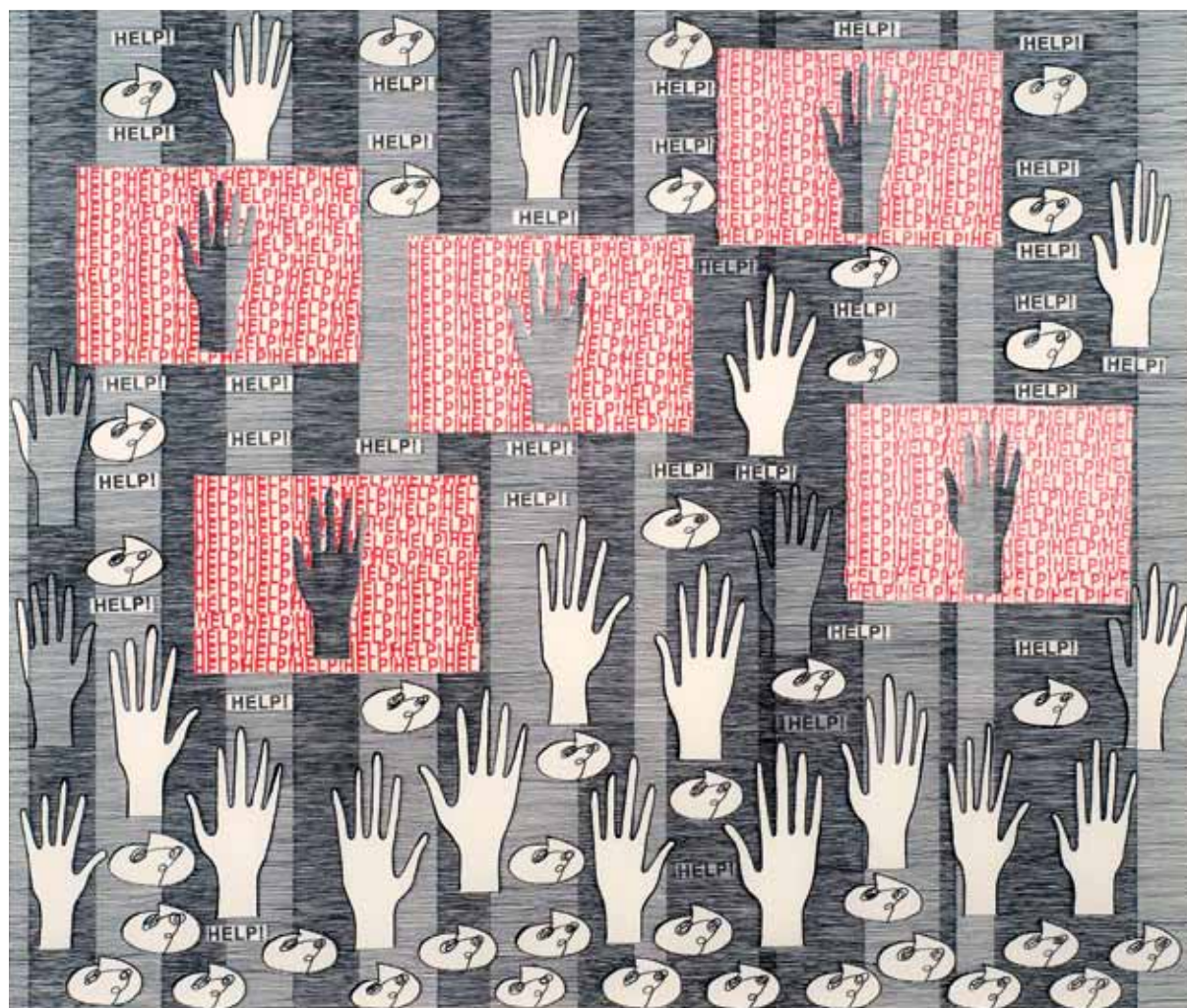
הרשת 5, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 5, 2009, indian ink on paper, 37x46

הרשת 8, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 8, 2009, indian ink on paper, 37x46

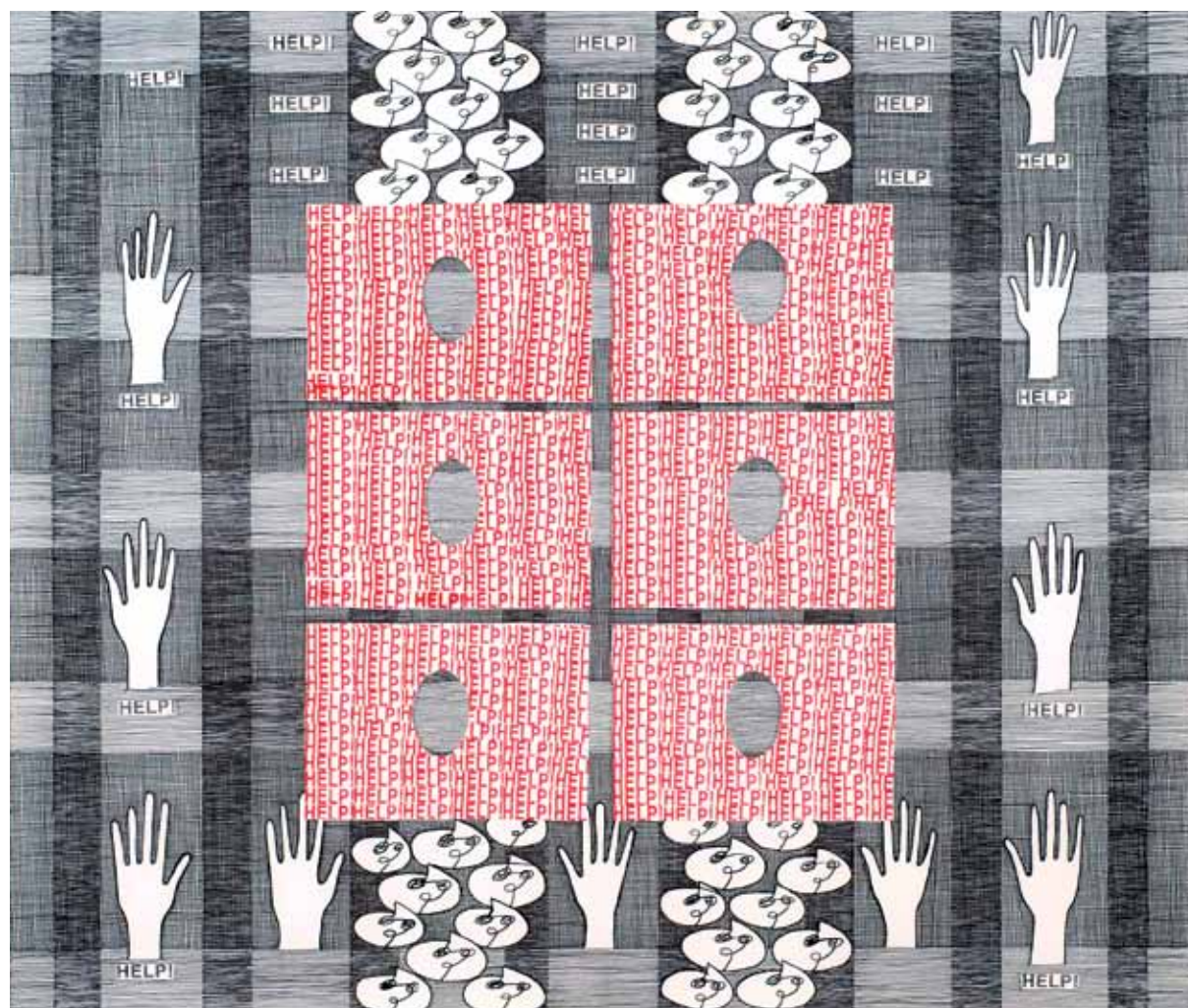
הרשת 7, 2009, דיו על נייר, 37x46
Fish Netting 7, 2009, indian ink on paper, 37x46

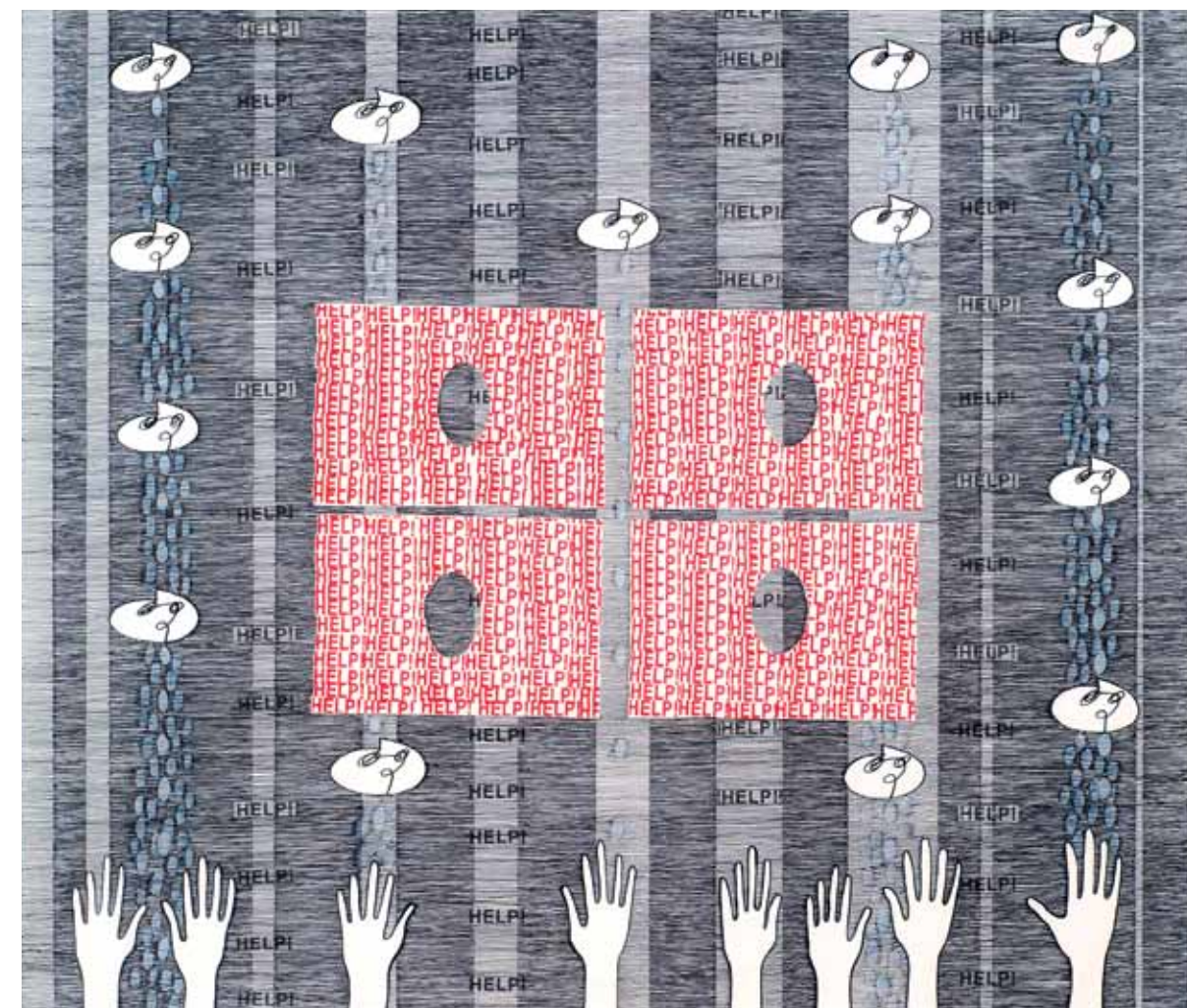
בועות ודגלים 4, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 4, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

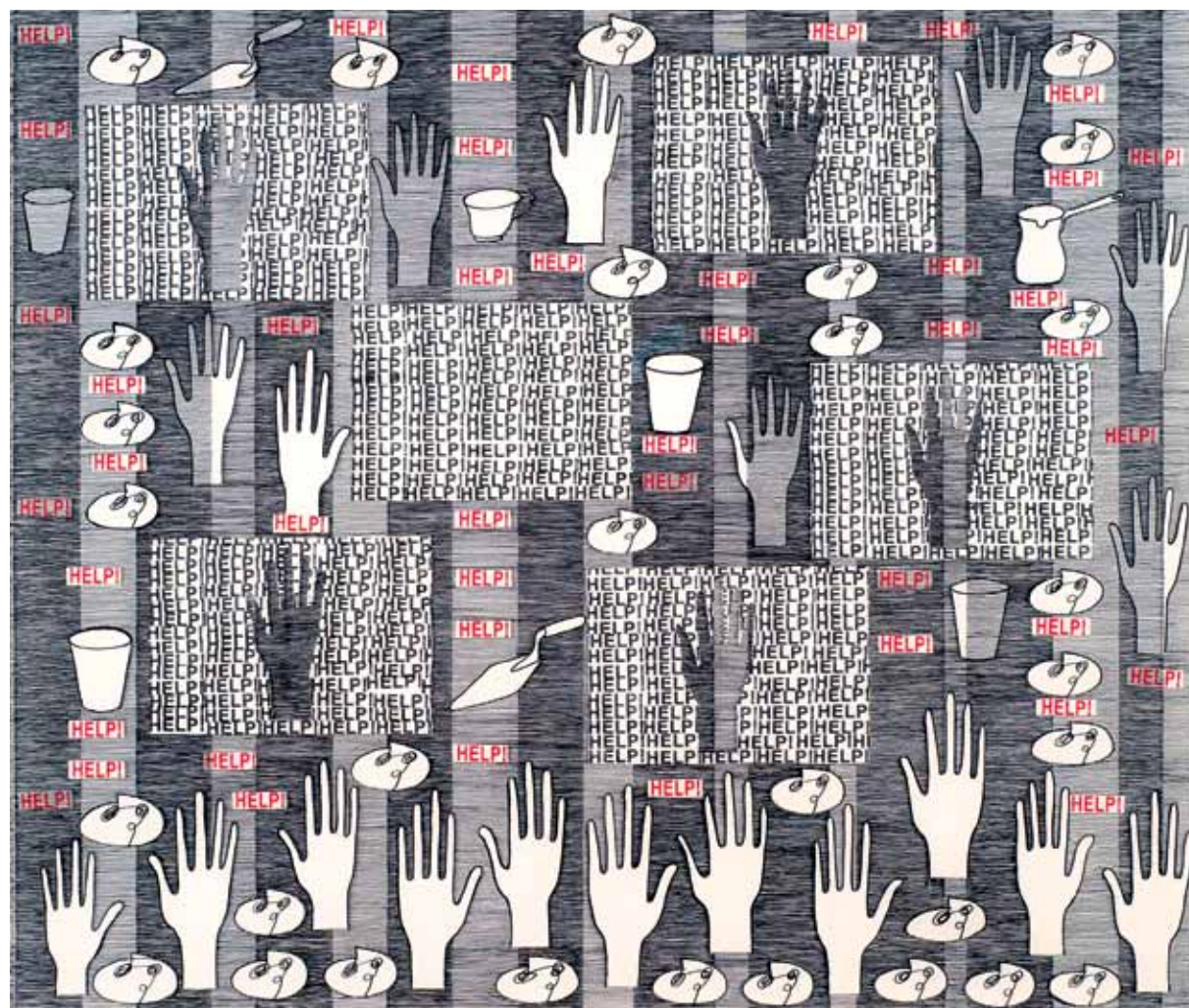
בועות ודגלים 3, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 3, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

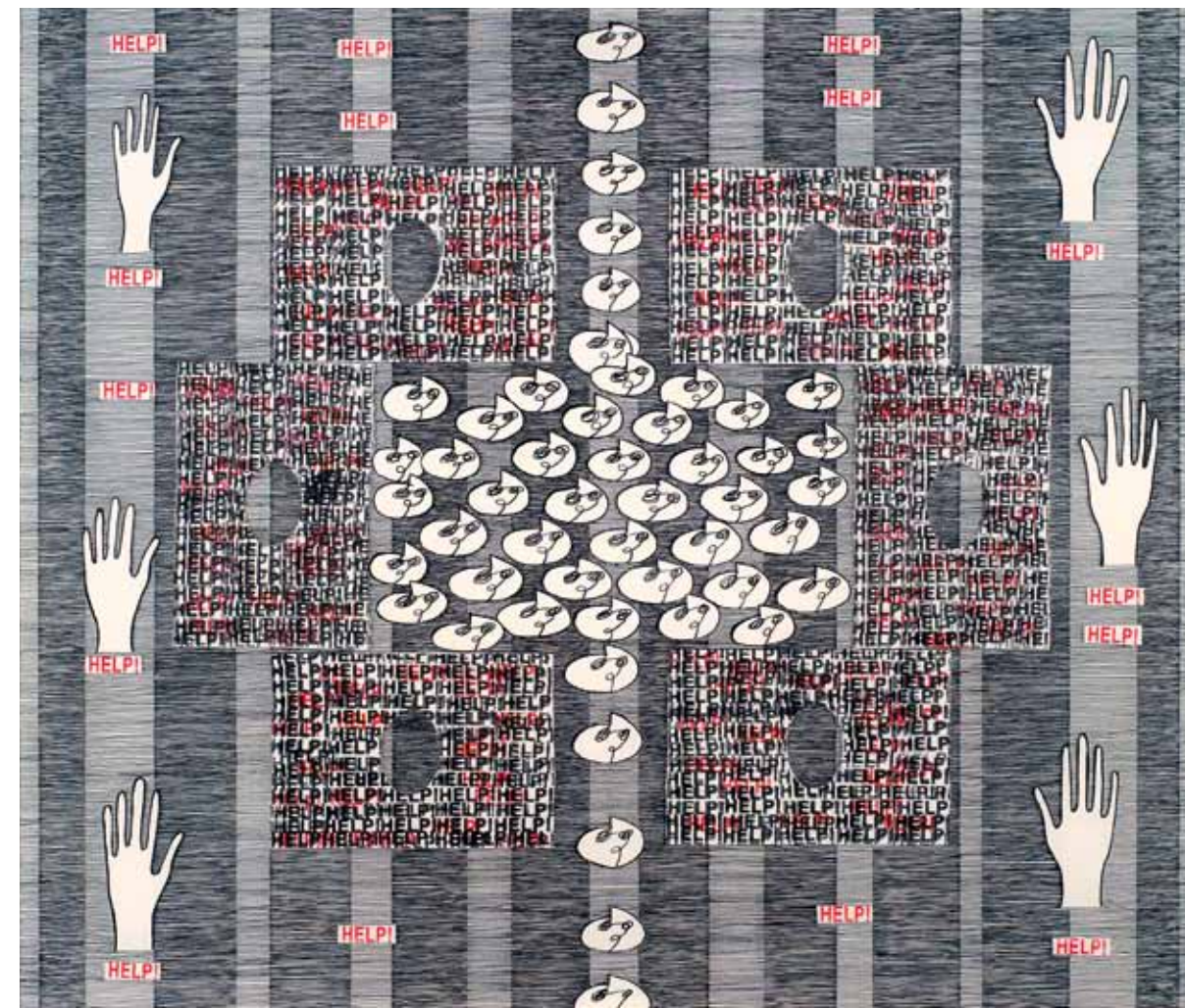
בועות ודגלים 6, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 6, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

בועות ודגלים 5, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 5, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

בועות ודגלים 8, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 8, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

בועות ודגלים 7, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55
Bubbles and Flags 7, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

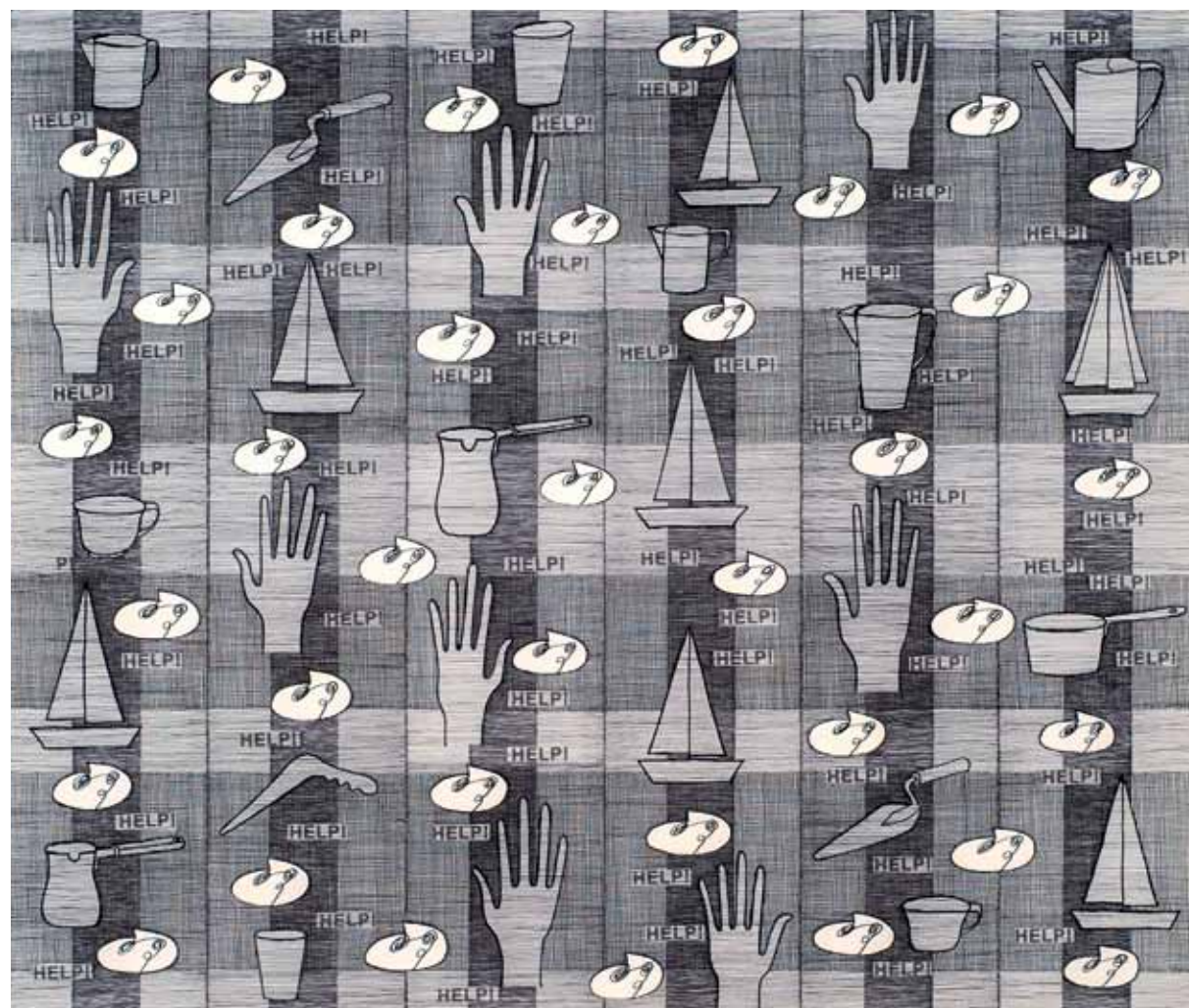
בועות ודגלים 12, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55

Bubbles and Flags 12, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

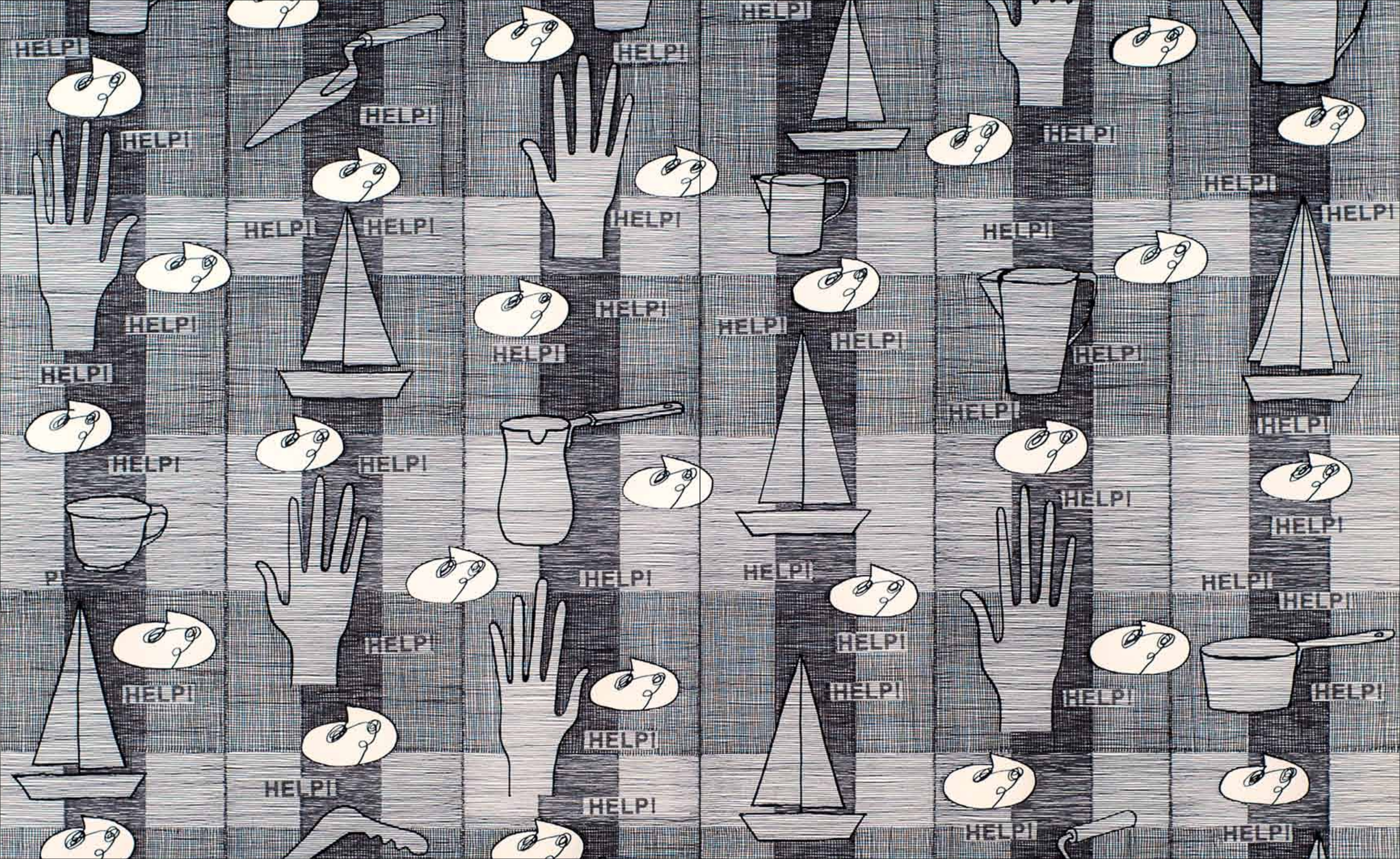
בועות ודגלים 11, 2011, דיו וחותמת על נייר, 46x55

Bubbles and Flags 11, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

בועות ודגלים 13, 2011, דיו וחזותמת על נייר, 46x55

Bubbles and Flags 13, 2011, indian ink and stamp on paper, 46x55

מדליוני מסע 2, 2013, דיו וחותמות על נייר, 100x70
 Travel Medals 2, 2013, indian ink and stamp on paper, 100x70

מדליוני מסע 1, 2013, דיו וחותמות על נייר, 100x70
 Travel Medals 1, 2013, indian ink and stamp on paper, 100x70

מדליוני מסע 4, 2013, דיו וחותמות על נייר, 100x70
 Travel Medals 4, 2013, indian ink and stamp on paper, 100x70

מדליוני מסע 3, 2013, דיו וחותמות על נייר, 100x70
 Travel Medals 3, 2013, indian ink and stamp on paper, 100x70

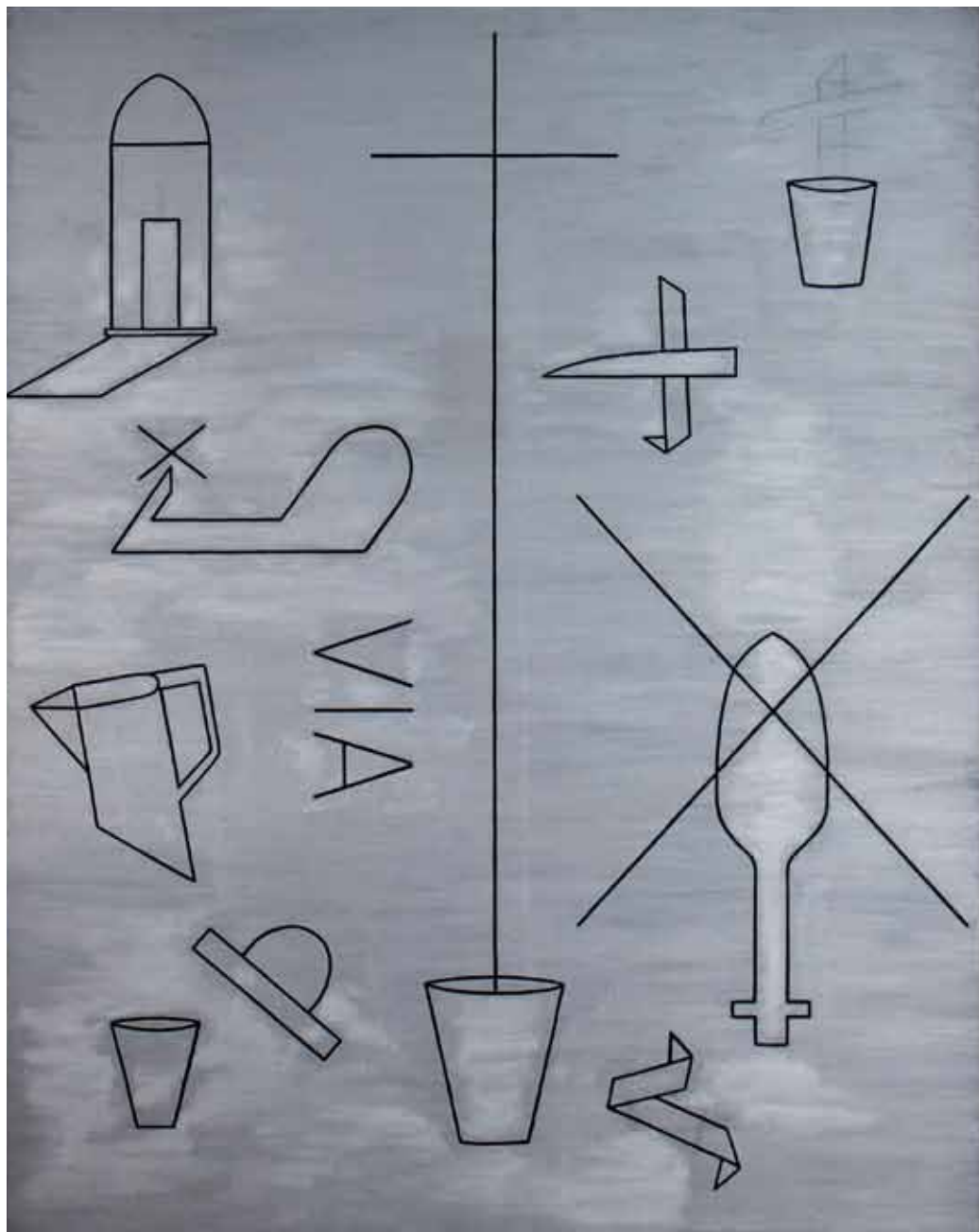

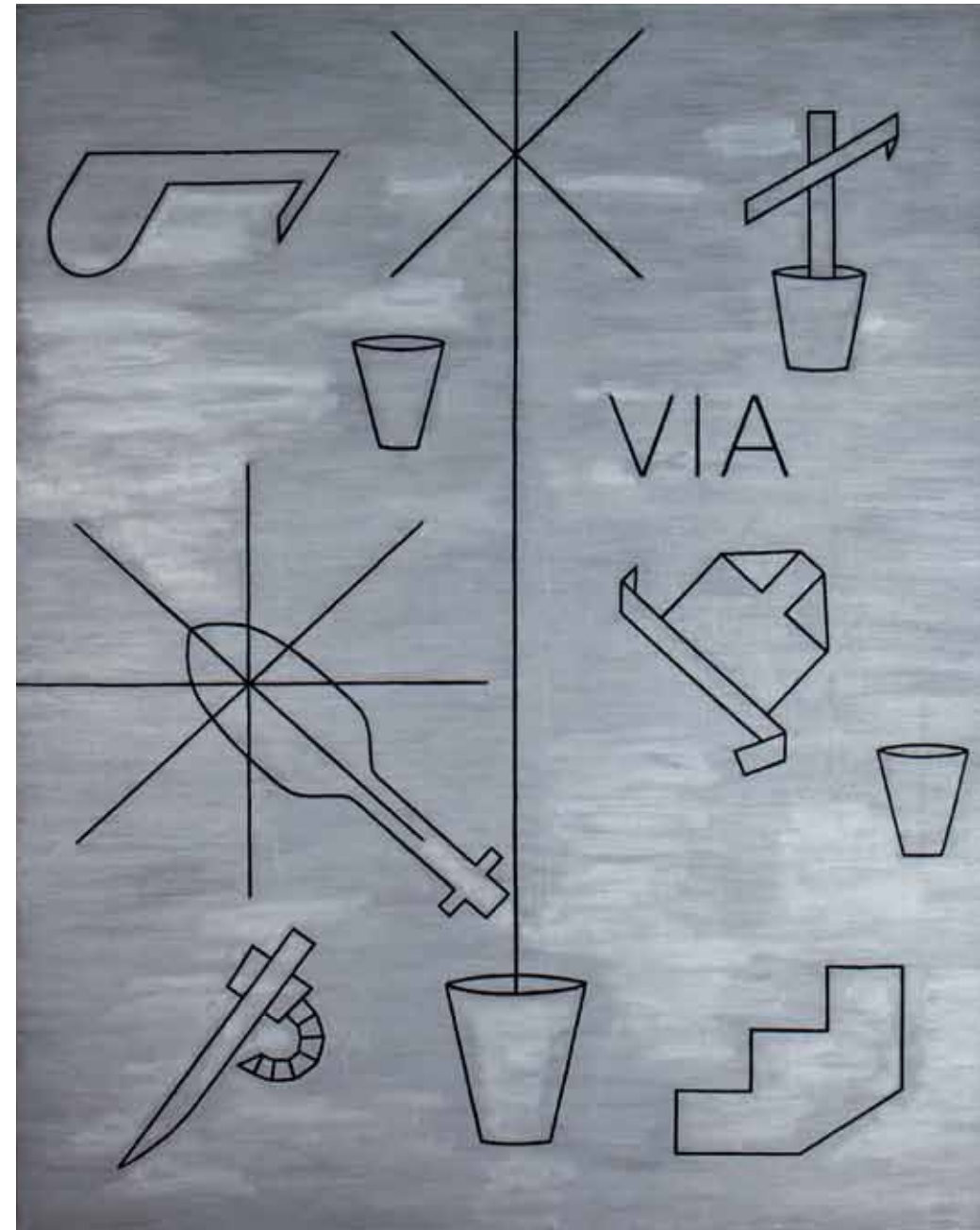
מפצח הסודות 4, 2013, עץ, ברזל ודאס, 17x11x3
The Secret Cracker 4, 2013, wood, iron and das, 17x11x3

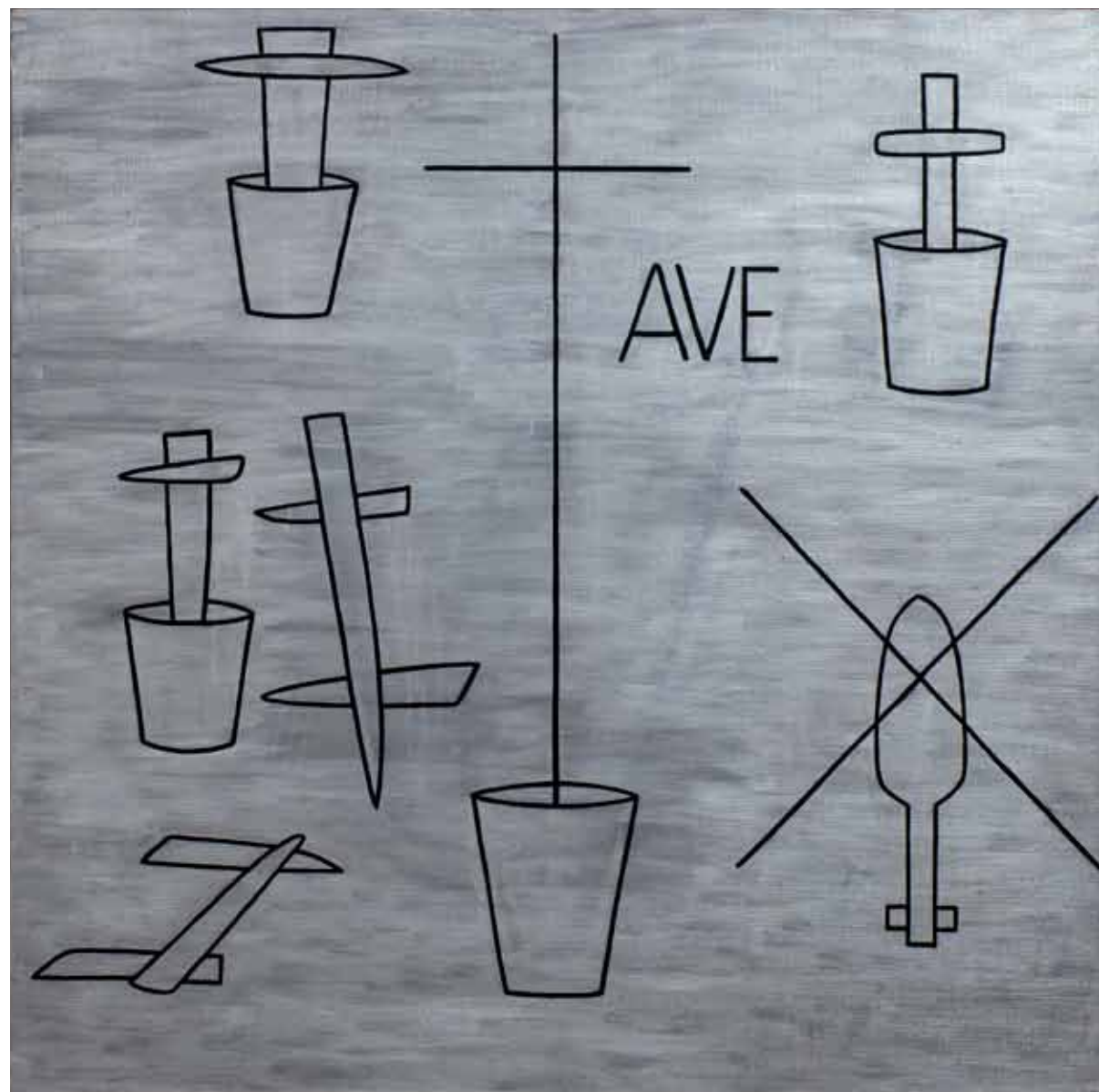
מדליון מסע, 2009, גומי וצבע, 19x18x2
Travel Medals, 2009, rubber and paint, 19x18x2

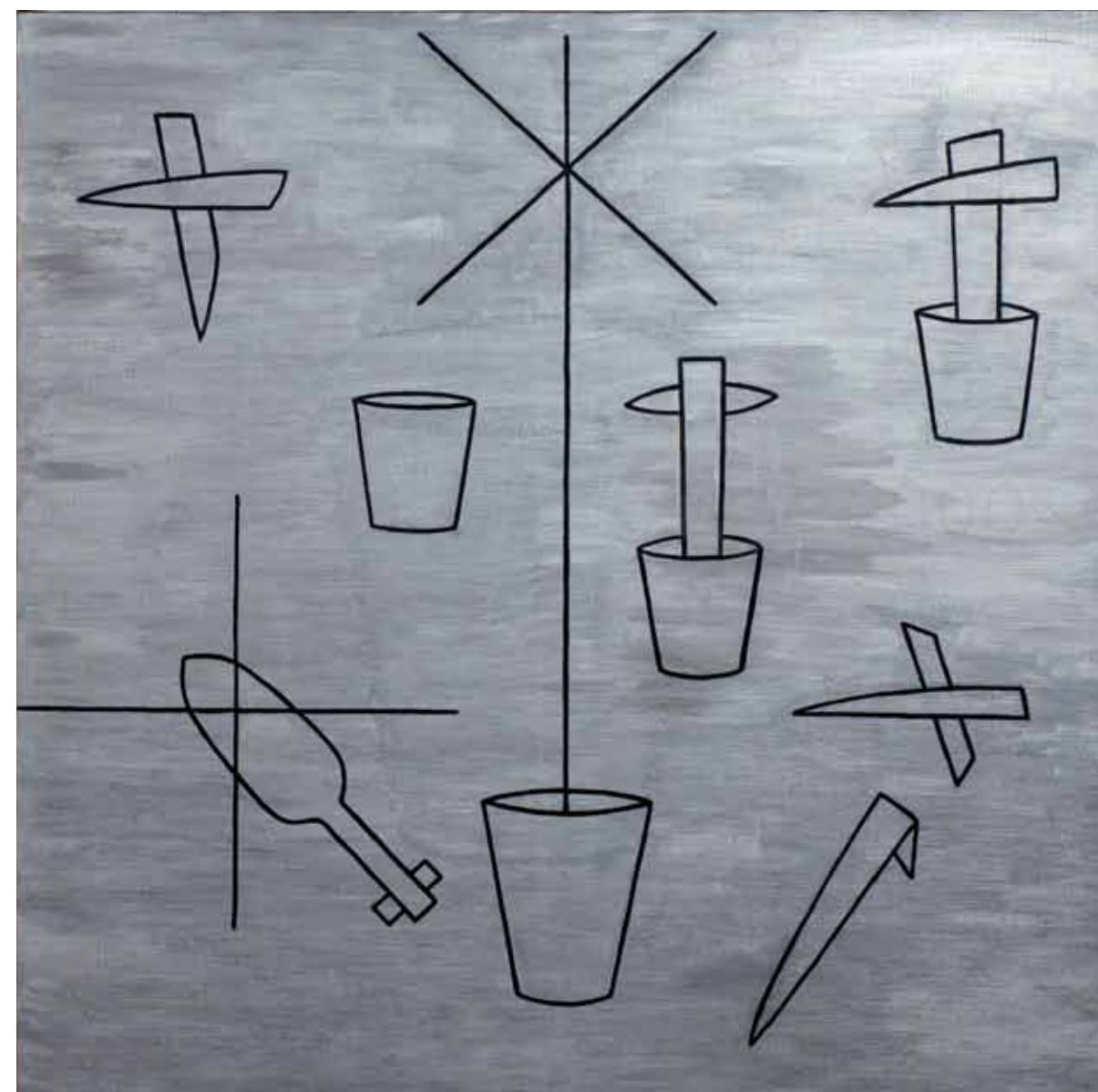
VIA, 2000, שמן ואבקת כסף על בד, 200x160
 VIA, 2000, oil and silver powder on canvas, 200x160

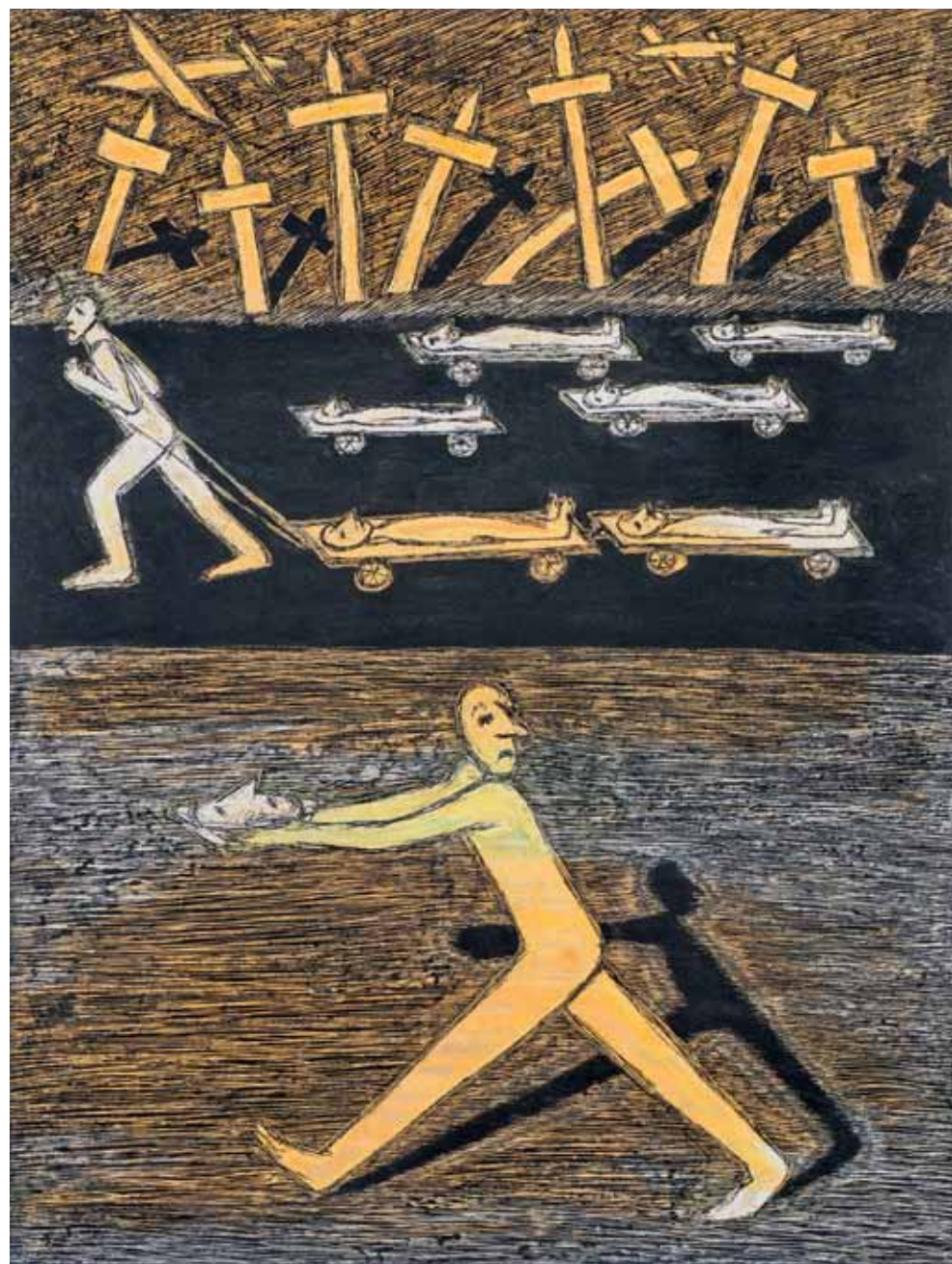
VIA, 2000, שמן ואבקת כסף על בד, 200x160
 VIA, 2000, oil and silver powder on canvas, 200x160

AVE, 2000, oil and silver powder on canvas, 100x100

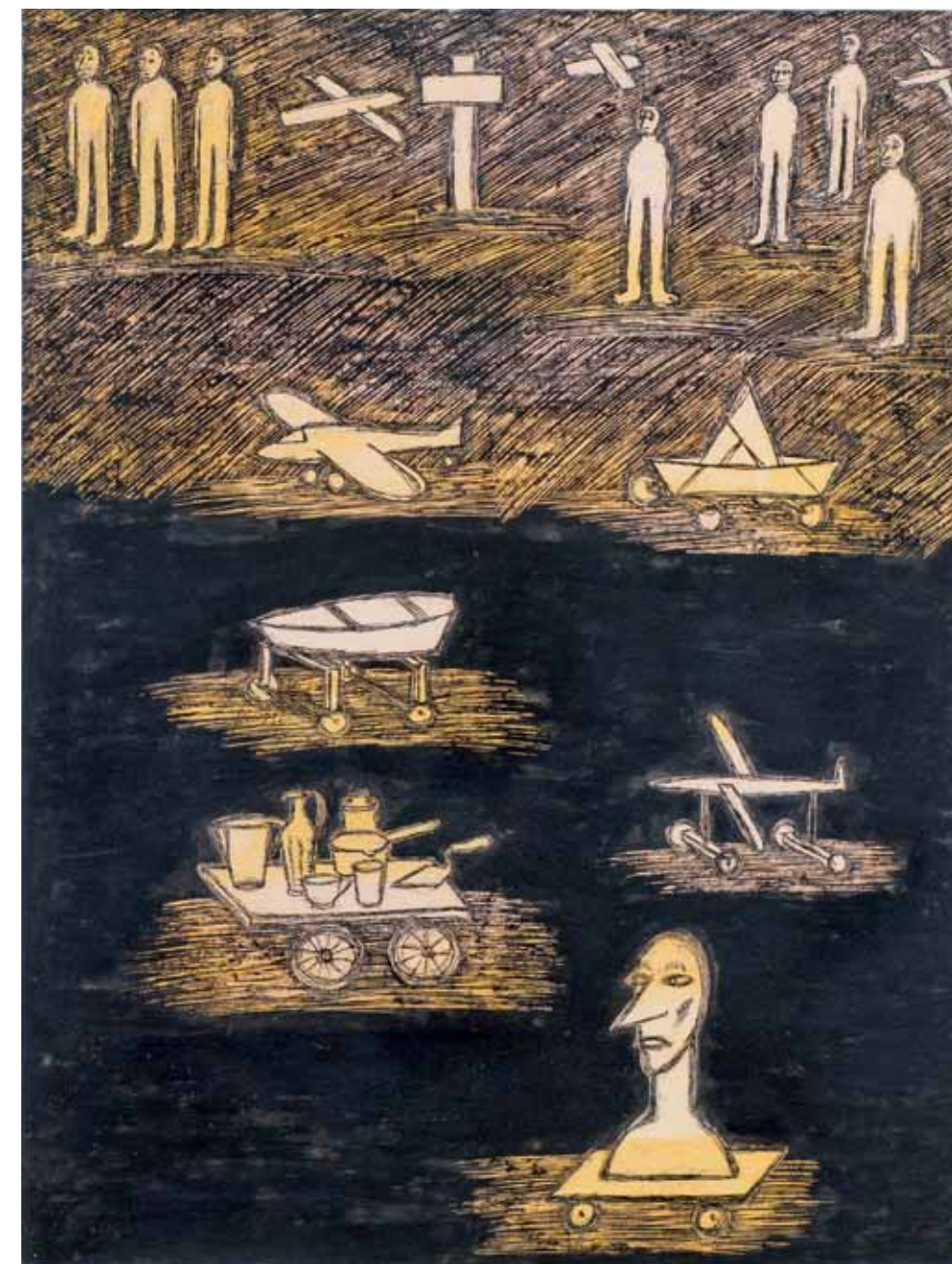

AVE, 2000, oil and silver powder on canvas, 100x100

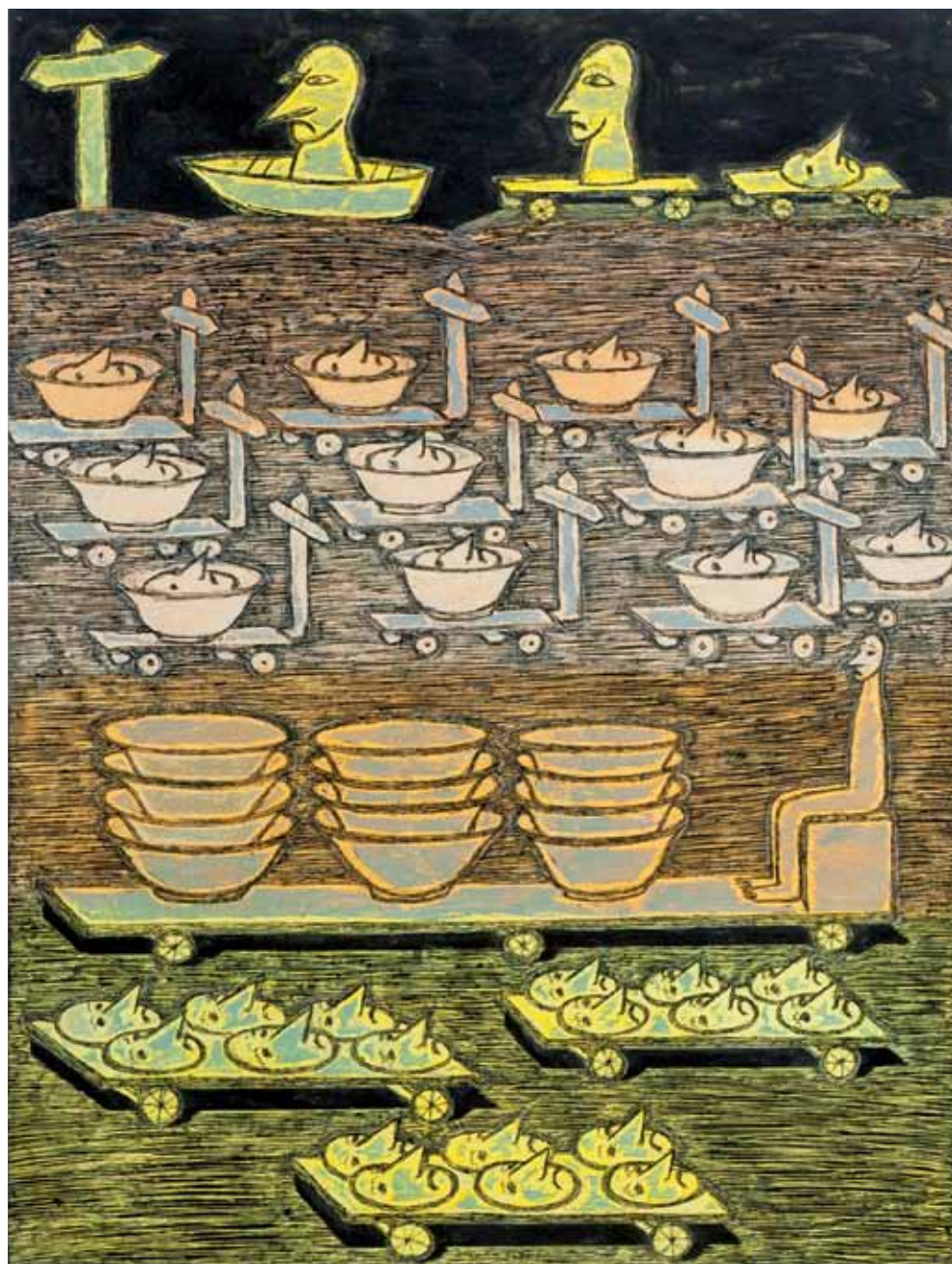
תהלוכה 2, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48

Procession Mode 2, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

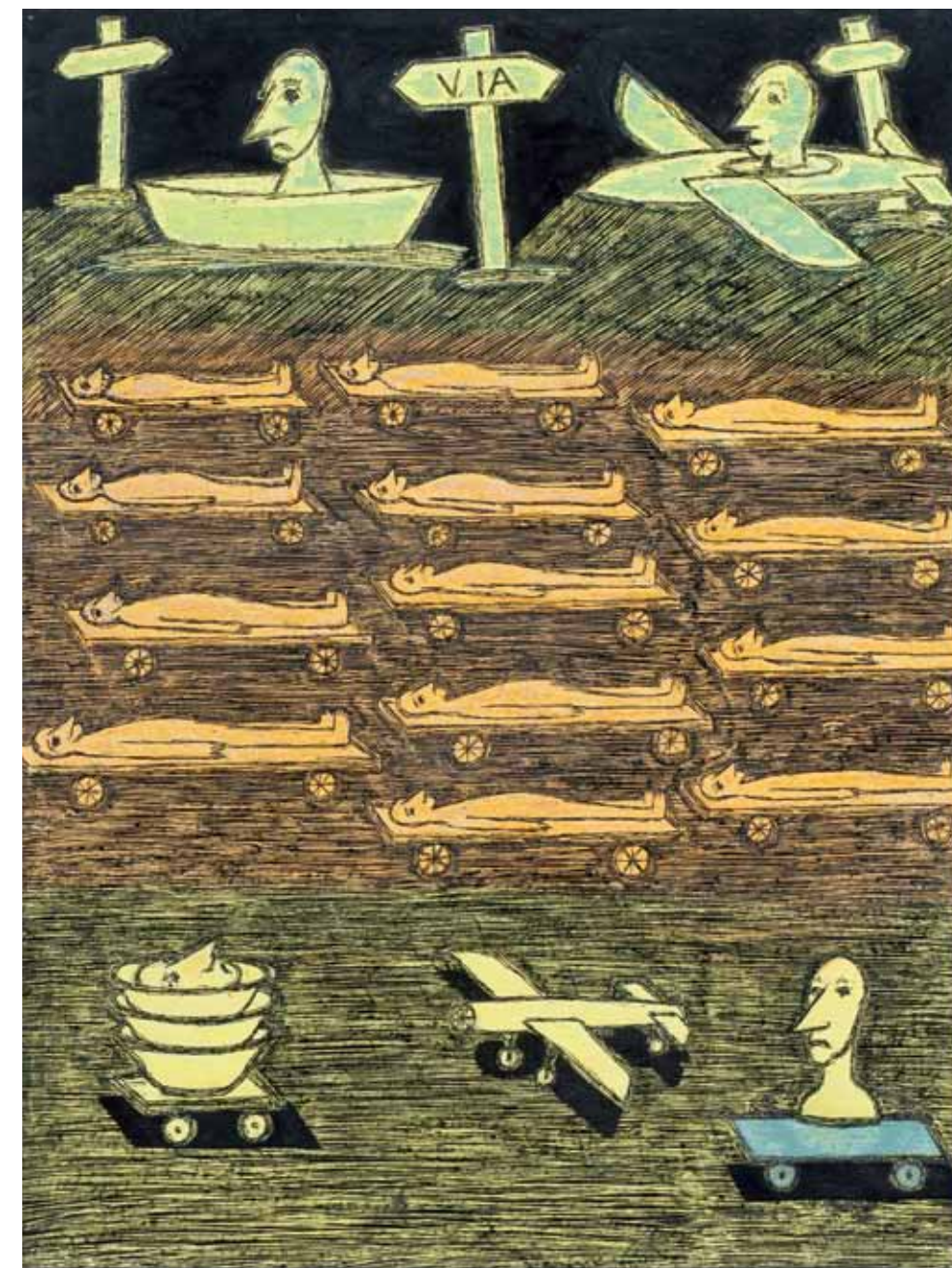
תהלוכה 1, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48

Procession Mode 1, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

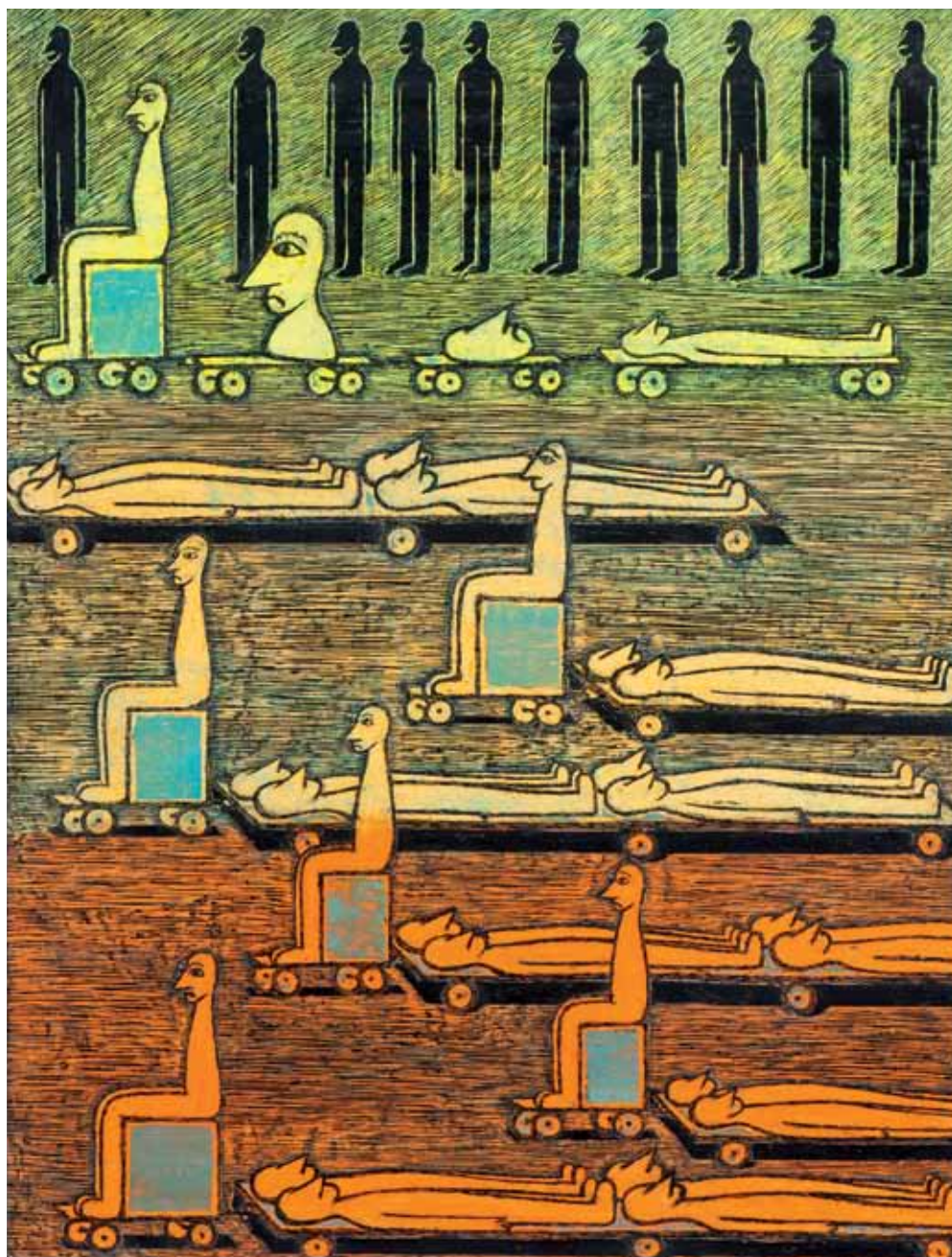
תהלוכה 4, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48

Procession Mode 4, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

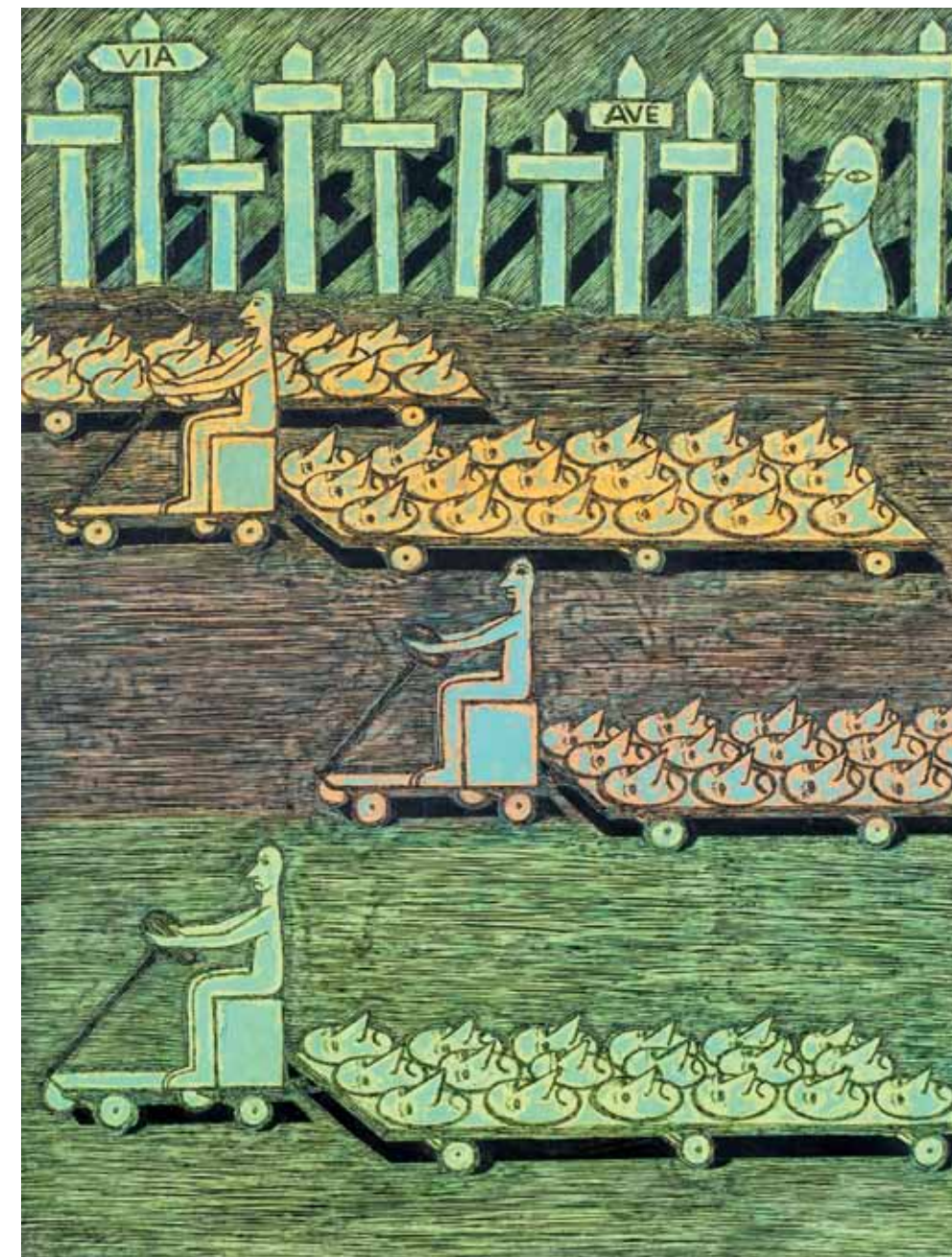

תהלוכה 3, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48

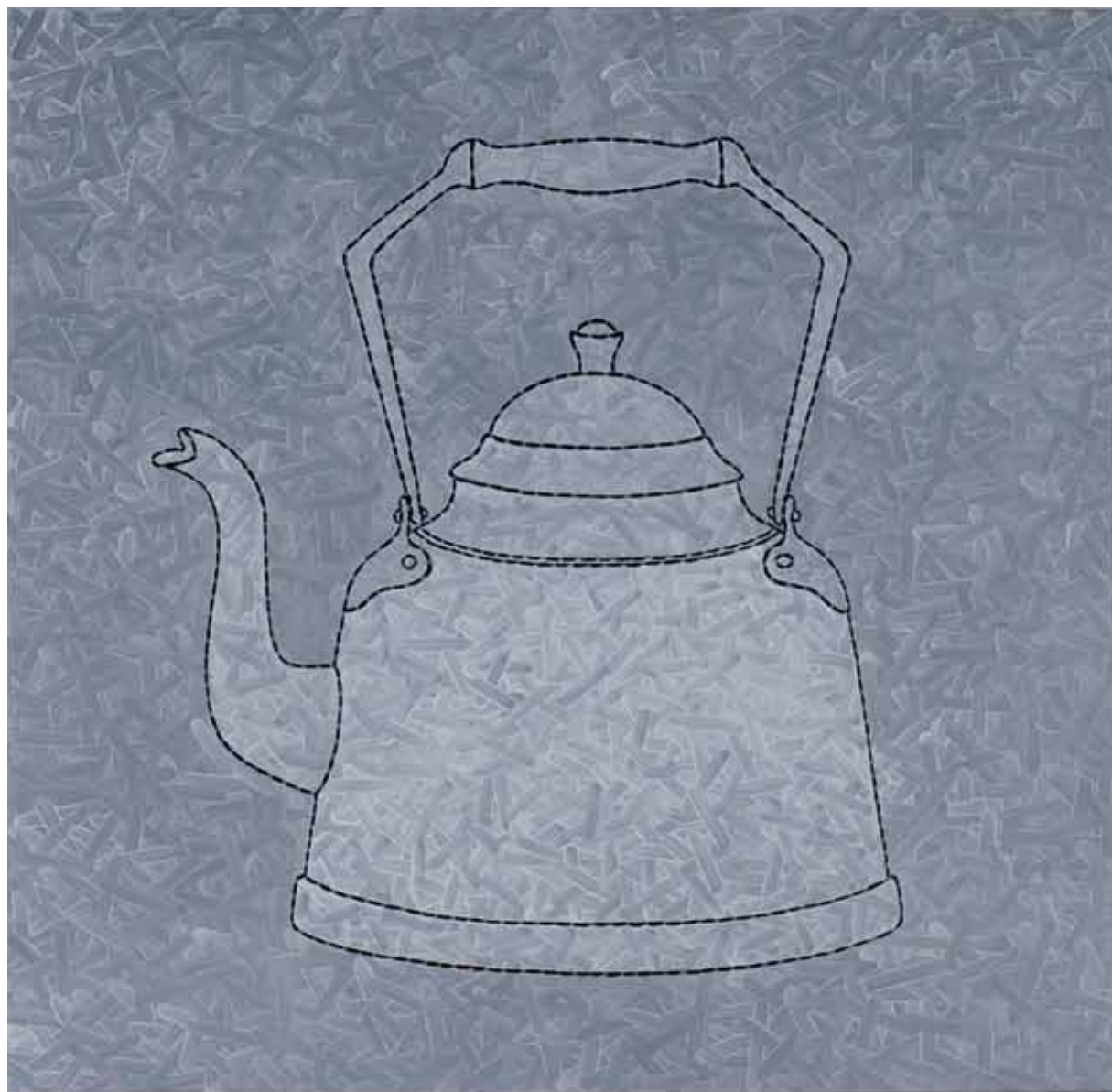
Procession Mode 3, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

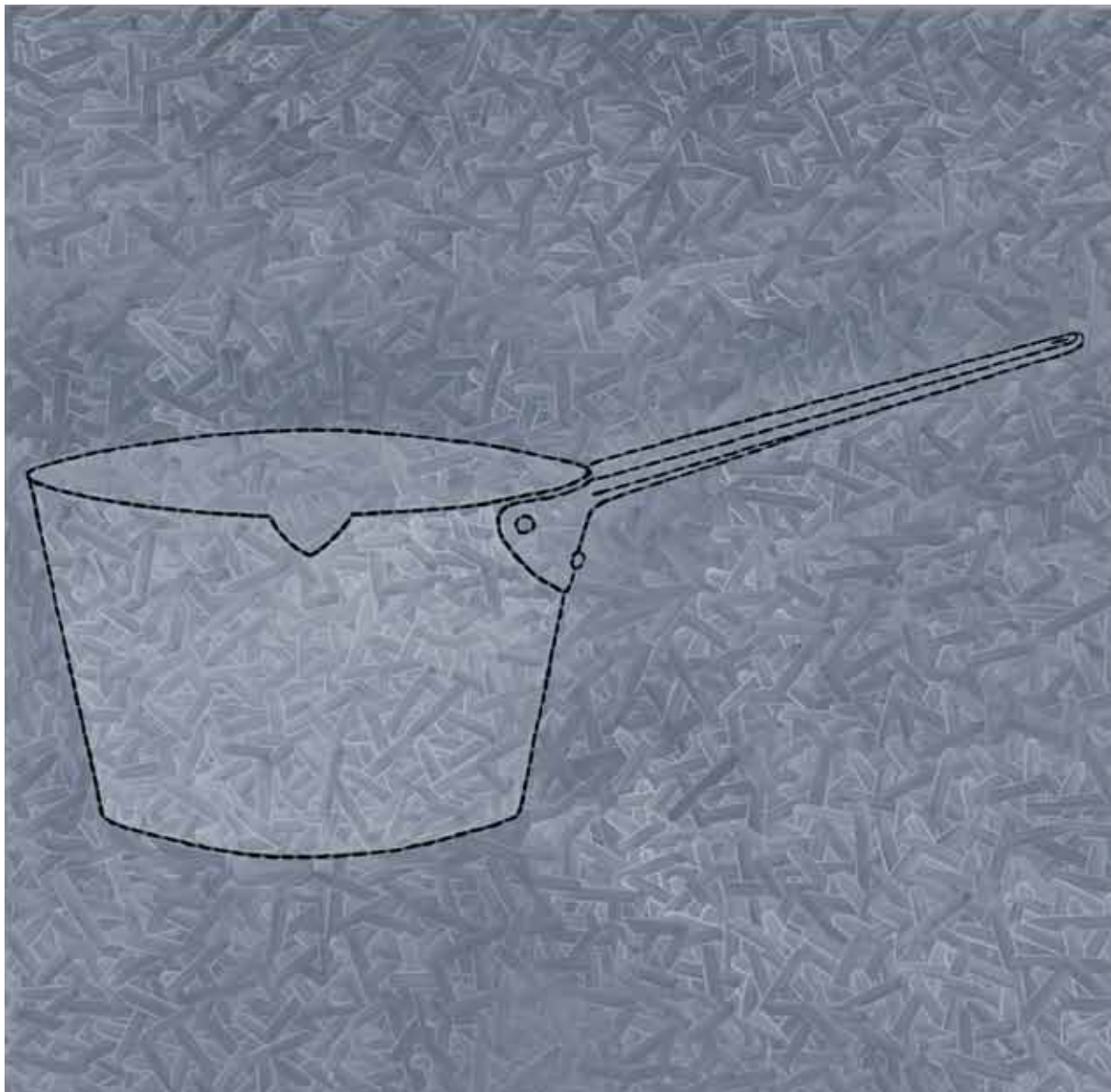
תהלוכה 6, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48
 Procession Mode 6, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

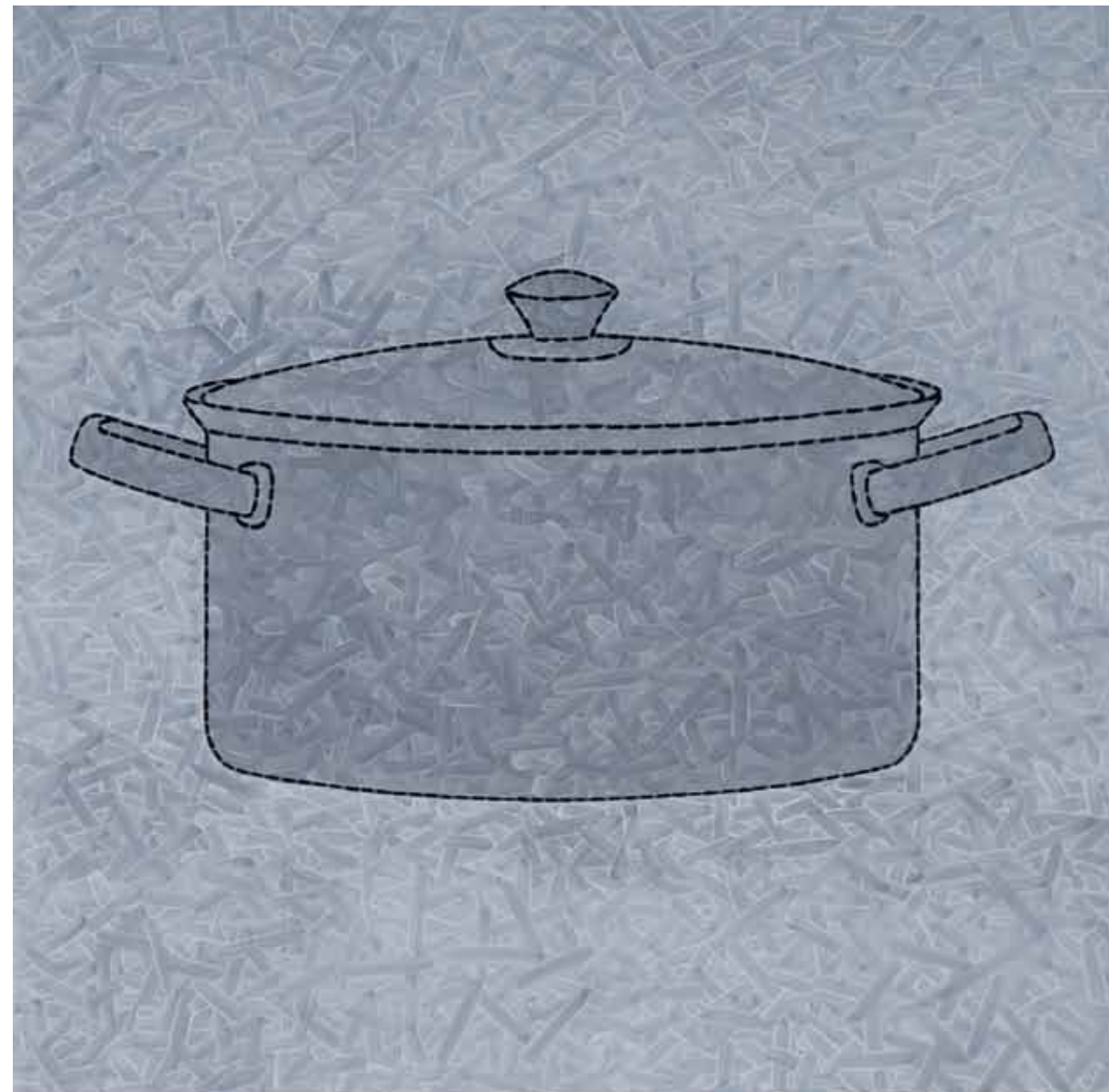
תהלוכה 5, 2001, פנדה ודיו על נייר, 64x48
 Procession Mode 5, 2001, oil pastel and indian ink on paper, 64x48

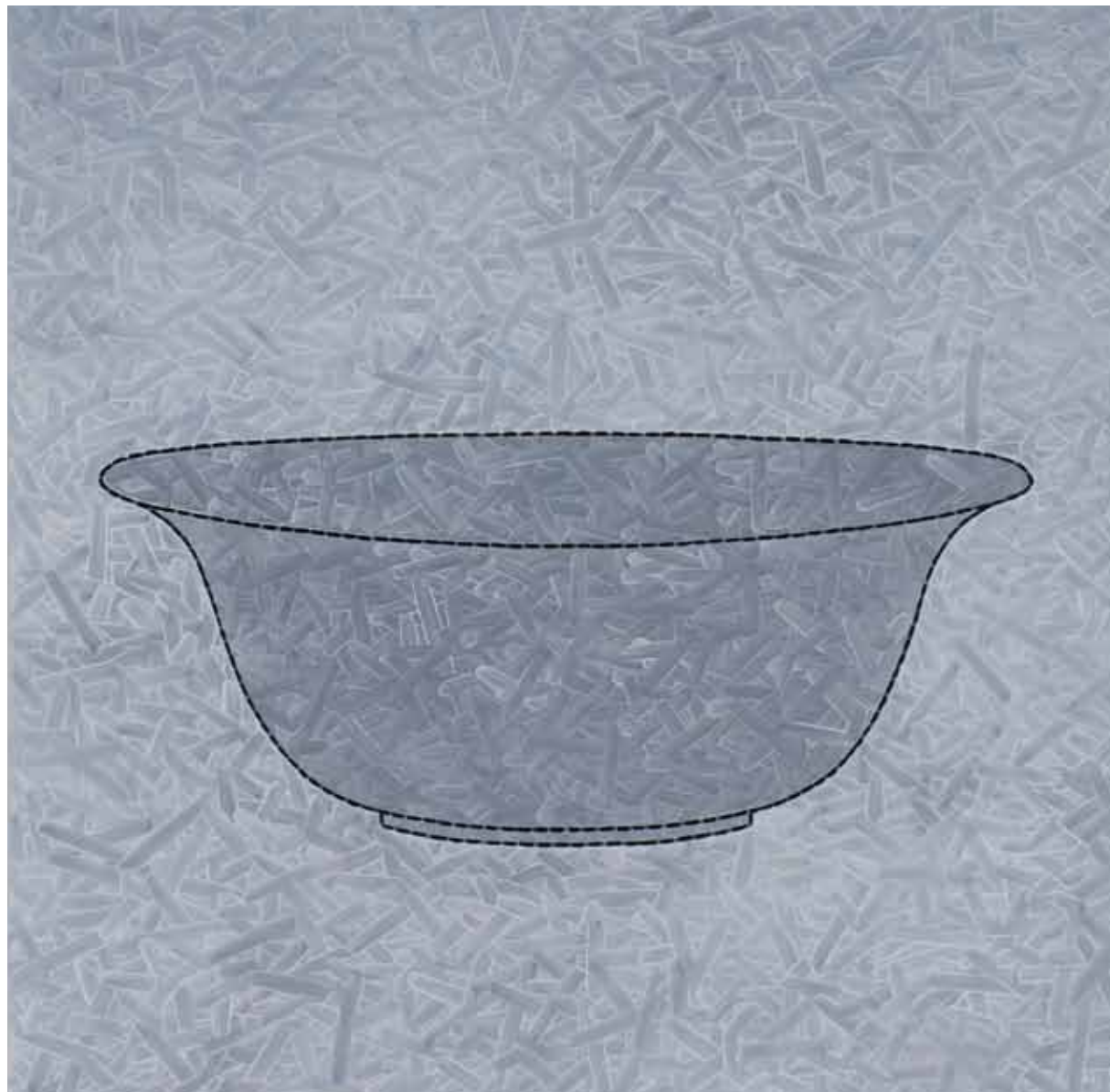
חפצים 1, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 1, 2014, oil on canvas, 100x100

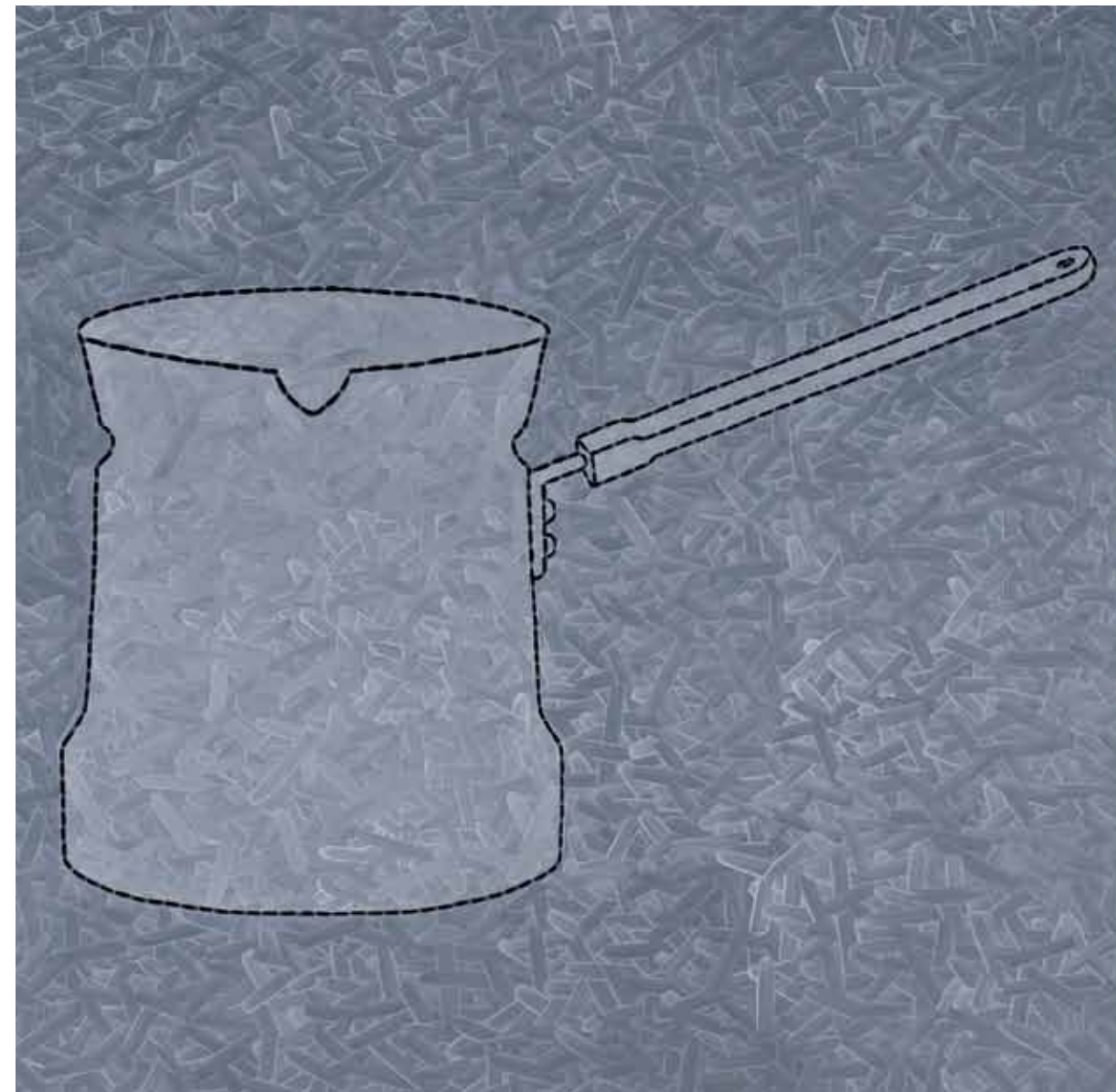
חפצים 3, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 3, 2014, oil on canvas, 100x100

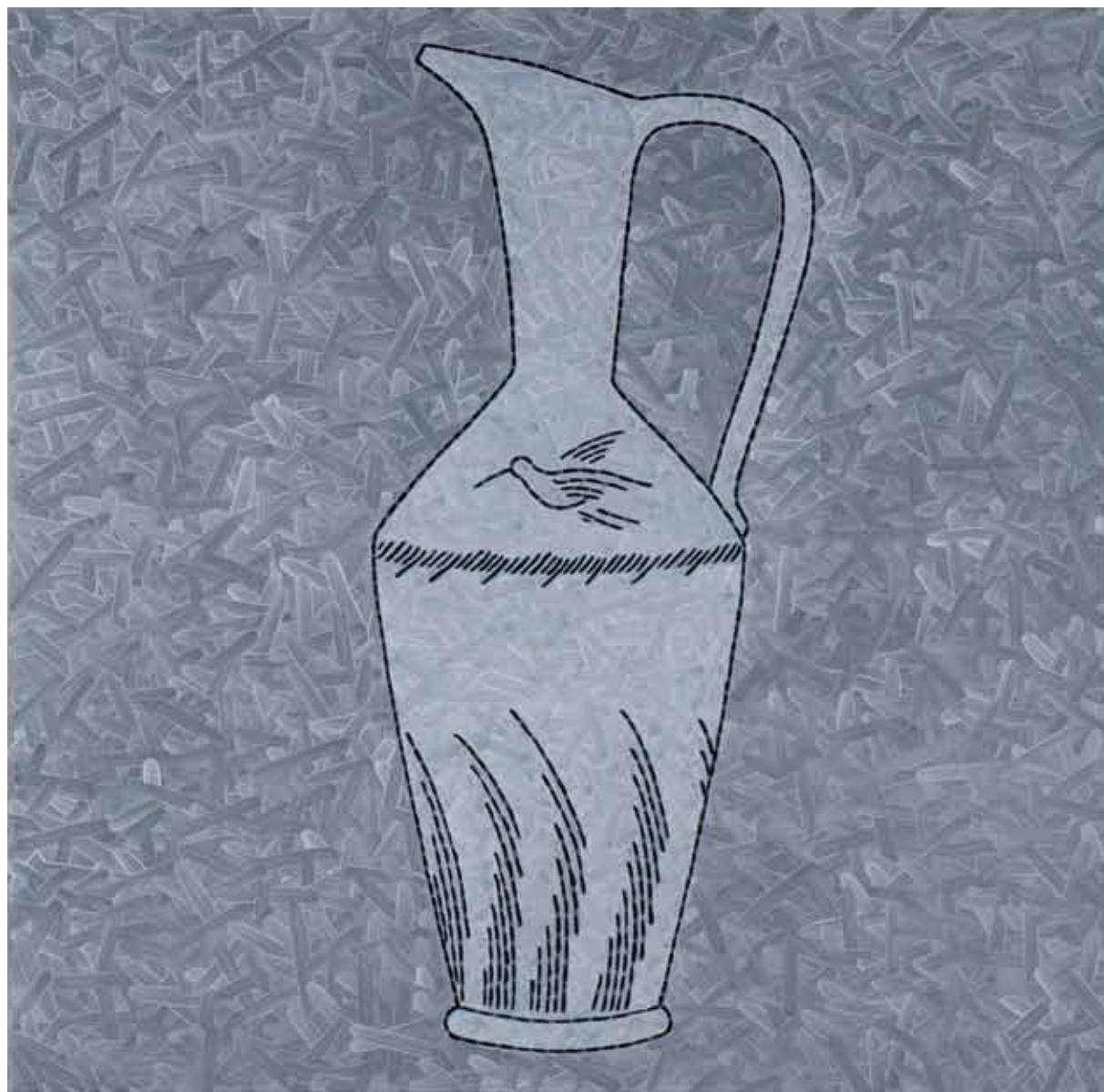
חפצים 2, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 2, 2014, oil on canvas, 100x100

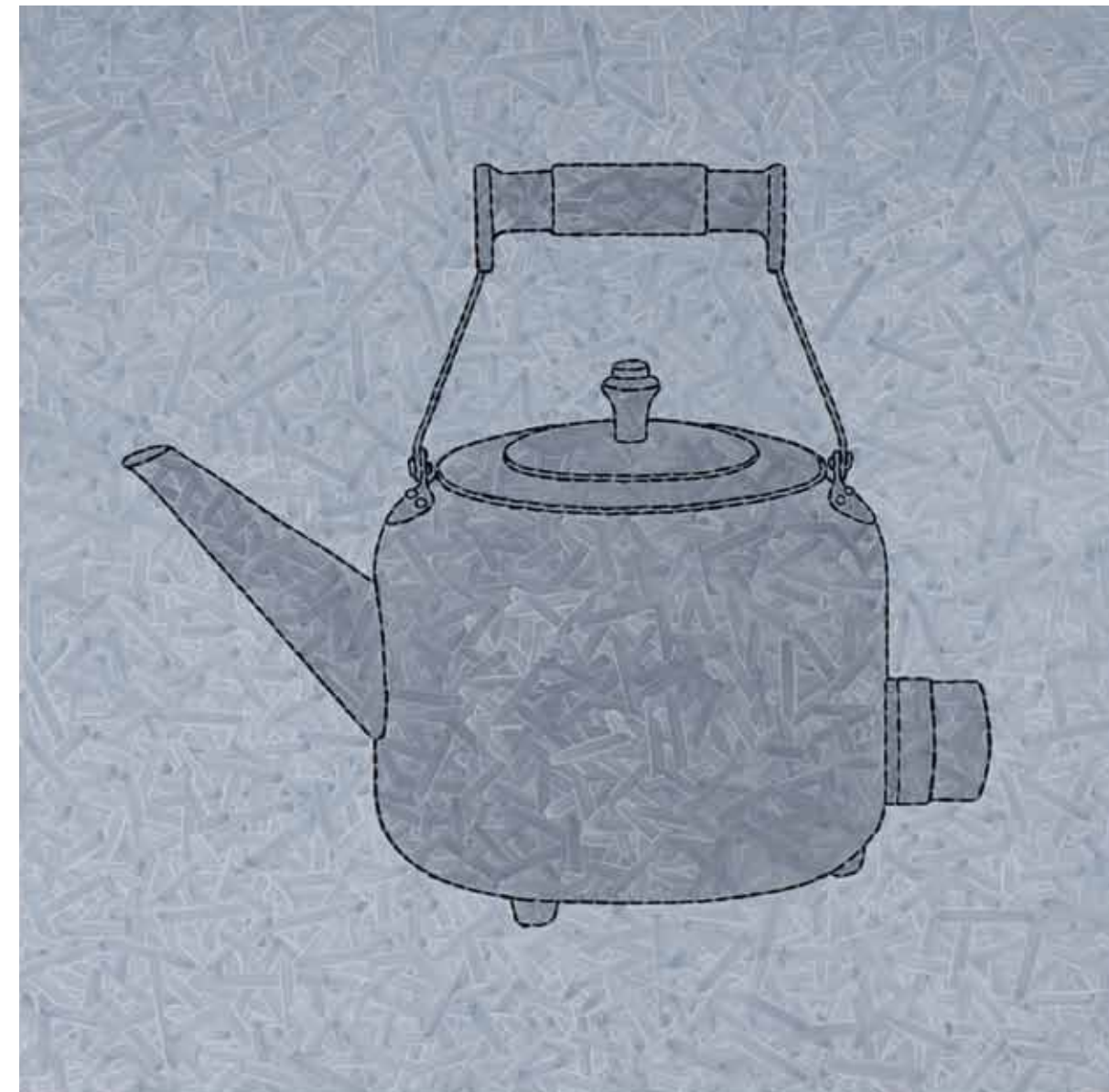
חפצים 5, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 5, 2014, oil on canvas, 100x100

חפצים 4, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 4, 2014, oil on canvas, 100x100

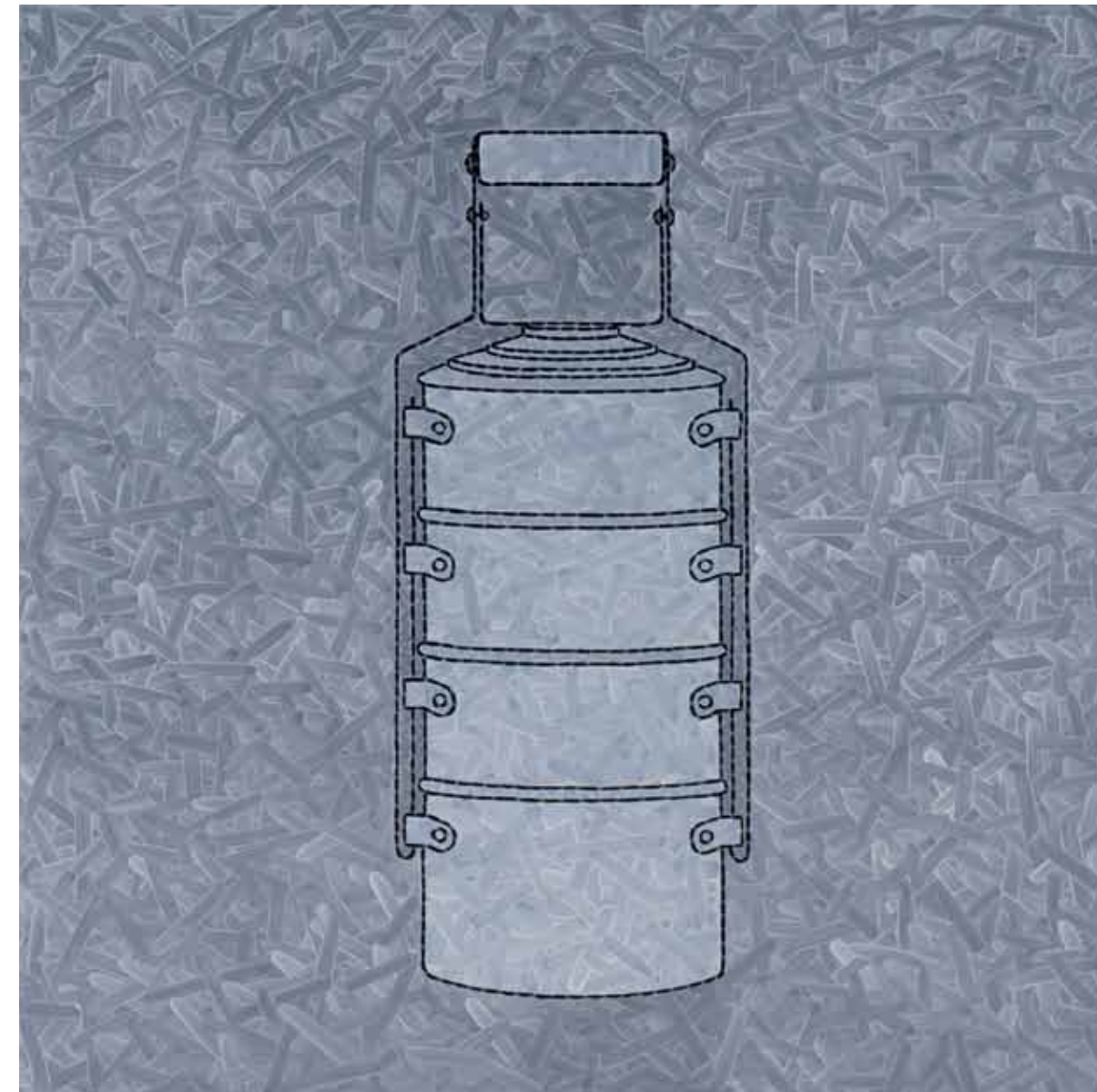
חפצים 7, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 7, 2014, oil on canvas, 100x100

חפצים 6, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 6, 2014, oil on canvas, 100x100

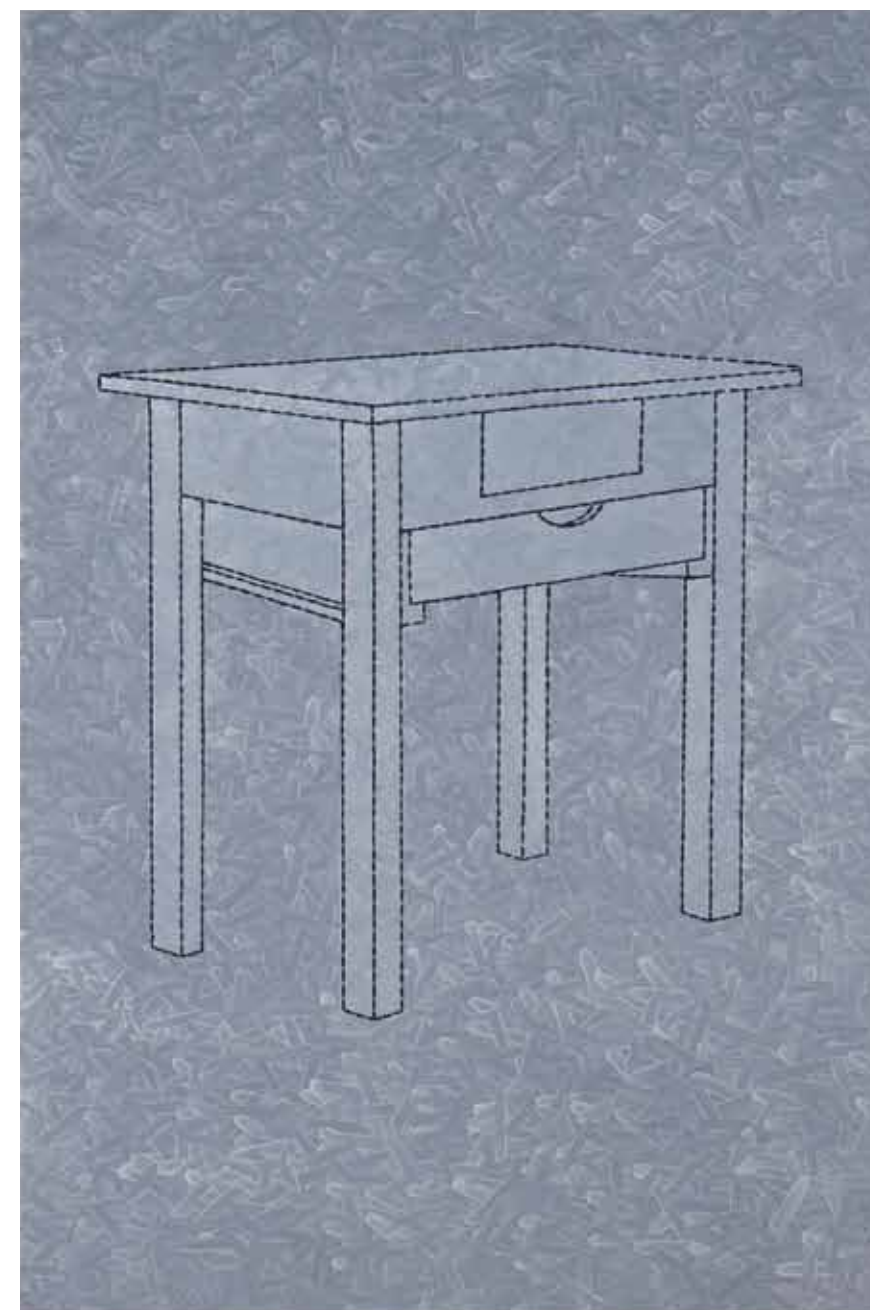
חפצים 9, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 9, 2014, oil on canvas, 100x100

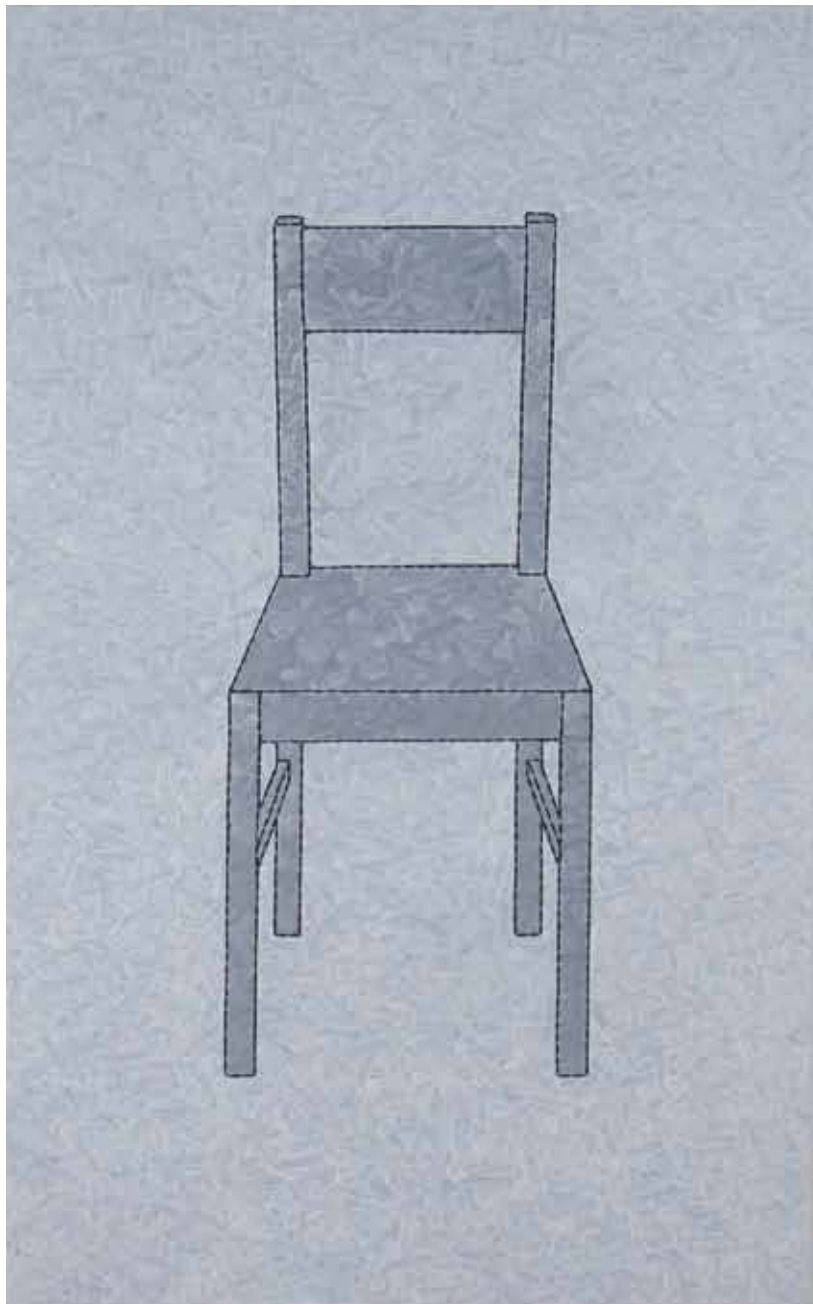
חפצים 8, 2014, שמן על בד, 100x100
Objects 8, 2014, oil on canvas, 100x100

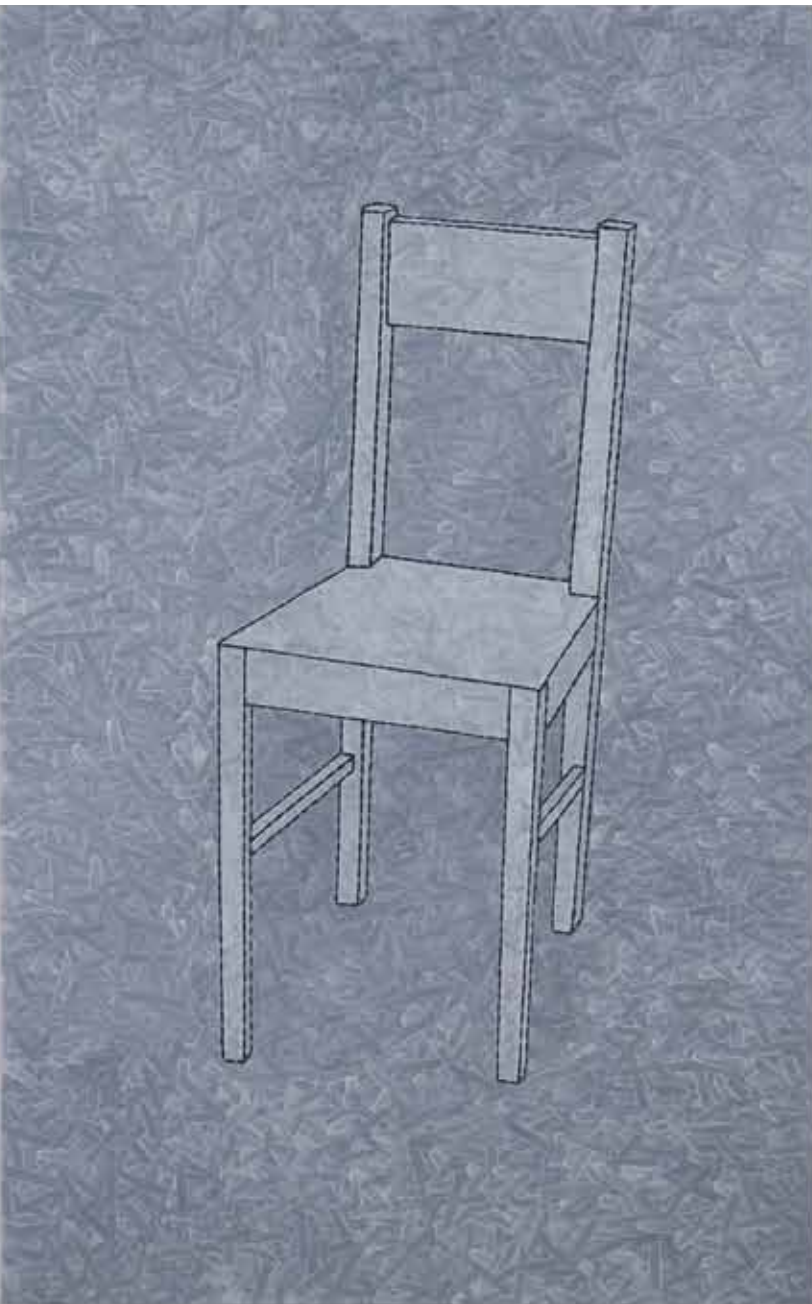
השולחן, 2014, שמן על בד, 150x110
 Table, 2014, oil on canvas, 150x110

השולחן, 2014, שמן על בד, 150x100
 Table, 2014, oil on canvas, 150x100

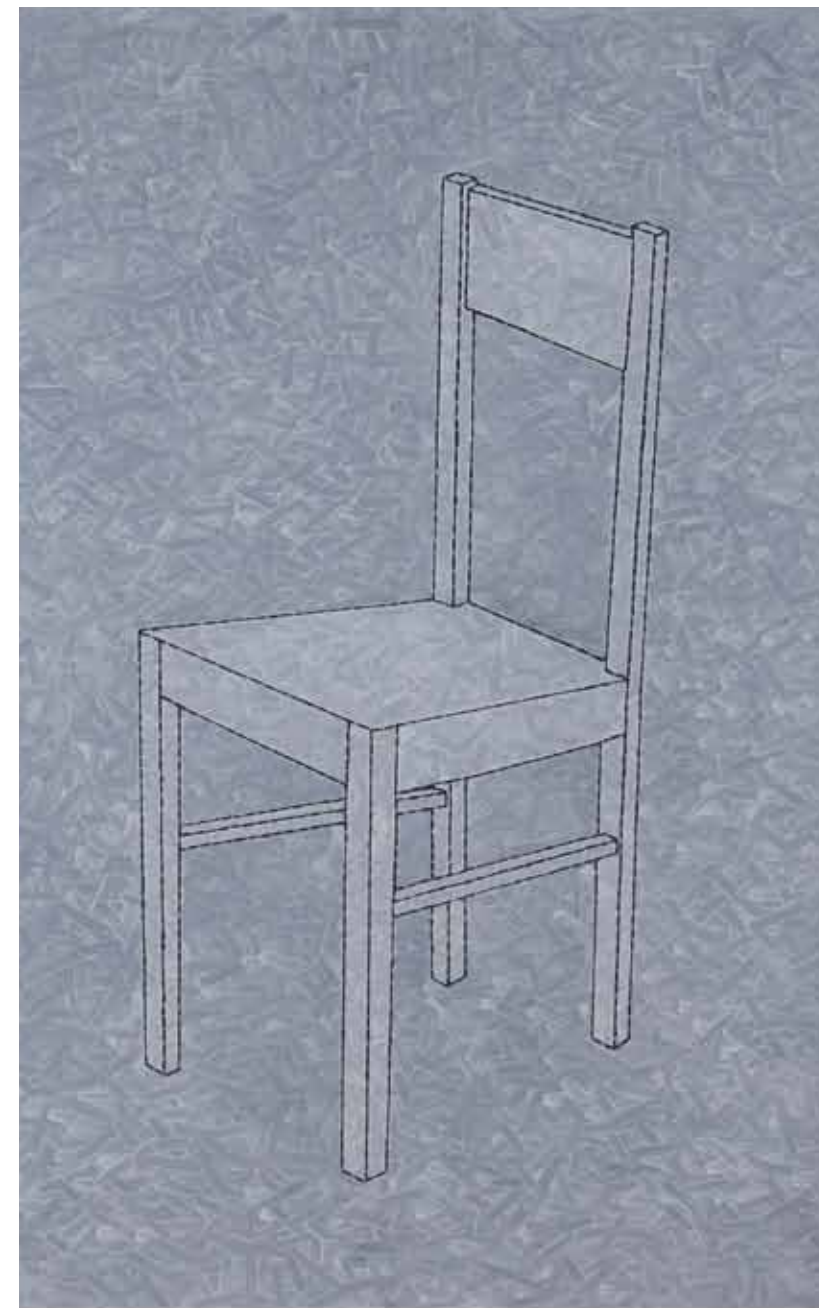
הכיסא 2, 2014, שמן על בד, 160x100
 Chair 2, 2014, oil on canvas, 160x100

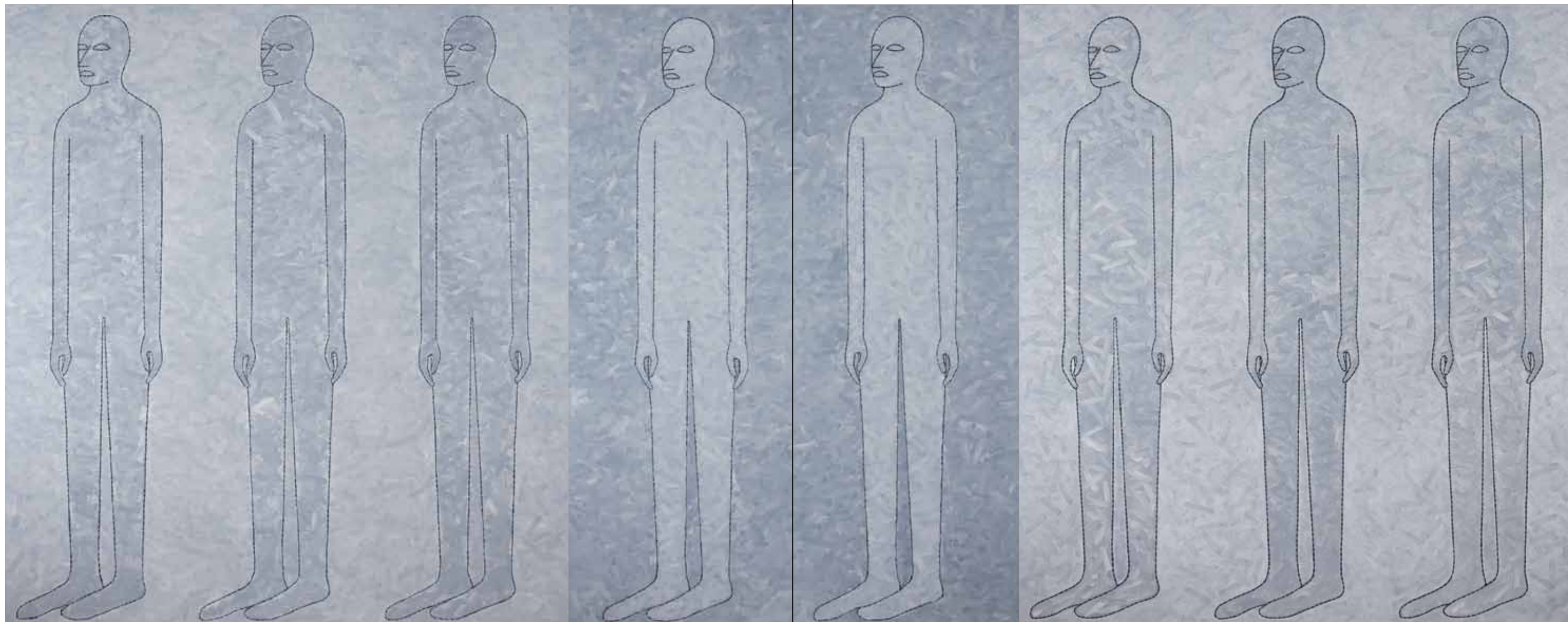
הכיסא 1, 2014, שמן על בד, 160x100
 Chair 1, 2014, oil on canvas, 160x100

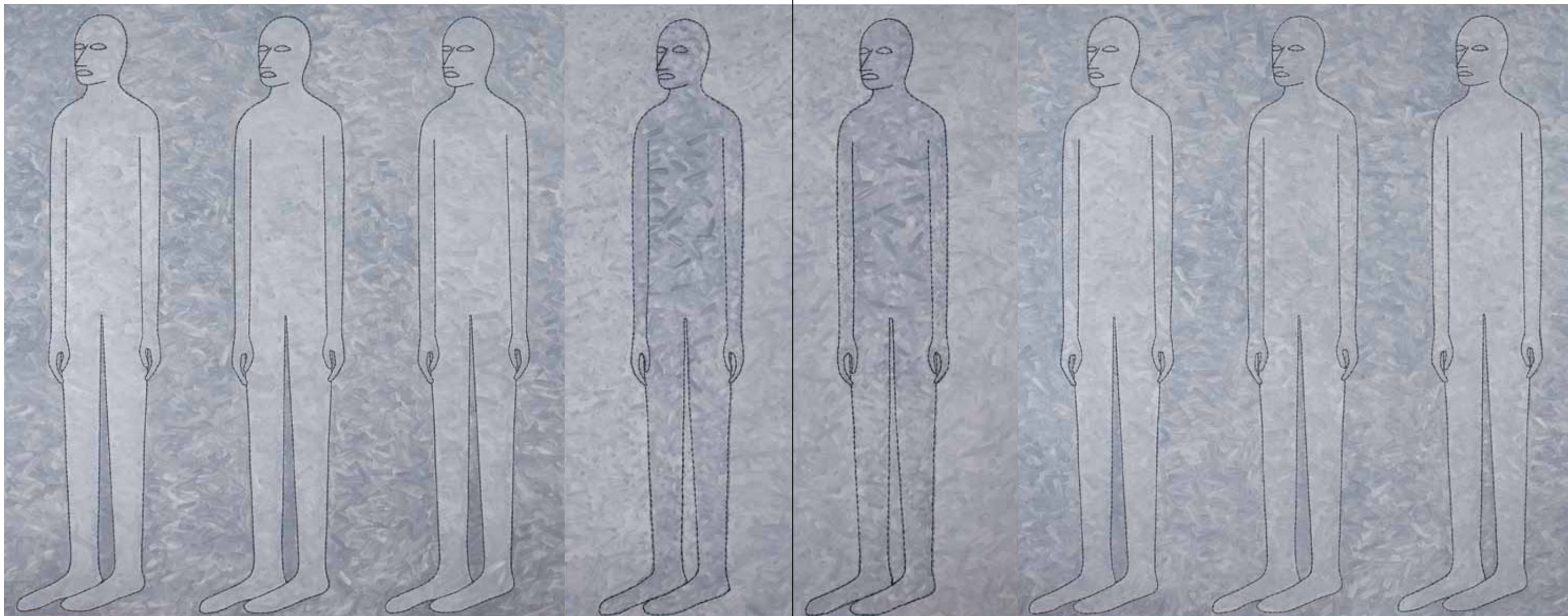

הכיסא 4, 2014, שמן על בד, 160x100
Chair 4, 2014, oil on canvas, 160x100

הכיסא 3, 2014, שמן על בד, 160x100
Chair 3, 2014, oil on canvas, 160x100

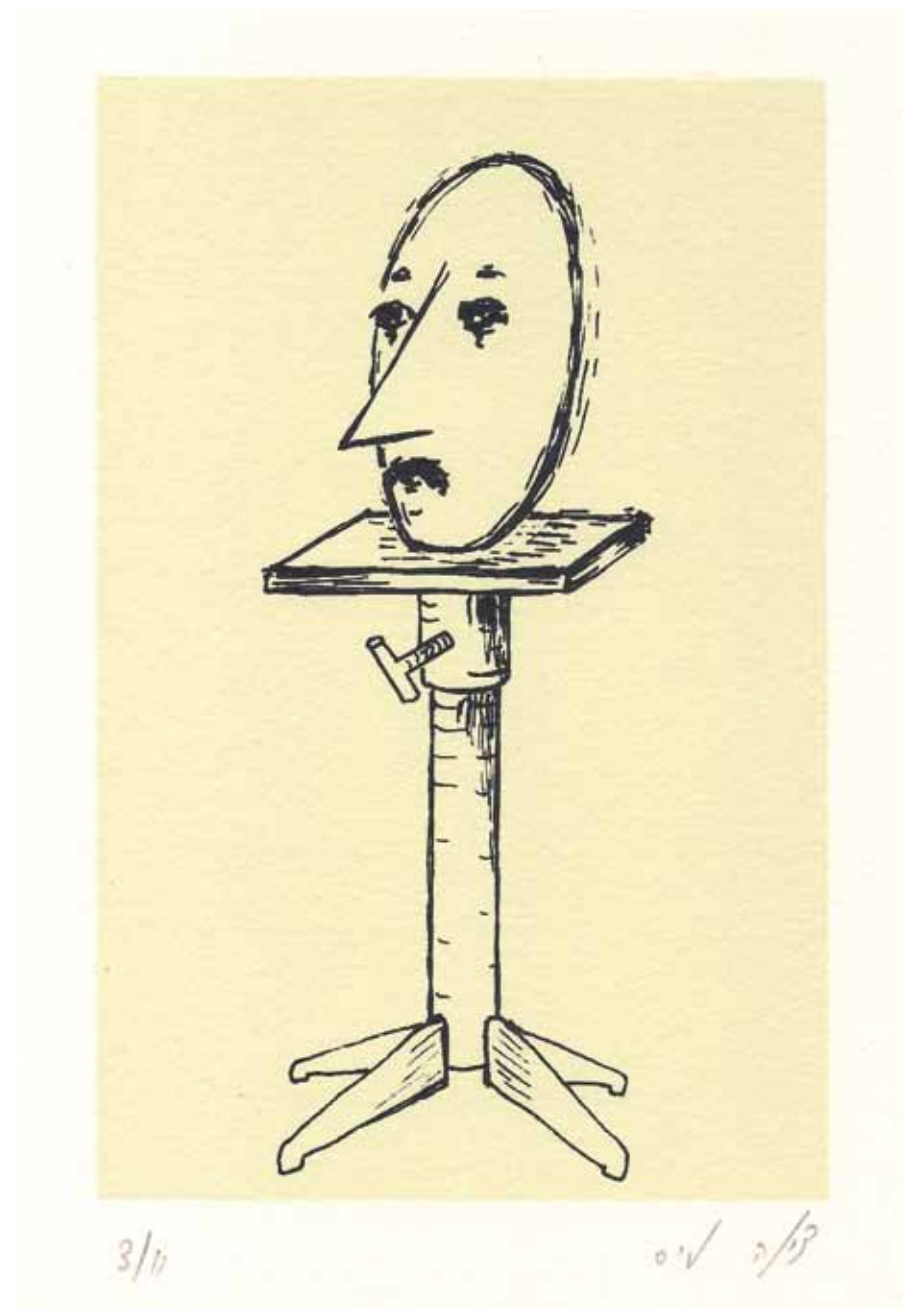

מסע בזמן שבור (פרט), 2002
 Traveling Through Fragmented Time (detail), 2002

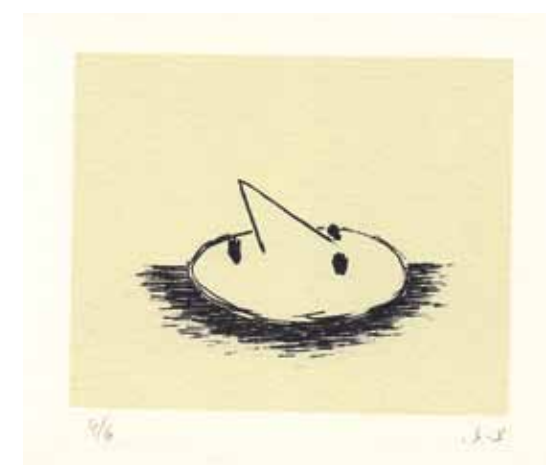
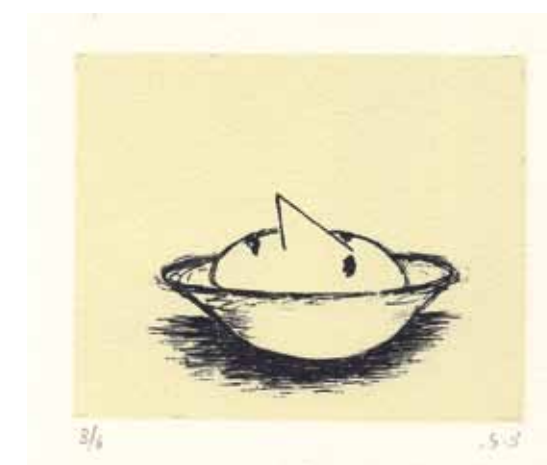

לוח הכתובות, 2001, דיקט, אלומיניום, דפוס רשת, צבע, 105x140x3
Notifications, 2001, wooden board, aluminum, screen printing, paint, 105x140x3

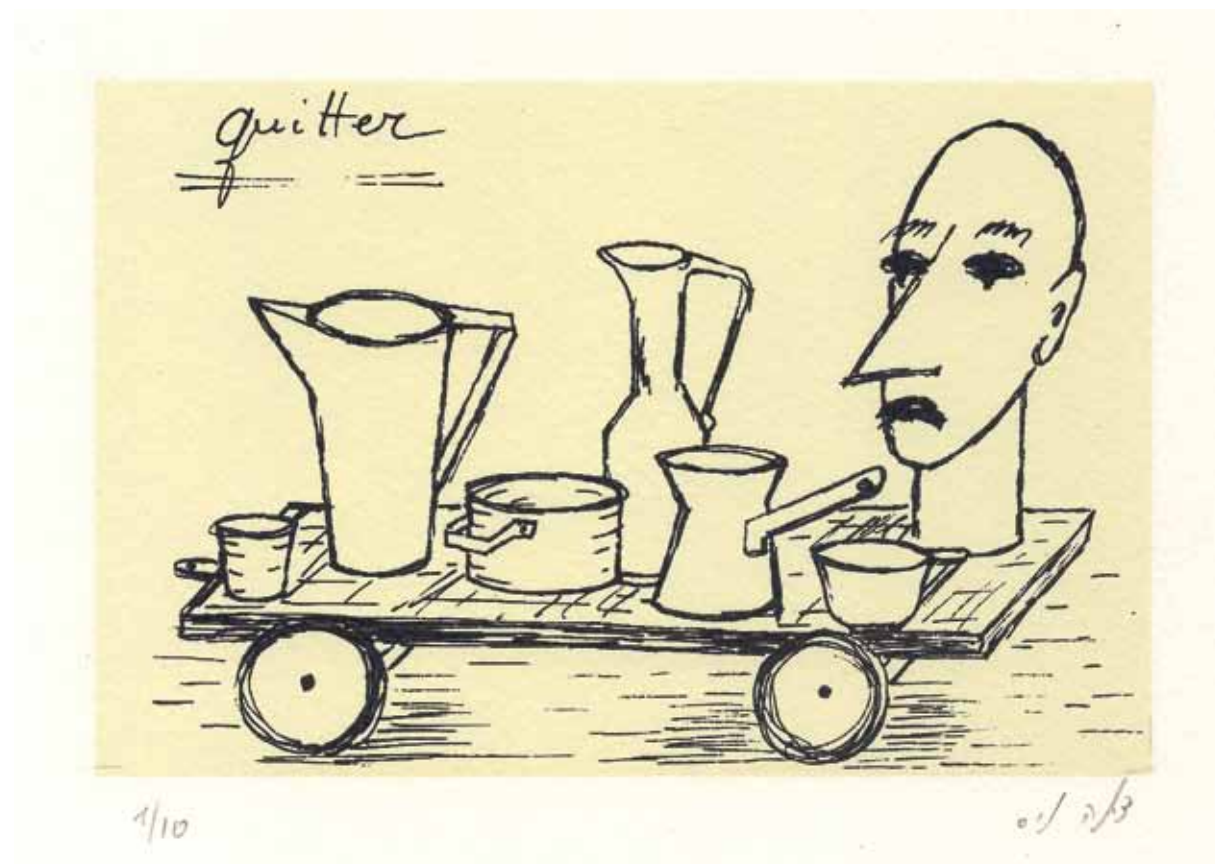

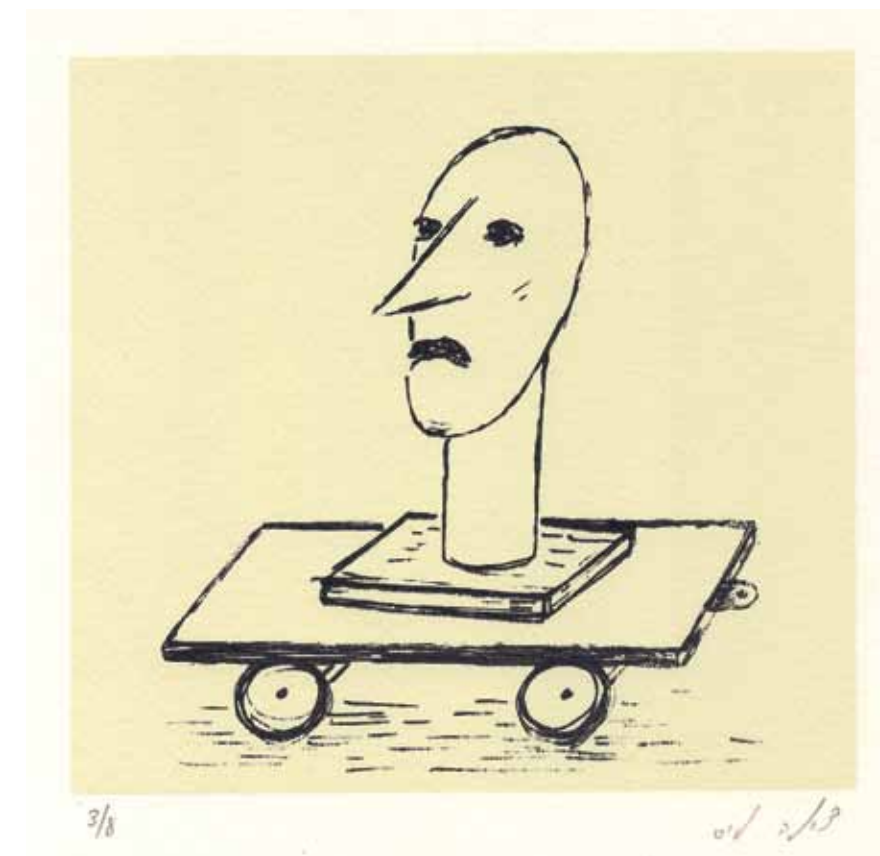
גלויות שלום, 2000, הדפס רשת על נייר, 15.5x10
Peace Post Cards, 2000, screen printing on paper, 15.5x10

גלויות שלום, 2000, הדפס רשת על נייר, למעלה: 10x8 כ"א; למטה: 8x10 כ"א
Peace Post Cards, 2000, screen printing on paper, above: 10x8 each; below: 8x10 each

גלויות שלום (עגלת החפצים), 2000, הדפס רשת על נייר, 10x15.5
Peace Post Cards (The Objects Wagon), 2000, screen printing on paper, 10x15.5

גלויות שלום, 2000, הדפס רשת על נייר, 13x14
Peace Post Cards, 2000, screen printing on paper, 13x14

גלויות שלום (פסיון), 2000, הדפס רשת על נייר, 10x15.5
Peace Post Cards (Passion), 2000, screen printing on paper, 10x15.5

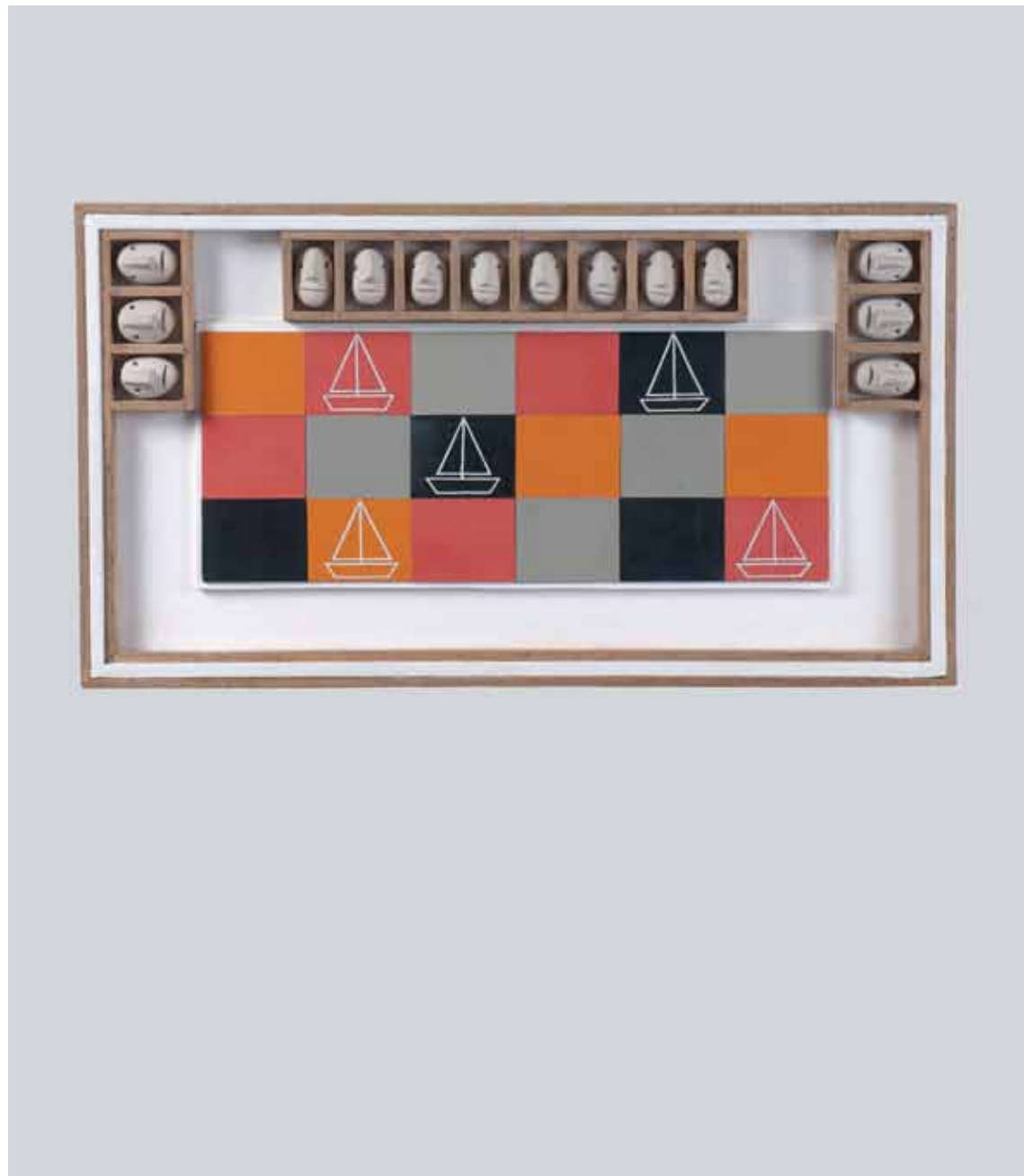
גלויות שלום (פייטה), 2000, הדפס רשת על נייר, 10x15.5
Peace Post Cards (Pieta), 2000, screen printing on paper, 10x15.5

מדליון, 2014, גומי, חותמת, פליז, 12x12x1
Medals, 2014, rubber, stamp, brass, 12x12x1

מדליון, 2014, גומי, חותמת, פליז, 12x12x1
Medals, 2014, rubber, stamp, brass, 12x12x1

שיט במרחב סגור 6, 2012, דיקט, גומי, דאס, צבע, 27x49x3
Restricted Sailing 6, 2012, wooden board, rubber, das, color, 27x49x3

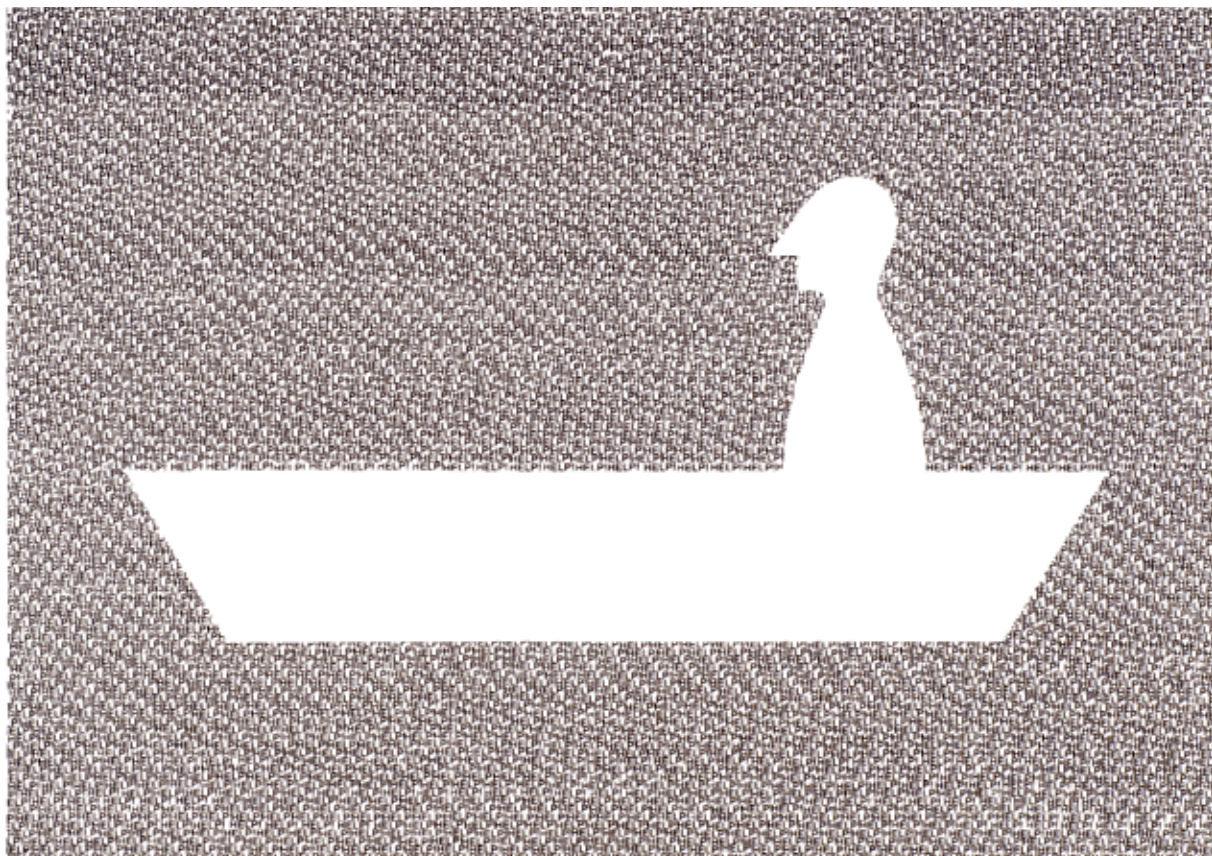
ללא כותרות, 2013, פלסטיק, חוט ברזל, דאס, 14x5x4
Untitled, 2013, plastic, wire, das, 14x5x4

שיט במרחב סגור 1, 2008, דיקט, גומי, דאס, צבע, 40x40x4
Restricted Sailing 1, 2008, wooden board, rubber, das, color, 40x40x4

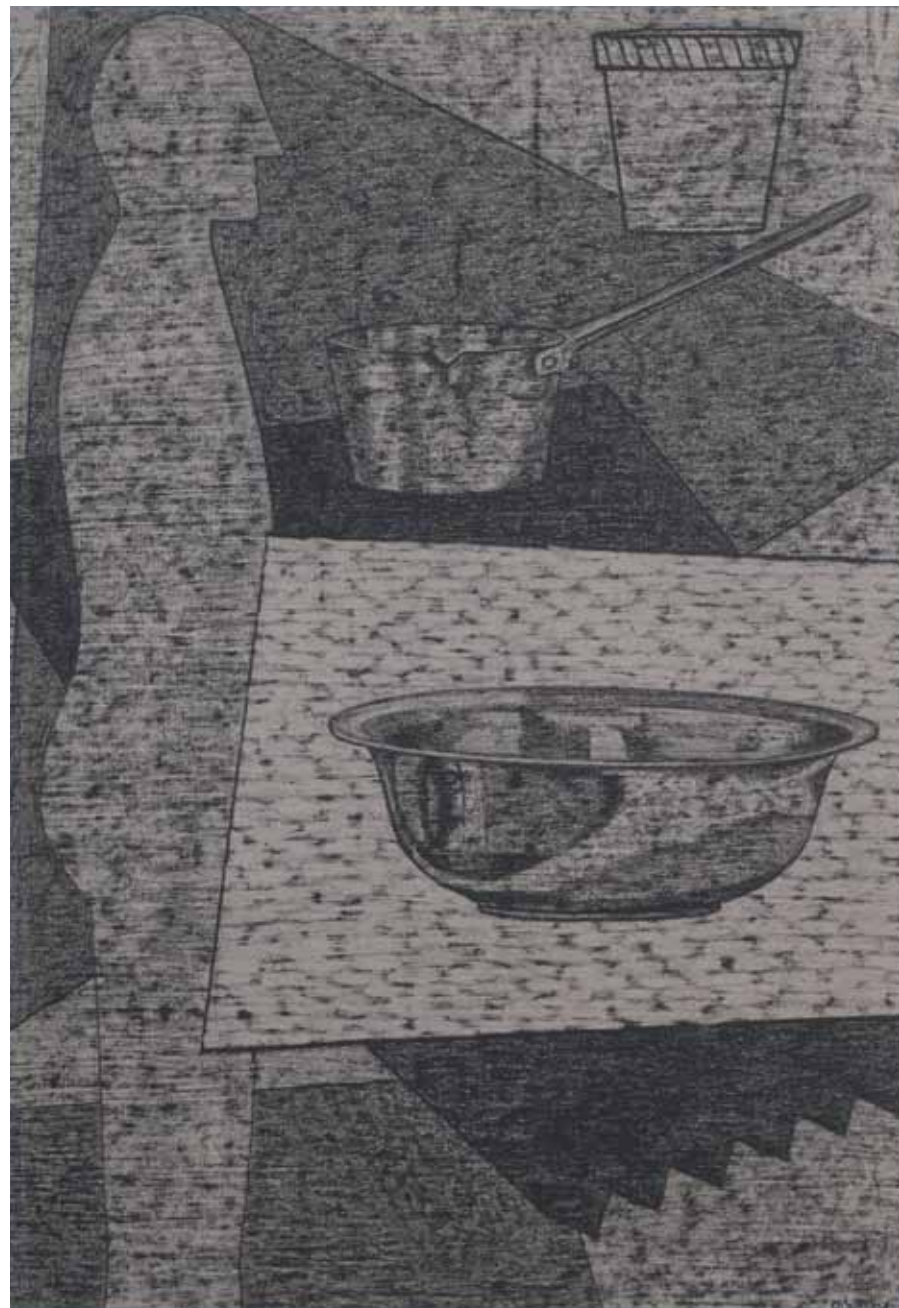
שיט במרחב סגור 2, 2008, דיקט, גומי, דאס, צבע, 50x33x3
Restricted Sailing 2, 2008, wooden board, rubber, das, color, 50x33x3

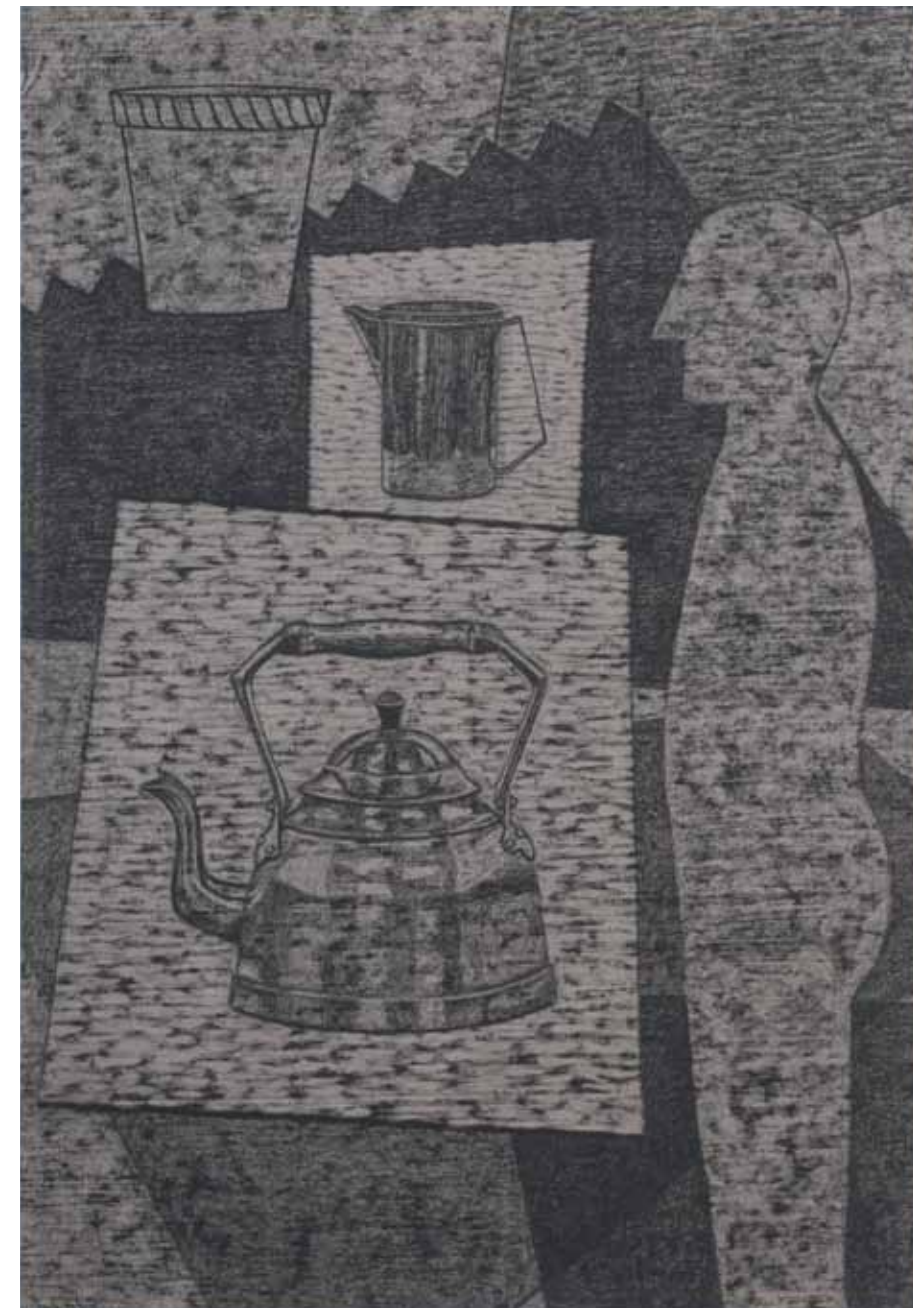
HELP, 2007, חותמת על נייר, 70x100
HELP, 2007, stamp on paper, 70x100

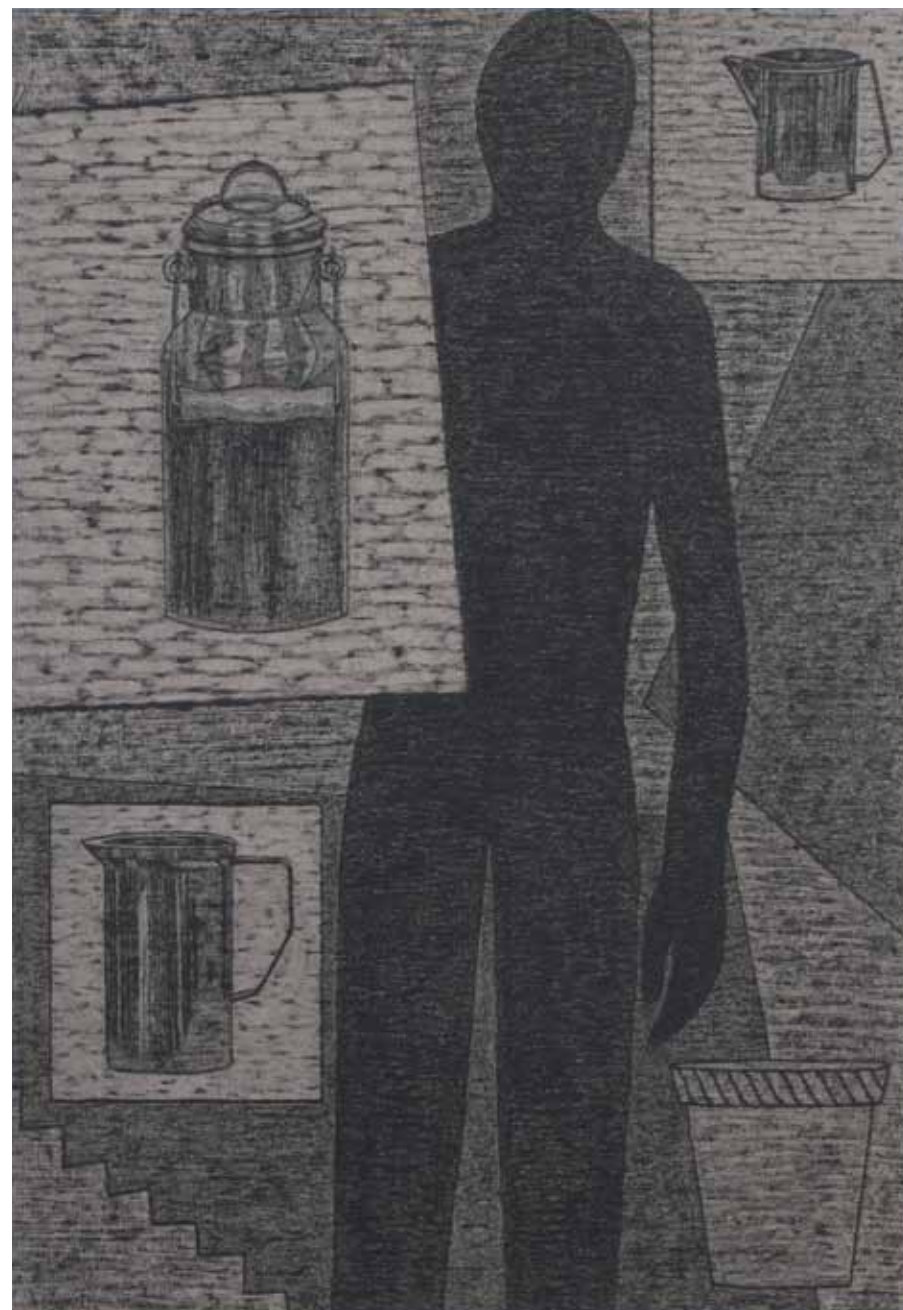
סירת ראשים, 2008, פח, דאס, עץ, ברזל, 23x7x3
A Boat with Heads, 2008, sheet metal, das, wood, iron, 23x7x3

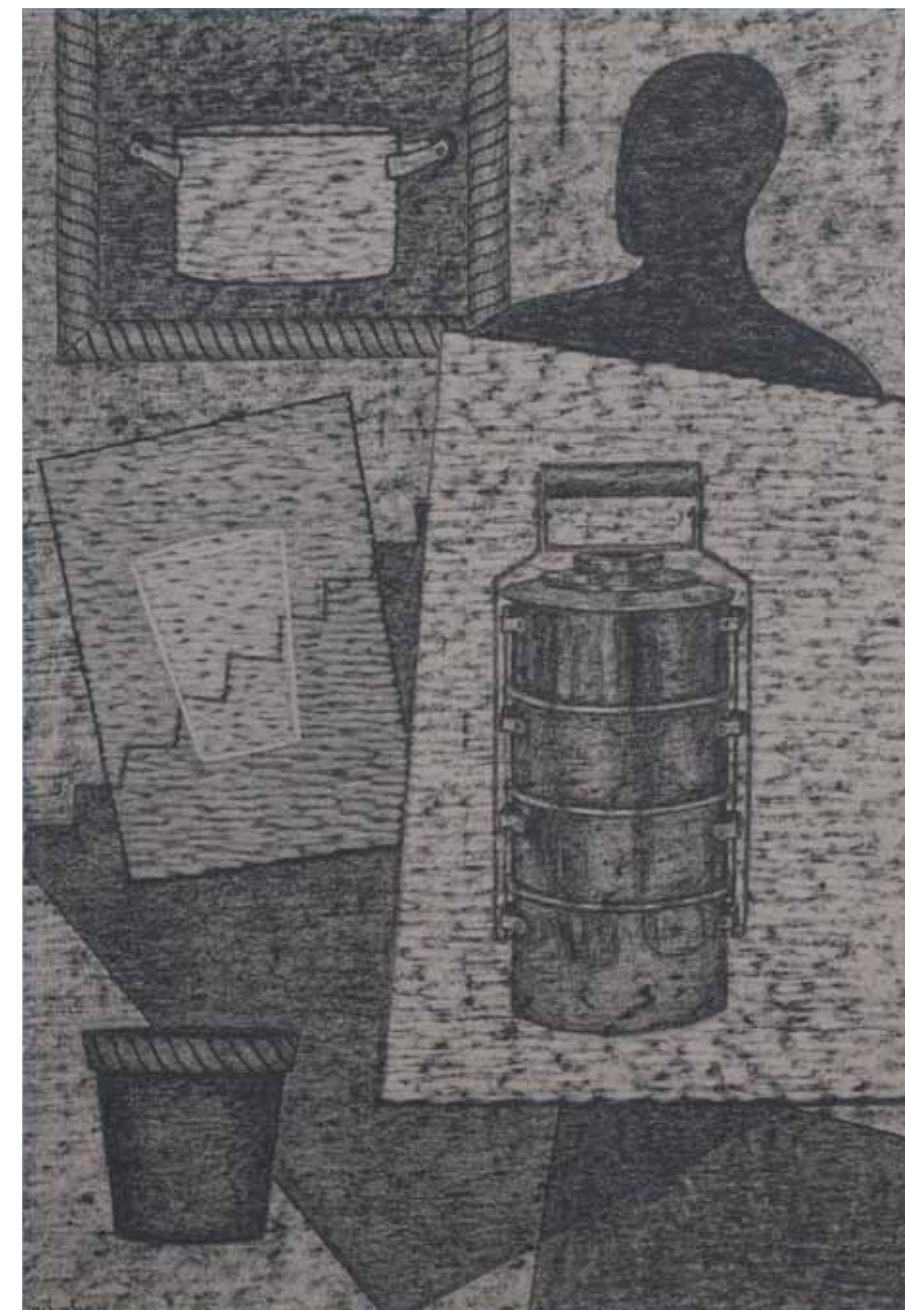
קומפוזיציה עם חפצים 2, 2005, פחם על נייר, 110x75
 Composition with Objects 2, 2005, charcoal on paper, 110x75

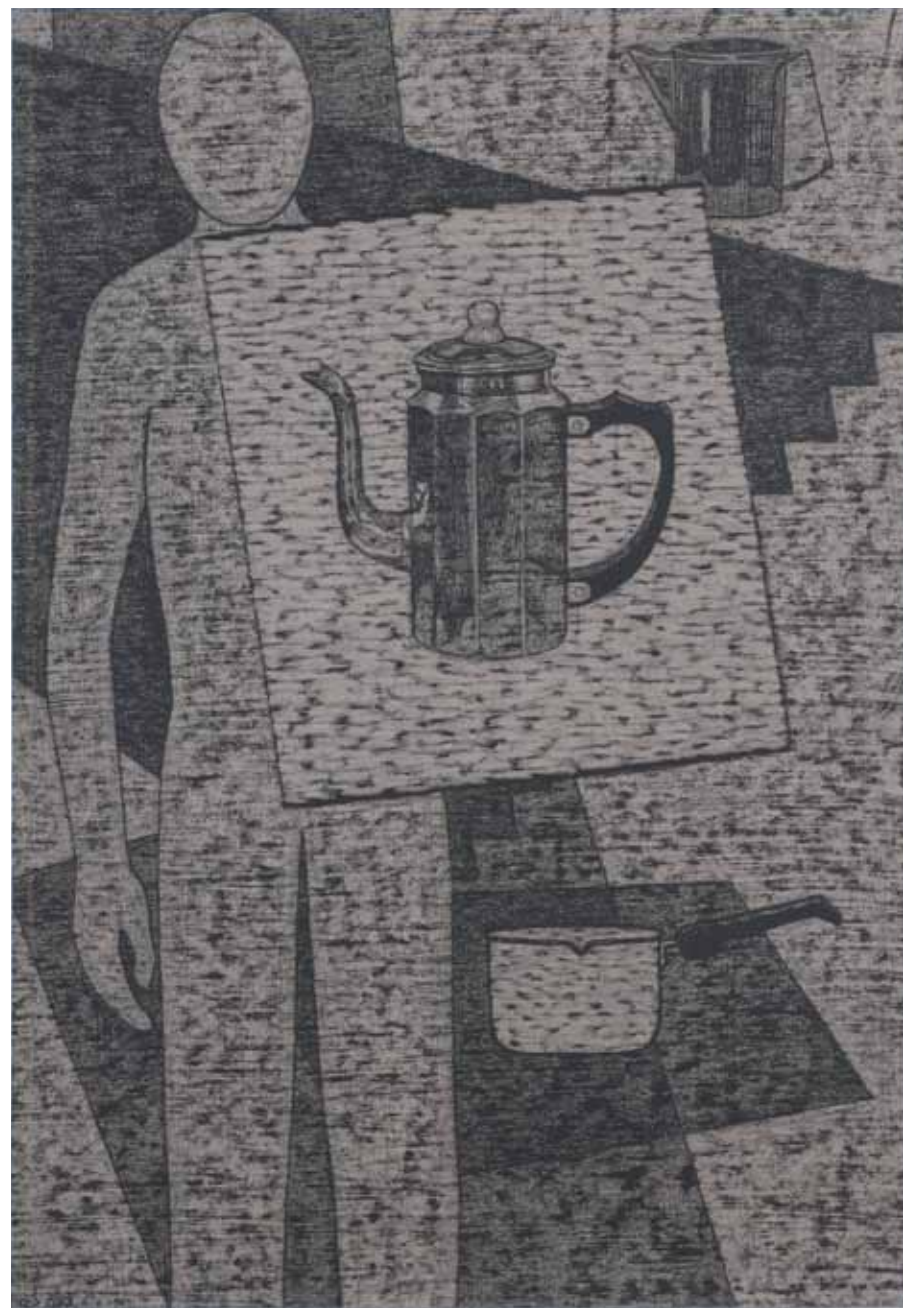
קומפוזיציה עם חפצים 1, 2005, פחם על נייר, 110x75
 Composition with Objects 1, 2005, charcoal on paper, 110x75

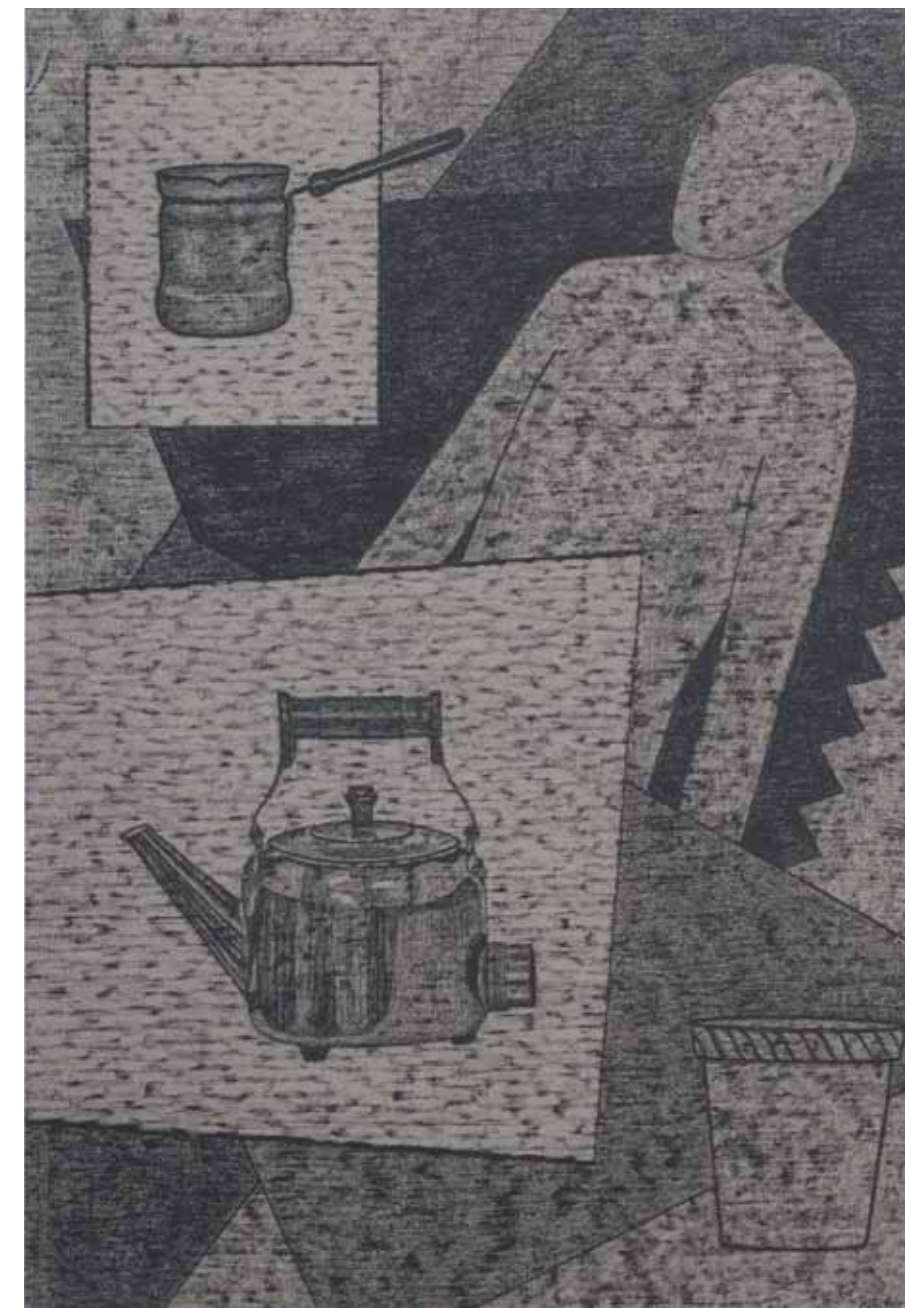
קומפוזיציה עם חפצים 4, 2005, פחם על נייר, 110x75
 Composition with Objects 4, 2005, charcoal on paper, 110x75

קומפוזיציה עם חפצים 3, 2005, פחם על נייר, 110x75
 Composition with Objects 3, 2005, charcoal on paper, 110x75

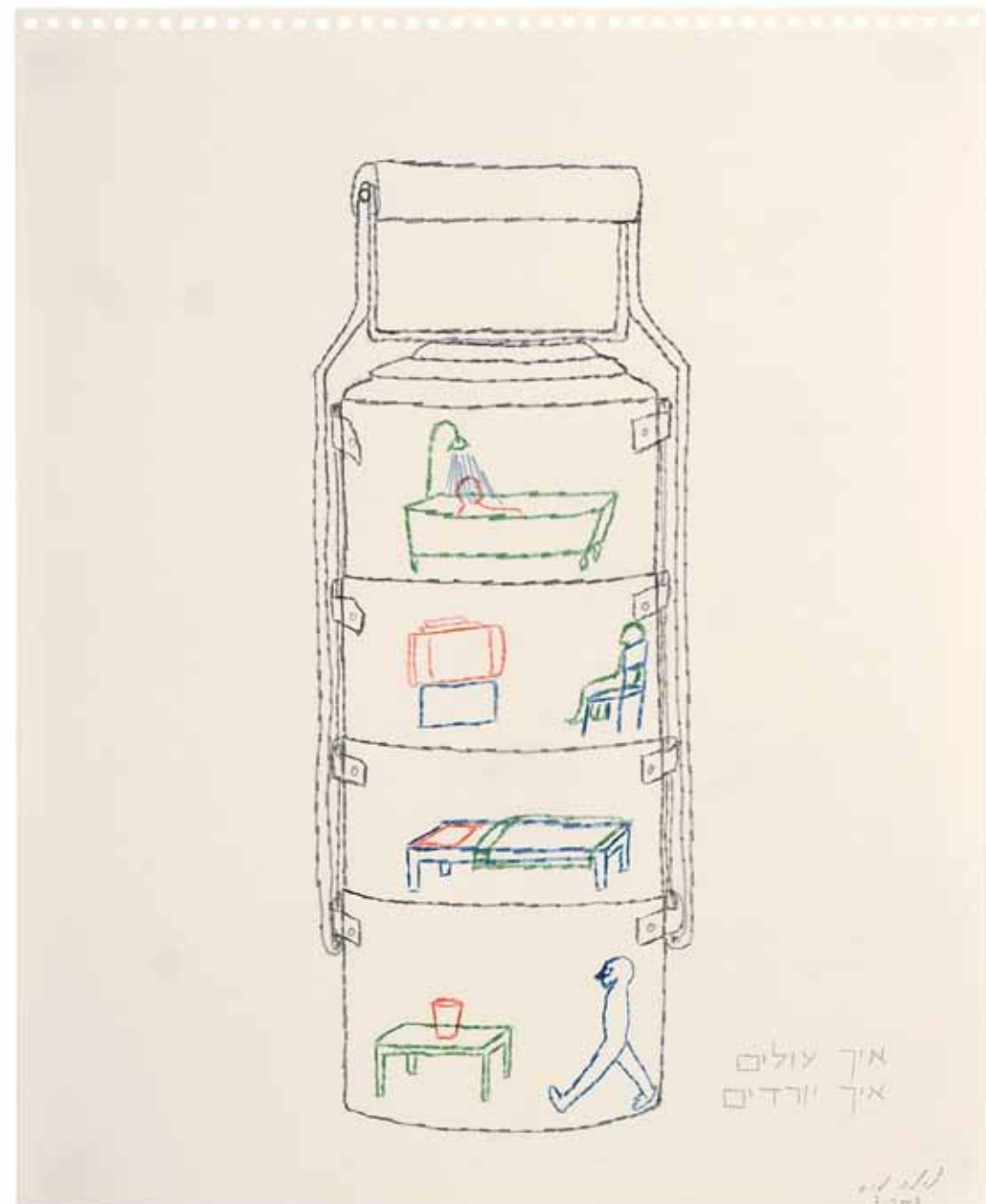
קומפוזיציה עם חפצים 6, 2005, פחם על נייר, 110x75
Composition with Objects 6, 2005, charcoal on paper, 110x75

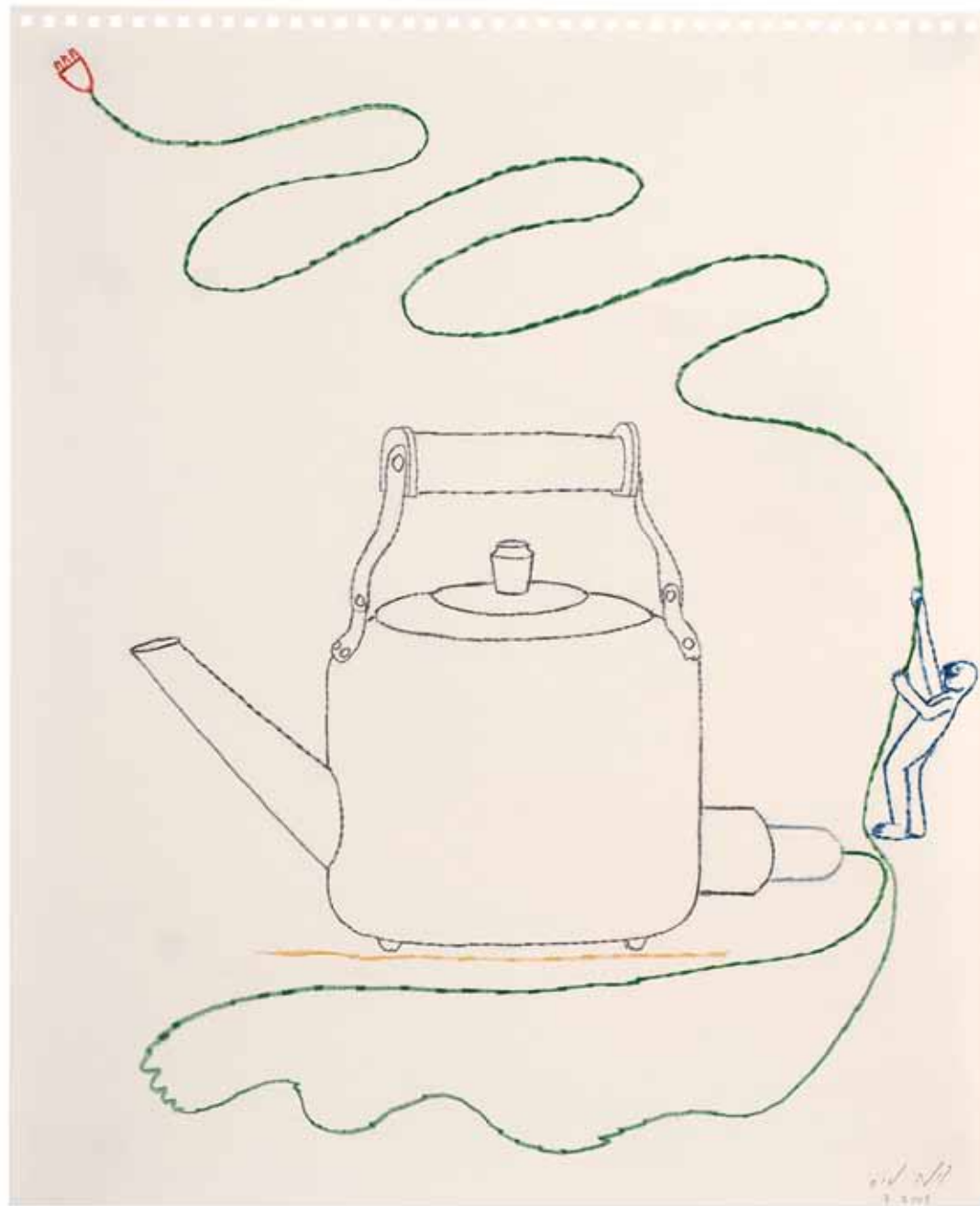
קומפוזיציה עם חפצים 5, 2005, פחם על נייר, 110x75
Composition with Objects 5, 2005, charcoal on paper, 110x75

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

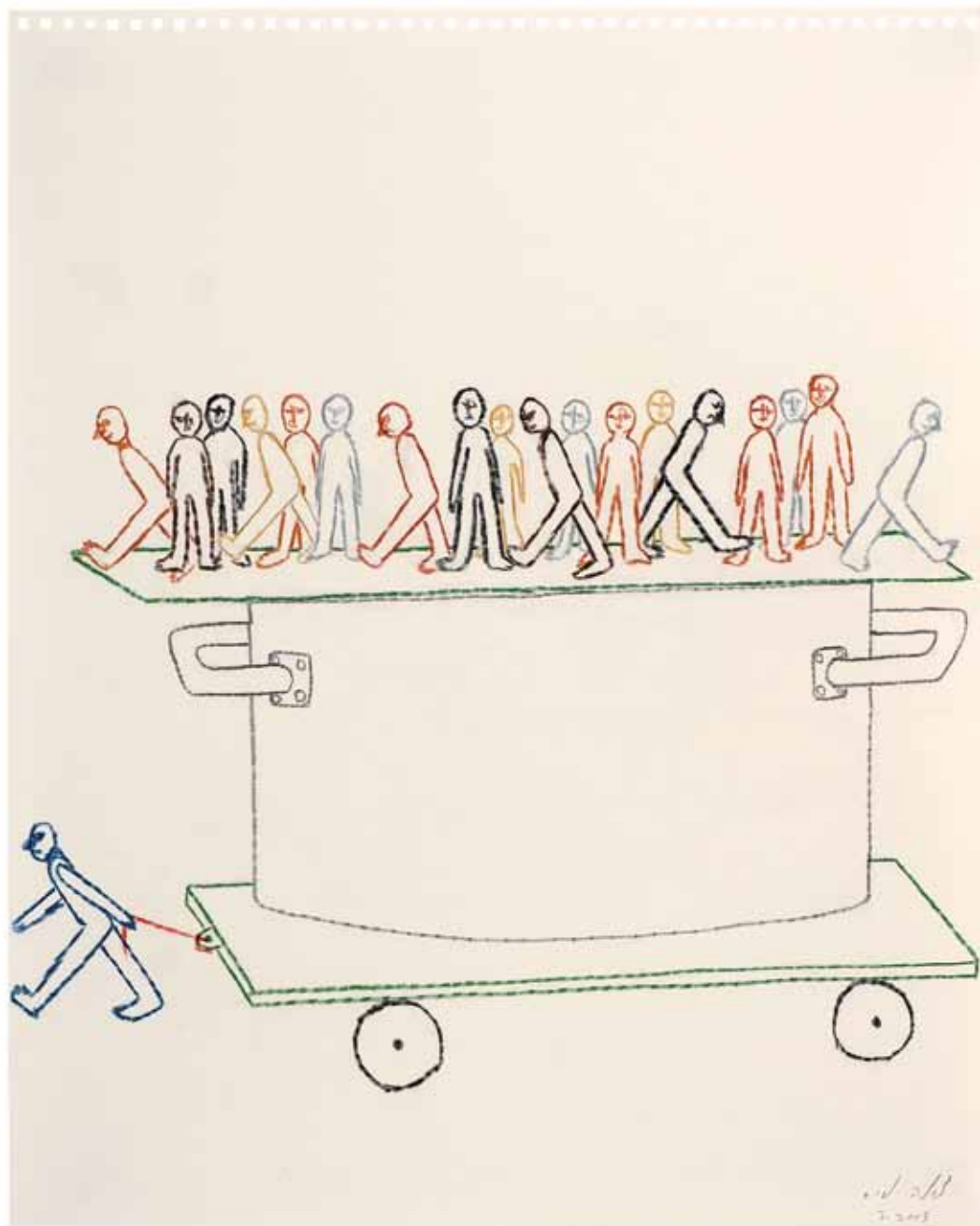
אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

עמ' 109-113: "VIA", מוזיאון אורי ורמי נחושטן, אשדות יעקב מאוחד, ינואר 2015
 Pages 109-113: "VIA," Beit Uri and Rami Nehushtan Museum, Ashdot Yaakov Meuchad, , January 2015

אנשים וחפצים, 2003, גרפיט ועפרונות צבעוניים על נייר, 46x37
 Persons and Objects, 2003, graphite and colored pencils on paper, 46x37

Biographical Notes

Born, lives and works in Kibbutz Ein Shemer
Graduated from The "High School of Painting" under the direction of Mrgoshlsky Tel-Aviv (Kalisher)

Selected Solo Exhibitions:

- 1975 – Dugit art Gallery, Tel Aviv
- 1978 – "Red Yellow Blue," Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery, Tel Aviv
- 1982 – "Beautiful Batia," Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery,, Tel Aviv
- 1984 – Debel Gallery, Jerusalem
- 1992 – "Pages From A Personal Diary," Hayat art Gallery, Tel Aviv
- 1993 – "Late Season," Givat Haviva art Gallery
- 1994 – "On the Situation of Man," ICC Jerusalem
- 1995 – "Red People," HaMerchav Gallery, Kibbutz Beit Hashita
- 1999 – "Requiem" (installation), ICC Jerusalem
- 2001 – "Transitions" (installation), Tova Osman art Gallery, Tel Aviv
- 2002 – "Traveling Through Fragmented Time" (installation), Givat Haviva art Gallery
- 2003 – "Break" (installation), The New Gallery "Teddy" Soccer Stadium in Jerusalem
- 2007 – "The Man in The Boat," Tova Osman art Gallery, Tel Aviv
- 2008 – "Journey Bag" (window installation), Tova Osman art Gallery, Tel Aviv
- 2009 – "Without a Shore," Kibbutz Givat Hayim Art Gallery
- 2010 – "The Cruise," HaMoadon Gallery, Kibbutz Naan
- 2014 – "To The Horizon," Tova Osman art Gallery, Tel Aviv
- 2015 – "VIA," Beit Uri and Rami Nehushtan Museum, Ashdot Yaakov Meuchad, curator: Ruth Shadmon

Group Exhibitions

- 1971 – Israeli artists in London
- 1973 – "The Israeli Art Printing Today," Helena Rubinstein Pavilion, Tel Aviv
- 1976 – The Artists House, Tel Aviv
- 1980 – Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery, Tel Aviv
- "Hall No. 3, the Kibbutz in Jerusalem," The Jerusalem Artists House, curator: Gideon Ofrat
- 1983 – "The Line," Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery, Tel Aviv, curator: Raffi Lavie
- 1985 – Debel Gallery, Jerusalem, curator: Ruth Debel
- 1986 – Museum of Naïve Art in Brussels
- 1987 – Museum of Naïve Art in Brussels
- 1998 – "Kibbutz Art Workshops' Teachers," Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery, Tel Aviv, curator: Tali Tamir
- 2000 – "Peace Post Cards" Givat Haviva art Gallery
- 2002 – "Magic Pillow," Yavne Art Workshop, curator: Tova Osman
- 2004 – Ha'Kibbutz, Israeli Art Gallery, Tel Aviv, curator: Tali Tamir
- 2007 – "The Peace Man," Yavne Art Workshop, curator: Tova Osman
- 2008 – "The International Women's Day," Tova Osman art Gallery, Tel Aviv
- "Chairs from Industrial project to an Art Work," The Art Gallery Gan-Shmuel
- 2014 – "Common Installation," Yavne Art Workshop Gallery

Scholarships

- 1970 – Sharet foundation Scholarship
- 1972 – Deborah Davidson Scholarship
- 2000 – Havatzelet Foundation Scholarship
- 2013 – Havatzelet Foundation Scholarship

ציונים ביוגרפיים

נולדה, חיה ועובדת בקיבוץ עין שמר
בוגרת ביה"ס הגבוה לציור בניהולו של אריה מרגושלסקי בתל אביב (קלישר)

מבחר תערוכות יחיד

- 1975 – גלריה דוגית, תל אביב, אוצרת: מיכל לוויין
- 1978 – "אדום כחול צהוב", הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, תל אביב, אוצרת: מרים טוביה
- 1982 – "בתיה היפה", הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, תל אביב, אוצר: חיים מאור
- 1984 – גלריה דבל, ירושלים, אוצרת: רות דבל
- 1992 – "דפים מיומן אישי", גלריה חייט, תל אביב, אוצר: יוסף חייט
- 1993 – "שלהי עונה", גלריה גבעת חביבה, אוצר: יובל דניאלי
- 1994 – "על מצבו של האדם", בנייני האומה, ירושלים, אוצרת: טלילה גרינברג
- 1995 – "אנשים אדומים", מועדון המרחב, בית השיטה, אוצרת: רוני יוניש
- 1999 – "רקוויאם" (מיצב), בנייני האומה, ירושלים, אוצרת: טלילה גרינברג
- 2001 – "מעברים" (מיצב), גלריה טובה אוסמן, תל אביב, אוצרת: טובה אוסמן
- 2002 – "מסע בזמן שבור" (מיצב), גלריה גבעת חביבה, אוצרות: אתי עמרם, אסנת בן שלום
- 2003 – "שבר" (מיצב), הגלריה החדשה אצטדיון טדי, ירושלים, אוצרת: טלילה גרינברג
- 2007 – "האיש בסירה", גלריה טובה אוסמן, תל אביב, אוצרת: טובה אוסמן
- 2008 – "ילקוט מסע" (מיצב חלון), גלריה טובה אוסמן, תל אביב, אוצרת: טובה אוסמן
- 2009 – "ללא חוף", גלריה לאמנות גבעת חיים איחוד, אוצרת: חנוש מורג
- 2010 – "השיט", גלריה מועדון נען, אוצרות: שרהלה ותמימה
- 2014 – "עד קו האופק", גלריה טובה אוסמן, תל אביב, אוצרת: טובה אוסמן
- 2015 – "VIA", מוזיאון אורי ורמי נחושתן, אשדות יעקב מאוחד, אוצרת: רות שדמון

מבחר תערוכות קבוצתיות

- 1973 – "ההדפס האמנותי בישראל כיום", ביתן הלנה רובינשטיין לאמנות בת זמננו, מוזיאון תל אביב לאמנות
- 1976 – בית האמנים, תל אביב
- 1980 – הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, תל אביב, אוצרים: יעקב חפץ, חיים מאור, דב אור נר
- "אולם מס' 3, הקיבוץ בירושלים", בית האמנים, ירושלים, אוצר: גדעון עפרת
- 1983 – "הקו", הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, אוצר: רפי לביא
- 1985 – גלריה דבל, ירושלים, אוצרת: רות דבל
- 1986 – מוזיאון לאמנות נאיבית, בריסל, אוצרת: מאדם זוטאר
- 1987 – מוזיאון לאמנות נאיבית, בריסל, אוצרת: מאדם זוטאר
- 1998 – "תערוכת המורים של סדנת אמני הקיבוץ", הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, תל אביב, אוצרת: טלי תמיר
- 2000 – "גלויות שלום", גלריה לאמנות, גבעת חביבה, אוצרות: אתי עמרם, אסנת בן שלום
- 2002 – "החיים היפים של כריות הפלא", גלריה הסדנה לאמנות יבנה, אוצרת: טובה אוסמן
- 2004 – הקיבוץ – גלריה לאמנות ישראלית, תל אביב, אוצרת: טלי תמיר
- 2007 – "אייבי נתן איש השלום", גלריה הסדנה לאמנות יבנה, אוצרת: טובה אוסמן
- 2008 – "יום האישיה הבינלאומי", גלריה טובה אוסמן, אוצרת: טובה אוסמן
- "כסאות, ממוצר תעשייתי ליצירת אמנות", גלריה לאמנות גן שמואל, אוצרת: דורית טלמון
- 2014 – "המשותף מיצב", גלריה הסדנה לאמנות יבנה, אוצרת: טובה אוסמן

מלגות

- 1968 – קרן שרת לאמנים צעירים
- 1972 – מלגה ע"ש דבורה דוידסון
- 2000 – מלגה מטעם קרן חבצלת
- 2013 – מלגה מטעם קרן חבצלת

the objects, these works are also painted in shades of gray, while the figure is separated from the background by a broken outline. The figures are schematic, lifeless and expressionless; as though they were tools. The humans and the objects seem to share a similar status in these works: They have no needs, they have lost their useful purpose and they remain in the space as symbols of time that faded away long ago. The name of this series refers to the colors of these painted figures, however, it also reminds us of the term "Invisible People", those marginalized anonymous characters who are never recognized by society. In relation to the kibbutz, this refers to the transparency of the individual who is not part of a group.

These objects and the characters appear in all the works, in one way or another. Sometimes, the objects are stacked in a pile in a cart pulled by the central figure, as can be seen in the series of works on paper. This group of works, which was created in brown tones, portrays busy figures moving and carrying objects. The pile of objects looks somewhat like debris, but also like chattels on a migrant's journey. In other words, these objects are necessary for a person's existence and they cannot be left behind. More importantly, this depicts a solidarity that exists in the relationship between man and objects, as opposed to the relationship between man and others.

Although the objects themselves do not move, there is something about their appearance and about the way they are piled one on top of the other that is reminiscent of Yossel Bergner's anthropomorphized objects, who also head out to wander. They emanate a touch of nostalgia, as well as a sense of a necessary escape from danger. Sometimes the figures look like they were coerced into running, as if they were in a labor camp: Dragging a wagon, carrying a heavy load, moving in mechanical motions over and over again without interruption. The characters' actions evoke the association of an assembly line in a factory that necessitates repetitive movement. The cessation of movement seems to mean death, while repetition means life – even if it is the miserable life of a slave (like Sisyphus).

The figures that have set out on a journey look like victims: the limp body, the chattels, the monochromatic colors, the objectification of the human figure – the tragedy of existence. The paintings are filled with signs of distress. In fact, all the signs signal distress and a cry for help. This is most directly present in the series of works on paper, "Bubbles and Flags" (2011), which shows disembodied heads (of the same schematic figures), boats and amputated hands and in amongst them all the word HELP breaks through. The body parts do not look like mutilated bodies, but rather as parts of a non-human mechanical system. The figures are genderless, but in one of the paintings they emerge out of vagina-looking clams.

One of the highlights of the exhibition is the installation "Traveling Through Fragmented Time" (2002), which was displayed in a different variation in the past, and

now looks like a revival of the morbid scenes depicted in the paintings. It features dozens of white paper-mache figures. In the installation, the wagon, which is presented in the paintings as a hearse that carries the dead bodies of white figures, casts of heads and other objects, becomes a desired, heroic object; a beautiful monument that brings to mind the hearse in Gideon Gechtman's 1999 installation "Yotam," exhibited in memory of his son at the Herzliya museum.

Another part of the installation is an address board (2001) which looks like a kibbutz billboard. A negative statement about a journey appears on each of its aluminum panels – "a disruptive path," "a bumpy road." The ambivalence about travel is expressed once again: on the one hand it asserts a desperate desire to leave, while on the other hand it suggests a fear of the journey and what it means for those who leave and for those who stay behind.

In the last two decades, the kibbutz was one of the main topics in Israeli art. Many exhibitions dealt with the co-sleeping arrangements, the relationship between the individual and the group and the broken ideology. Liss clearly engages with these issues, whether in the authoritative figures that look as though they are part of a production line, or in the objects associated with the kibbutz and the endless cycle of work that both sustains and legitimizes its very existence. Her work also features elements dealing with the Holocaust (though Liss herself denies this interpretation), which has in itself become one of the main topics tackled by second generation artists and contemporary Israel artists. However, Liss' work also exhibits symbols of Christianity. For example, the image of the cross appears over and again in many of her pieces, discursively – as a bird or a plane in the form of a cross – or directly, such as in the paper work that depicts a graveyard with a cross, or in the painting of a bowl which she calls the "sacrificial bowl". Furthermore, she connects the word AVE, which appears in amongst the crosses on the gravestones in one of her paintings, to the Rosary Chapel in Vance, France, which Henri Matisse designed. This was where Liss saw a white ceramic tablet with a description of the Ten Stations along the Via Dolorosa in Jerusalem. One of her paintings depicts Mary holding Jesus Christ and next to their heads lingers the word AVE (the word that opens the prayer Ave Maria or the Hail Mary).

It seems as though the connection to Christianity is primarily intended to forge a distance from local interpretations. The victim could be a kibbutz member but he could just as well be a Holocaust survivor. However, Liss wants to talk about the artist as a victim; about those who were doomed to practice art and the tumultuous path the creative process entails. While art can set you free and let you roam, it is a fate that comes with responsibility, like exiting Plato's cave – there is no turning back.

On the go / In mid motion

Dana Gillerman

Tzila Liss has deep roots in Kibbutz Ein Shemer, where she was born. Apart from a three-year stint in Belgium, she has never left the kibbutz. Perhaps that is why her works in the exhibition "VIA" deal with movement, journeys, departure, detachment and migration. Liss travels through her work. The desire to move depends on her art and correspondingly, the art depends on desire. Thus, both the passion and the work are realized simultaneously and are irrevocably intertwined, enabling Liss to continue to roam without ever having to go anywhere.

Liss' studio is located in a building that was once the kitchen that prepared food for the kibbutz children's dormitories and later for the primary school. It became her studio in the year 2000. In almost all the kibbutzim (except in rare cases), today's artists' studios were originally kindergartens, poultry farms, volunteers' residences and the like. Thus, they were not constructed to act as studios, but were rather converted into such spaces at around the same time that the kibbutz movement began to recognize the importance of the work for the artist's status. Even Liss, like most kibbutz artists, went through a period of working secretly before it became legitimate to work in the studio several times a week, leading up to becoming a full-time artist. Recently years, she has visited her studio every day, working on pieces that require a great deal of patience. Her paintings and objects that have been gathered in the studio for the show, clearly reflect the manual labor and the obsessive craftsmanship invested in them.

Useful objects from her childhood are displayed in and alongside her work. These old objects, typical of the kibbutz, are revived in her pieces. The monochromatic depictions include a milk kettle, a bowl, a vase, a pot, a coffee pot (Finjan), a table and chair. In series such as "Objects" (2014), "Table" (2014) and "Chair" (2014), they appear in the center of the canvas and look like a landscape, like indicators of forgotten time – sometimes they even look like tombstones. The drawing is separated from the background by a broken line and the entire series features varying shades of gray. On the one hand, the works exude a sense of an open space, while on the other hand, the brushstrokes that obsessively fill the fabric create a density and suffocation.

The series "White People" (2013) includes paintings with two or three figures in their center. The body is positioned facing forward as the face looks in the same direction. Like

Opening: January 10, 2015

Exhibition:

Curator: Ruth Shadmon

Catalogue

Design and production: Magen Halutz

Text: Dana Gillerman

Hebrew text editing: Orna Yehudaioff

English translation: Danielle Zilberberg

Photography: Tal Bedrack, Tal Mende (pp. 76-81)

Graphics: Alva Halutz

On the cover: **Bubbles and Flags 12, 2011** (detail)

see p. 33

Measurements are given in centimeters,
height x width x depth

© 2015, Beit Uri and Rami Nehushtan

The exhibition and the catalogue Courtesy:

Kibbuz Ashdot Yaakov Meuchad

Emek HaYarden Regional Council

Ministry of Culture and Sport

Liss family

Contents

118

On the go / In mid motion

Dana Gillerman

115

Biographical Notes

10

Works

Pagination follows the Hebrew order, from right to left.

TZILA LISS: VIA

Beit Uri and Rami Nehushtan Museum
Ashdot Yaakov Meuchad

